

kovara hunerî, çandî û lêkolînî ya kurdên anatoliya navîn

bîrnebûn

TEMANUMMER

VÅREN/BIHAR 2002

Kurder från Anatolien i Sverige

16

www.netewe.com

bîrnebûn

ISSN 1402-7488

TIDSKRIFTEN UTKOMMER 4 NUMMER PER ÅR.
SÊ MEHAN CARÊ DERDIKEVE/ÛÇ AYDA BIR ÇIKAR.

UTGES AV APEC FÖRLAG AB

TEMANUMMER 16, VÄREN/BIHAR 2002

ANSVARIG UTGIVARE

Ali Çiftçi

REDAKSIYON

A. Çiftçi, B. Dari, Dr. Mikailî, H. Erdoğan, M. Bayrak, Î. Türkmen
M. Duran, Muzaffer Özgür, Nuh Ateş, Sefoyê Asê, Vahit Duran

ADRESS

NAVNÎŞANA LI SWÊDÊ

Box: 8121, SE 163 08, Salagatan 20 Spånga/Sverige
Telefaks: 0046-(0)8-761 24 90

E-POST

info@birnebun.com

INTERNET

www.birnebun.com

NAVNÎŞANA LI ALMANYAYÊ

M. Özgür

Bîrnebûn Postfach 900348, 51113 Köln/Almanya
Telefaks: 0049-(0)2203-301630

PRIS/BIHA

Europa: 5Euro • Türkiye: 2 500 000 TL.
(Hejmarên kevn jî bi vè bihayê tèn firotin.)

ABONE (2 yıllık bedeli)

İsveç: 400 SEK • Ewropa: 40Euro

TÜRKİYE BANKA HESAP NUMARASI

F. Yıldız Vakıf Bank Polatlı Şubesi
Hesap No: 00158001 445398272

İSVEÇ HESAP NUMARASI

(Bîrnebûn) postgiro: 468 65 12-7

ALMANYA HESAP NUMARASI

M. Özgür, Stichwort "Bîrnebûn" Deutsche Bank-Köln
Konto Nr: 5912662 BLZ: 37070060

BELAVKIRIN / DAĞITIM

Türkiye: Toplum Kitabevi / Remzi İnanç

Bayındır sok. 22/1, 0642 Yenişehir /Ankara

Tel: 0312/434 25 43

Medya Kitapevi/Selahattin Bulut

İstiklal Caddesi, Elhamra Pasajı No: 258/6 Beyoğlu-İstanbul

HOLLANDA

Neçirvan Qilorî

Tel: 0031-62 4663655

TRYCK/ÇAP

Apec-Tryck AB

Kurdîska barn i Firtja, Newroz 2002

Her nivîskar beparsiyane nivîsa xwe ye.
Mafê redaksiyone heye ku nivîsên ji Bîrnebûnê
re sêr, serrast û kurt bike. Nivîs ger çap nebin
ji, ji xwendê nayên vegerandin.

Omslag:
bild: George Kristiansen
Målningar: Bekir Dan

Innehåll/Naverok

På svenska

- Kurderna från Anatolien vill ha makten över språk och identitet! 2
Kurdên Anatoliya Navîn dixwazin li ziman û nasnama xwe xwedî derkevin! 3
Kurder från Anatolien, vilka är de? 4
Fittja segregation eller integration? 7
Leva mellan två kulturer 8
Intervju med Metin Güler 9
"Två språk eller flera - Råd till flerspråkiga familjer" 11
Stiftelsen Kurdên Anatoliya Navîn 13
"Jag skulle återvända så småningom" 16
"Barnen rotade sig här" 18
Mångkulturellt centrum 19
Intervju med Josef Kurdman 21
Brev till Robin 27
Remis Dagbok 29
Kurder från centrala Anatolien i Sverige 33

Bi kurdî

- Kurdên Anatoliya Navîn li Swêdê 39
"Tu çir dikî, rind î?" 59
Li Beledîya Botkyrkayê rewşa zimanê kurdî 61
Zarokên Bîrnebûnê 65
Mêrê Çê 69
Festîvala Çanda Kurdên Anadolîya Navîn 71
Sêviyên Rojava 73
Alikariya Cenazeyan ya Anatolîyê li Fittja 79

Kurderna från Anatolien vill ha makten över sitt språk och sin identitet!

Kära läsare!

Med detta temanummer är det första gången vi kommer ut på svenska med huvudtemat Kurder från Anatolien i Sverige. Det är både spännande och glädjande att lyfta upp denna grupp av människor; visa deras bakgrund, traditioner, språk, familjeförhållanden, barnens skolsituation, ankomsten till Sverige och andra generationens syn på att leva i två kulturer.

Kurderna från Anatolien i Sverige har inte uppmärksamats så mycket och det har inte funnits någon kartläggning av hur många som finns här i landet eller av deras arbets- och levnadsförhållanden.

I detta nummer kommer du att läsa lite kort om de anatoliska kurdernas historia, både ankomsten till Anatolien från Kurdistan och från Anatolien till Sverige. Du kommer att läsa intressanta intervjuer både av kurder som kom hit under 60-talet och andra generationen svenska-kurder. Jag kallar dem svenska-kurder, för att de är upp vuxna här och har haft hela sin skolgång och utbildning här i Sverige. De bär två kulturer och är tvåspråkiga. De kan både svenskheten och kurdiskheten!

Du kommer att läsa om "Två språk eller flera - Råd till flerspråkiga familjer", i denna artikel kommer du att hitta många svar på olika funderingar och frågor.

Under de senaste 4-5 åren har det hänt en hel del bland kurderna från Anatolien.

Utgivningen av tidskriften Bîrnebûn på kurdiska och turkiska startade 1997 för att upplysa om anatoliska kurders historia, kultur, folklöre, berättelser och språk. För

första gången i deras historia började man skriva på deras kurdiska i tidskriften. Många av dem som kunde läsa och skriva på kurdiska hörde av sig och det väcktes ett stort intresse hos dem att börja skriva och samla roliga berättelser, folksagor, dikter och intervjuer med äldre människor från området.

År 2002 kan vi kalla det år då anatoliska kurder speciellt här i Sverige har börjat organisera sig och ta makten över sitt språk och sin identitet!

Det har bildats två föreningar vilkas huvudmålgrupp är kurder från centrala Anatolien. Det har bildats en stiftelse med namnet "Stiftelsen Kurdên Anatoliya Navîn". Det har bildats en studentförening med namnet "Kurdiska Gymnasieföreningen i Botkyrka" som vill vara ett nätverk mellan kurdiska elever som läser vid olika gymnasier i Botkyrka kommun.

Sist men inte minst har initiativrika kurdiska kvinnor tillsammans med vår tidskrift Bîrnebûn i samverkan med Mångkulturellt centrum, Södertörns Högskola, Kurdiska modersmåls lärare, Fittjaängskolan, Tallidskolan och Kurdiska Gymnasieföreningen i Botkyrka organiserat två kurdiska kultur dagar i Fittja. På de två dagarna blir det språkseminarier om språk och identitet, barnaktiviteter och kulturfest med kurdisk musik och dans.

Vi tackar alla som har medverkat i utgivningen av detta nummer:

Vi från redaktionen önskar er läsare en trevlig vårläsning!

Ali Çiftçi

Kurdên Anatoliya Navîn dixwazin li ziman û nasnama xwe xwedî derkevin!

Xwendevanên hêja!

Cara yekê ye ku em kovara xwe, bi zimanê swêdî derdixin. Ew hem heyecanekê dide me û hem jî dilî me xweş dike. Ez hêvî dikim dê li gor dilê we be jî.

Babeta vê hejmarê li ser kurdên Anatoliya Navîn ku li Swêdê dimînin. Dîroka wan ya ji Kurdistanê hatina Anatoliyê û ji Anatoliya Navîn hatina Swêdê bûye babeta vê hejmarê. Ew kîngê hatibûn û ji bo çi berê xwe dabûn çolên Anatoliya Navîn? Rewşa wan çawa bû? Îro rewşa wan ya kar û malbatî çi ye?

Kurdên me yên ji Anatoliya Navîn ku li Swêdê dimînin hem ji aliyê swêdiyan ve û hemjî ji aliyê kurdan ve baş nayên nasin.

Di dawiya sala 2001ê de, kovara Bîrnebûnê, Mångkulturellt centrum li belediya Botkyrkayê, Södertörn Högskolan, mamosteyên zimanê kurdî li dibistanên Fittjayê, çend keçên kurd ji dibistanên bilind çend jinên kurdên li belediya Botkyrkayê hatin ba hev civînek pêk anîn. Di vê civîne de biryarek hat stendin ku em bi hev re du rojên kulturî yên kurdên Anatoliya Navîn li Fittjayê organize bikin.

Bi munasebeta ev herdû rojên kulturî me jî biryarek girt ku hejmareka kovarê bi swêdî û kurdî li ser vê babetê derxin.

Di vê hejmarê de hûn dê bi kurtî be jî, hinek bersivên pirsên li jor bixwînin.

Bi swêdî, li ser dîroka Kurdên Anatoliya Navîn nivîsek ji aliyê birêz Sefoyê Asê ve hatiye nivîsîn. Hatice Demirci li ser mesela entegresyonê û jiyana di navbera du kulturên de çawa ye, dîtî û tecrûbeyên xwe bi zimanekî xweş, swêdî nivîsiye. Hediye Güzelê li ser Fittjayê, li

ser rewşa xeriba û herwiha başî û nebaşiyên ku xerîb li ciyekî, wek Fittjayê dimînin, nivîsiye.

Bi Uso Kurdman re sohbeta balkêş bi swêdî hatiye kirin û herwiha ji niviskariya Uso Kurdman nimûneyek bi swêdî hatiye weşandin.

Altun Başaran bi du mezinên ji Anatoliya Navîn ku di salên 1960î de hatin Swêdê re heypeyvînên balkêş çêkiriye. Herdû hevpeyvîn jî bi swêdî ne.

Birêz Rohat Alakom bi kurdî, li ser Kurdên Anatoliya Navîn lêkolîneke pirali û bi sûretên kevn amade kiriye. Nivîsa birêz Alakom di pir aliyên de ji bo kurdên Anatoliyê balkêş e. Ev nivîsa beşeke xebata nivîskar ya li ser kurdên Swêdê ye.

Mamostên kurd di vê hejmarê de li ser rewşa zarokên kurdên Anatoliyê ku piraniya wan li belediya Botkyrkayê dimînin, dîtî û tecrûbeyên xwe pêşkeş dikin.

Spas ji bo Ayşe Güler, Hediye Güzel, Hatice Demirci, Altun Başaran, Katrin Holmberg, Kari Fraurud, Ingrid Ramberg, Viveka Heyman, Rohat Alakom, Ahmed Tîgrîs, Mehmet Balta, Sefoyê Asê û Zekî Bozarlan. Herwiha spas ji bo birêz Seyidxan Anter ku di warê wergera nivîsan de, Irene Mårdh di serrastkirina nivîsande û Hasse Åhlén di karê grafîkê alikariya me kirine.

Ji bo hemû xwendevanan bihareke xweş û germ hêvî dikim.

Ali Çiftçi

KURDER FRÅN ANATOLIEN, VILKA ÄR DE ?

Sefoyê Asê

Tiden för kurdernas ankomst till de nuvarande områdena i Anatolien är svår att fastställa. Ingrid Lundberg och Svante Svanberg skriver i boken "Kulu Utvandradbygd i Turkiet": "I slutet av 1700-talet började kurdiska stammar dyka upp i bergen kring Haymana." Det rörde sig om stammar tillhöriga Reswan, Cihanbeyli och Sihbezin-federationerna som genom de Ottomanska myndigheternas ingripande tvingades väster ut, men som också genom expansion sökte nya betesmarker. Kurder omnämns i Konya-området redan 1767. När den Franske kulturgeografen George Perrot på 1850-talet intervjuade kurder från Haymana, uppgav de att de funnits där ett par generationer tillbaka i de nuvarande områdena. Under hela 1800-talet fortsatte ytterligare kurdiska stammar att anlända österifrån. Myndigheterna hade liten kontroll över dessa nomadstammar som först på 1880-talet integrerades i den Ottomanska administrationen och började betala tribut till Sultanen.

Kurdernas flykt till Anatolien har aldrig tagit slut. Efter varje orolighet (p.g.a. det politiska läget) emigrerade kurder till Ana-

tolien eller tvångsförflyttades dit. I dag kommer fortfarande kurder till Konya- och Ankara-provinserna.

Områdena i Anatolien där kurderna är bosatta i dag kallades under grekernas tid Lykaonien och under romarna Galatien.

Kurderna levde länge som nomader på de anatoliska stäpperna. Deras liv var anpassat till fårskötseln. Det krävdes bördiga betesmarker och därför var man tvungen att tillgodogöra det behovet genom förflyttningar. En annan orsak var deras säkerhet. Kurderna började bosätta sig på den anatoliska stäppen i mitten av 1800-talet av två väsentliga skäl: säkerhetslagarnas införande 1839 och jordreformen 1858. Deras livsrum begränsades av jordreformen. Till detta kan man tillägga att kurderna tvingades att bosätta sig i området av de ottomanska myndigheterna. Ottomanska riket inrättade en ny myndighet för kurdernas bosättning. Avsikten var att rekrytera soldater bland kurderna och driva in skatt.

Stammarna fick mark för att anlägga bostäder. Stammarna anlade sina bostäder stam för stam. Nästan alla kurdiska samhällen är bosatta efter stammönster. Även i dag

kallas byar inofficiellt efter stamtillhörighet. Turkiska staten har bytt de kurdiska byarnas namn till turkiska, men populärt kallas de fortfarande efter stammen.

I dag är kurderna koncentrerade i de tre huvudprovinserna Konya, Ankara och Kirsehir.

Det är svårt att uppge deras exakta antal, men gissningsvis lever mer än en miljon i de här områdena. I provinsen Konya är kurder bosatta huvudsakligen i städerna Kulu, Yunak, Cihanbeyli och Celtik.

I Konya-provinsen finns cirka 75 kurdiska byar. Bybornas antal per by är mellan 500 och 10 000.

De flesta byarna har mer än 2 500 invånare. I t. ex. Tavsancali, som administrativt tillhör Kulu, finns över 6 000 invånare, och i Yenicoba, som administrativt tillhör Cihanbeyli, finns ca 10 000 invånare. I provinsen Ankara finns ca 95 kurdiska byar som tillhör Sihbezin-stammen. I Kirsehir-provinsen finns ca 40 byar. Till detta kan man räkna kurder som bor permanent i stora städer som Ankara, Konya och Kirsehir. Kurderna qêAnatolien saknar alla kulturella rättigheter. All undervisning är på turkiska.

Kurdernas ankomst till Anatolien var inte frivillig. Ottomanska Riket var under åren 1686-1687 i en djup ekonomisk kris p.g.a. olika krig. Dittills hade kurdiska och turkmenska stammar varit befriade från skatt och rekrytering av soldater. För att

övervinna den ekonomiska krisen började de ottomanska myndigheterna kräva skatt av dessa stammar. Men för att driva in skatt krävs fasta bosättningar, vilket gjorde att myndigheterna försökte tvinga de kurdiska stammarna att överge nomadlivet och bli bofasta. Kurderna ville inte ge upp nomadlivet, dels för att inte bli skattade och lämna sina söner till armén, dels för att nomadlivet var idealiskt för deras fårskötsel. Deras liv var beroende av fårskötseln som krävde ständigt nya och bördiga betesplatser. Därför präglades hela deras liv av boskapens trivsel och omsorgen om den. Konflikten resulterade i att kurderna blev tvungna att lämna hemlandet och fly till de obebodda anatoliska stäpperna.

Eftersom kurderna i Anatolien kommer från olika delar av Kurdistan talar de olika dialekter av det kurdiska språket, nämligen Kurmandji, Zaza och Sihbezini. Kurmandji talas av majoriteten av de anatoliska kurderna.

De flesta kurderna i Anatolien är sunemuslimer med två dominerande sekter, Safi och Hanefi. Majoriteten tillhör Hanefi mezhep (sekt). Det finns även religiösa inslag av kurdernas gamla religion Zarathustra. I Zarathustra-religionen är tre principer dominerande: monoteism, dualism och eskatologi. Även olika kulturer har stor betydelse i de anatoliska kurdernas folketro och kultur som härstammar från Mazdaism och Mitra-religionen som eld- och solkulten.

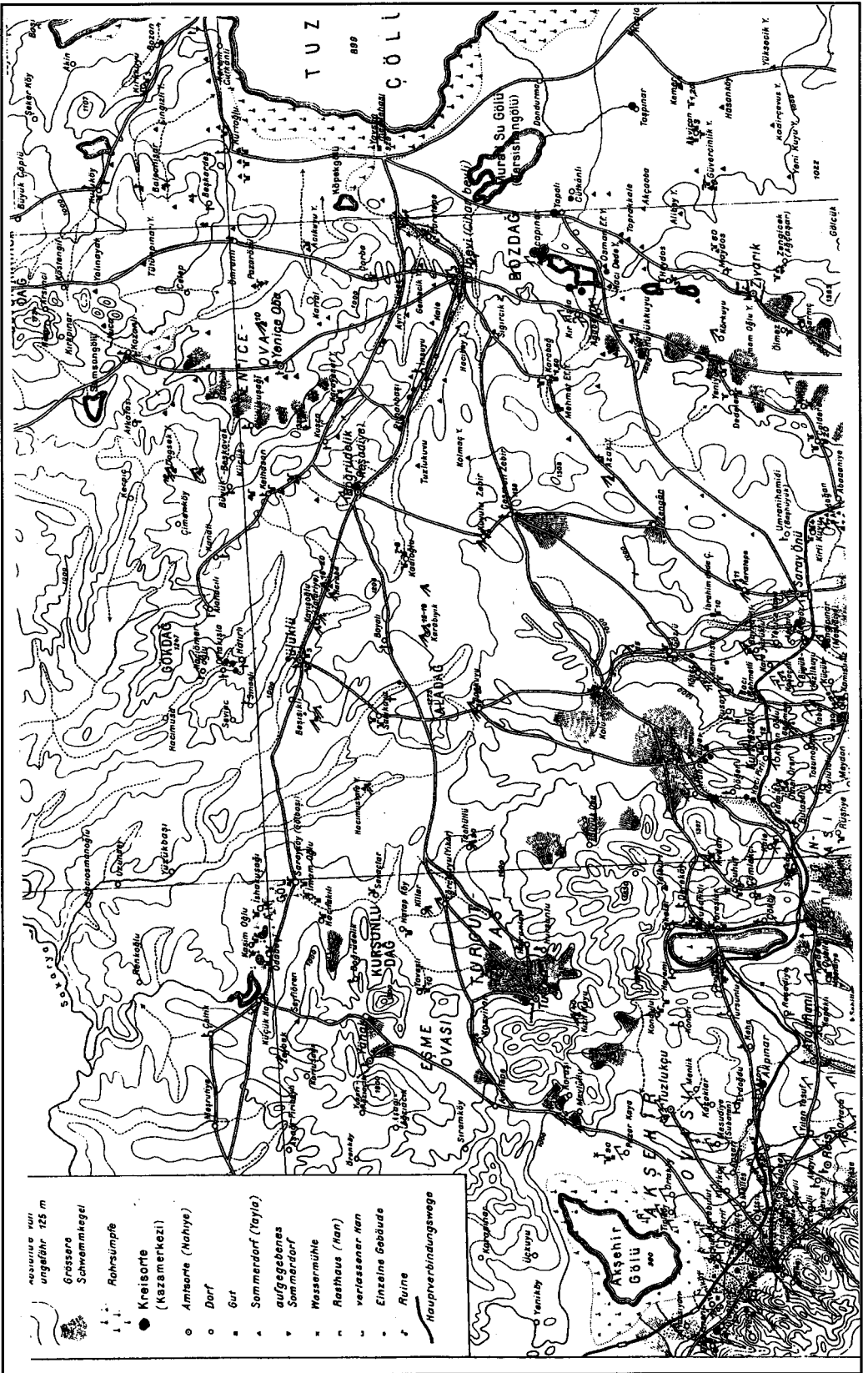
Källor:

Kulu utvandrabygd i Turkiet av Ingrid Lundberg-Ingvar Svanberg, 1992, Stockholm.

Forschungen in InneranatolienII: Die Steppe als Lebensraum. Hermann Wenzel, 1937, Kiel,

Ländliche Siedlingen im sudlichen Inneranatolien in den letzten vierhundert Jahren.

Wolf-Dieter Hutteroth, 1968, Göttingen.

Karta över provinsen Konya, i centrala Anatolien (Hermann Wenzel 1927)

Fittja segregation eller integration?

Hediye Guzel

Hediye Guzel är statsvetare och pressekreterare för Vänsterpartiet i riksdagskansliet

Tunnelbanan rullar in i Fittja och man ser de enorma höghusen resa sig mot den blå himlen. På väg mot Fittja centrum möter man människor från olika hörn av världen som försöker kommunicera på alla möjliga språk.

I Fittja möts olika kulturer och världar. Fittja är en av Sveriges mest internationaliserade förorter, det talas 34 olika språk(!) här, vilket också är en av anledningarna till att svenskan inte har någon central roll här. Svenska kan man prata med postens och vårdcentralens personal och ibland också med några svenska "turister" som vill ta del av detta mångkulturella samhälle. Fittja är annorlunda på ett annorlunda sätt. Fittja är en del av det nya Sverige, ett Sverige som inte är homogent längre. Namn som Muhammed och Ali har blivit lika vanliga som Martin och Anders, och ord som "lä'n" och "shoo" ingår numera i svenska lexikon.

På 1960-talet hade Stockholms stora förortsexploatering nått hit ut och man upplevde Fittjas förändring från levande jordbruksbygd till en av Stockholms stora "sovstäder".

Den stora invandringen i början av 70-talet satte sin prägel på Fittja främst genom jugoslaviska och turkiska gästarbetare. Bland dessa turkiska gästarbetare befann sig många kurder från Konya-trakterna, dvs från Anatolien. Under senare delen av 80-talet och 90-talet har denna grupp av anatoliska kurder blivit majoritet bland Fittjas invånare. De är

många och det är på gott och ont. En stor fördel är det sociala nätverket som dessa utgör, ingen behöver känna sig ensam eller hjälplös utan man ställer upp för varandra hela tiden. Nackdelen är isoleringen, att man inte umgås med andra nationaliteter utan sluter sig i sitt eget skal. Språkinläringen hämmas och det leder till anpassningssvårigheter.

Men det ges några tillfällen under året att förena alla grupper i Fittja, det ordnas fester, föreläsningar och utställningar. På Fittja Ängen, som har blivit en symbol för det mångkulturella Fittja, ordnas det varje sommar en familjefestival där ca 2 500 besökare från hela Stockholm får njuta av exotiska rätter, utländsk musik och en massa aktiviteter som för svenskarna och "icke-svenskarna" närmare varandra.

Fittja är annorlunda på ett annorlunda sätt. Det förekommer självklart en viss förståelse och vandalisering, liksom förnyelseprojekt som avlöser varandra (precis som på många andra ställen i Sverige). Men en sak ska man ha klart för sig - *Fittja är inget ghetto* såsom medierna beskriver det. Jag vet hur det är här, jag bodde i Fittja tills jag var 22. Under alla dessa år har jag lärt mig att inte tro på allt jag läser och hör om Fittja, för bakom dessa gula balkonger finns det mycket mer än ett par kriminella (som lyckas förstöra Fittjas rykte), här finns det också ett mångkulturellt samhälle som har blivit en del av det alltmer internationaliserade Sverige.

Leva mellan två kulturer

Hatice Demirci

Student på Lärarhögskolan

Kan jag överge min kultur för att lättare integreras i det svenska samhället?

Hur skulle jag kunna göra det när min kultur är hela min identitet?

Det påstås i media att vi lever i ett mångkulturellt samhälle, men verkligheten är långt ifrån ordets sanna innebörd. Politikerna vill hjälpa invandrare att lättare integrera sig i det svenska samhället. Hur kan man uppnå målen för en sådan integrationspolitik när de flesta invandrare bor på ett och samma ställe och inte har någon större möjlighet att träffa svenskar?

Som exempel kan vi ta många förorter till Stockholm, där bostadsområdena är långt ifrån integrerade. Att få en bostad är det som är primärt, när en invandrare anländer till Sverige. Om man misslyckas med integrationen redan från början, hur ska man då kunna bygga upp ett förtroende för integrationspolitiken?

Jag som växt upp med två olika kulturer har accepterat både den svenska kulturen och min egen kultur, och jag har lärt mig att utifrån referensramarna för båda kulturerna bygga upp en bättre identitet med både svenska och kurdiska ideal.

Det som är jobbigt är när mina äldre släktingar inte kan förstå mig när jag säger att jag ska åka på en klassresa eller att jag ska gå på middag med några klasskamrater och kommer att komma hem sent. Jag har blivit "försvenskad", säger de då. Vad menar de med att jag har blivit försvenskad? Och varför skulle svenskarna vara något så negativt?

Deras bild av svensken är en person som super, badar nack med sin familj och inte bryr sig om någon annan än sig själv. Vad de inte vet är att den svenska kulturen är rik på tradi-

tioner, normer och värderingar. Bilden av svensken är något som har växt fram ur doku-såpornas värld.

Istället för att skapa sig en bild av den svenska kulturen genom direkt kontakt med svenska människor, blir invandrare illa tvungna att utifrån program som *Vita Lögnar* bygga upp en uppfattning om den vardagliga svensken.

Svenskarna har svårt att förstå mig när jag säger att jag inte kan vara ute så sent eller inte får dricka sprit fastän jag är myndig. Anledningen till denna brist på förståelse är att de har växt upp med ett individualistiskt tänkande, medan de flesta referensramarna i min kultur ses ur kollektiv synpunkt. Den kollektiva identiteten bidrar hos mig till en inre säkerhet och större trygghetskänsla. Det är något som jag värnar om, men samtidigt vill jag kunna korsa det med individualistiska ramar.

Den som lever med min kultur och den svenska kulturen kan kanske förstå mig, men mina föräldrar och en svensk kan aldrig förstå mig helt.

Den enda lösningen jag ser på den här konflikten är att öka förståelsen hos de berörda kulturerna om varandras behov. Människor är av naturen sociala, och om de bara får möjligheten att mötas kommer de automatiskt att vilja lära sig mer om varandras traditioner. Första steget i denna livslånga process borde vara att avskaffa den segregering som har byggt upp höga murar kring människors fördomar.

Jag är kvar i mitten. Vart hör jag? Ska jag göra uppror? Vilken sida ska jag välja? Kan inte jag få vara delaktig i båda kulturerna utan att stöta på onödiga konflikter? Är det någon som känner som jag?

Intervju med METIN GÜLER

Metin Güler är född 1956 i byn Gördoğlu (Kurdoglu). Familjen flyttade till staden Konya när han var två år, därefter till Istanbul 1973, där han gick sin gymnasieutbildning. De är fem syskon och ingen av dem har lärt sig kurdiska under sin uppväxt.

Av vilken anledning talar du inte kurdiska?

– Jag växte upp i en miljö där majoriteten var turkar. Vi levde utanför vår stam och besökte endast byn på sommarna. Behovet av kurdiska var inte heller så stort eftersom de flesta i min närhet kunde nästan perfekt turkiska.

Kan dina föräldrar tala turkiska?

Min far talade kurdiska obehindrat. Däremot talade inte min mor så bra kurdiska. Av den anledningen komminicerade de på tur-

kiska med varandra, så det blev naturligtvis det enda språket vi fick höra därhemma.

Vad hade dina föräldrar för inställning till modersmålet?

– Jag tror inte att de såg det som en nödvändighet, och så var det inte populärt eller modernt på den tiden att tala kurdiska. Så det var nog, kan jag tänka mig, ett ganska medvetet val av mina föräldrar att inte lära mig och mina syskon kurdiska.

Hur upplevde du att du inte kunde kurdiska?

– Jag saknade det faktiskt, inte minst när vi hälsade på farmor och farfar i byn. Farmor kunde inte någon turkiska, det var svårt för mig att kommunicera med henne. Att kunna prata fritt med min farmor är en av de saker som jag inte fick uppleva, och det kändes väldigt jobbigt.

Metin Güler (stående i mitten) med sin familj.

Hur var din kontakt med släkten i tånären?

- När vi bodde i Konya hade jag bra kontakt med mina kusiner och umgicks bara med kurdiska kompisar. Men när vi flyttade till Istanbul blev separationen väldigt svår från släkt och vänner. Men även där hittade jag några kurdiska kompisar. För under den perioden stärktes min kurdiska identitet och intresset för politik väcktes. Den kurdiska frågan var inte så aktuellt utan det var mera vänsterpolitik.

Hur känns det att inte kunna kurdiska nu?

- Jag saknar det och önskar att jag kunde tala kurdiska. Jag känner mig ibland utanför, särskilt i situationer då alla talar kurdiska,

även om jag förstår ganska mycket. Men att inte kunna uttrycka sig eller att delta aktivt i samtal känns väldigt jobbigt. Jag tycker att det verkligen är synd och onödigt att inte lära sina barn modersmålet (även fast jag gjort samma misstag med min barn) och väldigt viktigt för en person att kunna hitta sin egen nationella identitet.

Ayşe Güler & Dilem Güler

”Två språk eller flera - Råd till flerspråkiga familjer”

Kari Fraurud

*Forskare på Centrum för tvåspråkighetsforskning
vid Stockholms universitet*

Tvåspråkighet – en värdefull resurs

De flesta människor i världen är två- eller flerspråkiga.

Två- och flerspråkighet är mycket värdefullt både för den enskilda människan och för samhället. Familjer som flyttat från ett land till ett annat har lättare att hålla kontakten med ursprungslandet om de bevarar sitt modersmål. Barnen i sådana familjer har större möjlighet att ta till sig föräldrarnas kulturarv om de kan föräldrarnas språk.

Den som är tvåspråkig kan också lättare förstå värdet av kulturell mångfald och kan därigenom få en rikare bild av världen.

Modersmålet betyder också mycket för kontakten i familjen och med släktingar, vilket hjälper barnet att känna sig säkrare i sin egen identitet och tillhörighet.

Alla barn kan lära sig två eller flera språk samtidigt, men det är inte så vanligt att man lär sig båda språken lika bra.

För att barnen ska kunna utveckla båda språken till en mycket hög nivå krävs att både hem, förskola och skola aktivt hjälps åt. Det är viktigt att de vuxna i barnens omgivning på olika sätt uppmuntrar och stöder användningen av minoritetsspråket. Genom att använda minoritetsspråket – inte bara i familjen, utan också på lekplatsen, i förskolan, i klassrummet och på arbetet – kan föräldrar och lärare konkret visa barnen att det är naturligt med flerspråkighet.

Tvåspråkigheten för med sig så mycket positivt att de flesta familjer som har två eller flera språk aldrig skulle kunna tänka sig att vara utan dem.

Den tvåspråkiga utvecklingen underlättas också om det övriga samhället är positivt till att människor talar flera språk.

Kan barn lära sig två eller flera språk lika bra?

Ja, men eftersom man ofta använder de olika språken i skilda sammanhang är det vanligt att tvåspråkiga barn klarar vissa ämnesområden och situationer bättre på det ena språket än på det andra. Barnet har kanske lättare att berätta på svenska vad som har hänt i skolan, medan det föredrar sitt modersmål för att tala om sådant som hör familjen till, t ex mat, kläder och släktingar. Barnet kanske använder sitt modersmål i samtal med äldre släktingar och föräldrar men växlar mellan de olika språken när det talar med syskon och kamrater. Sådana språkanvändningsmönster är naturliga för tvåspråkiga individer och brukar förändras under livets gång.

Vilket språk ska vi tala med vårt barn då vi föräldrar talar ett annat språk än svenska?

Tala det språk ni behärskar bäst och som ni kan uttrycka er mer nyanserat på. För många är det modersmålet. Det är också lättare att uppfostra sina barn på ett språk som man bättre kan uttrycka sina känslor på. Många vuxna har också lättare att återge sagor och berättelser från sin egen barndom, sjunga sånger eller göra rim och ramsor tillsammans med barnet på det språk de själva talade som barn. Sådana aktiviteter betyder mycket inte bara för kontakten med barnet utan också för barnets allmänna språkutveckling.

Välj det språk som känns naturligtast!

Kommer mitt barn att lära sig svenska om jag fortsätter att tala mitt modersmål med barnet?

Ja, det finns till och med forskning som visar att det går bättre att lära sig ett andraspråk om man samtidigt får en god grund i sitt förstaspråk. De båda språken behöver inte konkurrera, utan kan fungera som stöd för varandra. Om barnet har lärt sig ett begrepp på sitt modersmål (t ex gaajaysan på somaliska) är det lättare att lära sig ordet för motsvarande begrepp på svenska (hungrig) och omvänt.

Alla föräldrar önskar att det ska gå bra för deras barn i skolan och därför vill de att barnen tidigt ska lära sig svenska. Men detta betyder inte att föräldrarna ska sluta använda modersmålet när de talar med barnen. Däremot kan föräldrarna hjälpa barnen att få kontakt med det svenska språket. Det bästa sättet för barn att lära sig svenska är att de får använda det tillsammans med svensktalande kamrater och vuxna. Det vanligaste är att detta sker i förskolan och kanske med föräldrarnas vänner och bekanta.

Vad kan jag göra för att stödja mitt barns utveckling i modersmålet?

Turkiska barn i Turkiet och svenska barn i Sverige lär sig sitt modersmål i många olika situationer och med många olika människor; i familjen, tillsammans släkt och vänner, på gården, i affären, på bussen, i förskolan och i skolan. Hela dagen har de möjlighet att höra, tala och lära sitt modersmål. Många minoritetsbarn har mycket mer begränsade möjligheter för sin modersmålsutveckling. För flertalet är det framför allt i hemmet som barnet hör och använder modersmålet. Det ställer förstas större krav på föräldrarna att, tillsammans med förskolan och skolan, vidga barnens kontakter på modersmålet. Tillsammans måste de vuxna i barnens omgivning skapa möjligheter för barnen att få använda sitt modersmål så mycket som möjligt både i och utanför familjen, både tillsammans med jämnåriga och tillsammans med vuxna.

De allra flesta kommuner har verksamhet för föräldrar med hemmavarande barn i den s.k. öppna förskolan. Dit kan man gå för att träffa andra föräldrar och barn. I många kommuner erbjuder också biblioteken sagostunder på olika modersmål. Biblioteken har också barn- och ungdomsböcker på många olika språk att låna ut. Fråga i din kommun vilka möjligheter som finns där.

Stiftelsen Kurdên Anatoliya Navîn

Mahmut Baran

Den 16 februari 2002 bestämde ett 30-tal kurder med rötter från centrala Anatolien att bilda en stiftelse med ovan angivet namn. Stiftelsen bildades officiellt den 24 mars 2002. Stiftelsen är registrerad hos Länsstyrelsen.

En viktig princip i arbetet var att inte partipolitiserar arbetet. Stiftelsen har således inga kopplingar till några politiska grupperingar. Stiftelsen är inriktad på att inom ramen för sina stadgar bedriva sin verksamhet med att höja de anatoliska kurdernas självkänsla och kultur och främja det kurdiska språket. Det bör noteras att det kurdiska språket är utsatt för extra påfrestningar hos de anatoliska kurderna. Då den turkiska statens assimileringspolitik, av naturliga skäl, har fått större effekt hos denna grupp.

En inspirationskälla i arbetet med bildandet av stiftelsen var den verksamhet som bedrevs och som alltjämt bedrivs i form av utgivandet av tidskriften *Bîrnebûn*. *Bîrnebûn* visade oss att det var möjligt att inrikta speciella kulturella åtgärder på kurder från Centrala Anatolien. Vidare ansågs säkerställandet av utgivningen av denna tidskrift vara en av uppgifterna för stiftelsen. Stiftelsen kommer således i sin verksamhet att aktivt stödja

utgivandet av *Bîrnebûn* i den form den nu utkommer.

Som det redan har framgått är stiftelsens ändamål att främja utvecklingen av det kurdiska språket och de centralanatoliska kurdernas kultur samt förstärka deras identitet. Detta innebär dock inte att stiftelsen skall verka för en isolering av kurderna i Sverige. Tvärtom, det ingår i ändamålet att verka för en integration av kurderna i Sverige.

Vi vill också poängtera, att med kultur menar vi det vackra, språket, musiken, dansen, litteraturen m.m.

Verksamheten kommer att ske i form av stödinsatser till olika projekt – nya och redan pågående – som är förenliga med stiftelsens syfte. Stödet till tidskriften *Bîrnebûn* har redan nämnts. Språkkurser är ett annat exempel. Ett prioriterat område kommer att vara projekt och verksamheter som riktas till ungdomar.

Stiftelsens verksamhet skall i första hand finansieras med bidrag från kurderna i Sverige. Med hänsyn till detta är det viktigt att alla som bidrar till denna verksamhet också får insyn i den

*Styrelsen för
Stiftelsen Kurdên Anatoliya Navîn*

Stadgar För Stiftelsen Kurdên Anatoliya Navîn

Namn

1 §

Stiftelsens namn skall vara Stiftelsen Kurdên Anatoliya Navîn.

Säte

Stiftelsen har sitt säte i Stockholm.

Registrering

Stiftelsen skall registreras i stiftelseregistret.

Ändamål

2 § Stiftelsens ändamål är att främja utvecklingen av det kurdiska språket och de centralanatoliska kurdernas kultur samt förstärka deras identitet. Stiftelsen skall verka för integration.

Förmögenhet

3 § Stiftelsens förmögenhet utgörs av de medel som stiftarna genom förordnande den 2002-03-24 överförde till stiftelsen.

Verksamhet

4 § Stiftelsen skall bedriva och främja verksamhet som är förenlig med dess ändamål. Stiftelsen driver sin verksamhet i projekt eller i särskilda organ som drivs av stiftelsen eller upprättas genom samarbete mellan stiftelsen och andra institutioner, personer, företag och organisationer.

Stiftelsen är ideell men kan bedriva delar av sin verksamhet i affärsmässiga former.

Finansiering

5 § Stiftelsens verksamhet skall finansieras med det kapital som tillförts stiftelsen vid dess bildande, vad som i övrigt genom tillskott, testamente, gåva eller annorledes kan tillfalla stiftelsen från stiftarna och andra bidragsgivare, intäkter som inflyter i stiftelsens verksamhet samt avkastningen av ovan angivet kapital.

Förvaltning

6 § Stiftelsens angelägenheter handhas av en styrelse med 5 ordinarie ledamöter och 2 suppleanter.

Den första styrelsen utses av stiftarna vid bildandet. Därefter utses ny ledamot till styrelsen av styrelsen efter rekommendation av stiftare.

7 § Styrelsen utser inom sig ordförande och vice ordförande samt inom sig eller utom sig övriga funktionärer och arbetsutskott. Styrelsen anställer och entledigar erforderlig personal.

8 § Styrelsen sammanträder efter kallelse av ordföranden eller när minst en ordinarie ledamot begär det. Styrelsen är beslutsför när mer än hälften av ledamöterna är närvarande, bland dem ordföranden eller, vid förfall för denne, vice ordföranden. Vid styrelsens sammanträden skall föras protokoll.

Verksamhet och förmögenhetsförvaltning m.m.

9 § Styrelsen ansvarar för att stiftelsens verksamhet bedrivs i enlighet med stiftelsens ändamål och att stiftelsens förmögenhet förvaltas på be-tryggande sätt.

Årsmöte

10 § Styrelsen skall varje år inbjuda stiftare, samarbetspartners och andra som är intresserade av stiftelsens verksamhet till ett offentligt möte, årsmötet.

11 § Årsmötet tar del av stiftelsens årsredovisning och revisionsberättelse.

12 § Årsmötet får ge vägledande råd till styrelsen.

Beslutsregler

13 § Beslut fattas med enkel majoritet, utom i fall som anges i 14 §. Vid lika röstetal har ordföranden utslagsröst.

14 § För ändring av dessa stadgar fordras enhälligt beslut av samtliga ordinarie styrelseledamöter eller att beslut om sådan ändring fattats av styrelsen vid två på varandra följande sammanträden och att beslutet vid det senare sammanträdet biträdes av minst 3/4 av samtliga ordinarie styrelseledamöter.

Behörighet att företräda stiftelsen

15 § Stiftelsens firma tecknas av styrelsen eller den eller de personer som styrelsen utser.

Redovisning och revision

16 § Stiftelsen skall föra räkenskaper i enlighet med bokföringslagens bestämmelser. Stiftelsens räkenskapsår skall vara kalenderår.

17 § Stiftelsen skall för varje räkenskapsår upprätta en årsredovisning på grundval av årsbokslutet. Årsredovisningen skall bestå av resultaträkning och balansräkning samt en förvaltningsberättelse.

18 § Stiftelsens räkenskaper och årsredovisning samt styrelsens förvaltning skall granskas förutom av en lagstadgad auktoriserad eller godkänd revisor av en revisor. Revisorn utses av stiftarna vid bildandet och därefter av årsmötet.

19 § Stiftelsen skall tillställa revisorn årsredovisning, räkenskaper och övriga handlingar för granskning senast fyra månader efter räkenskapsårets utgång.

20 § Om revisorn så begär skall styrelsen sammankallas.

Likvidation

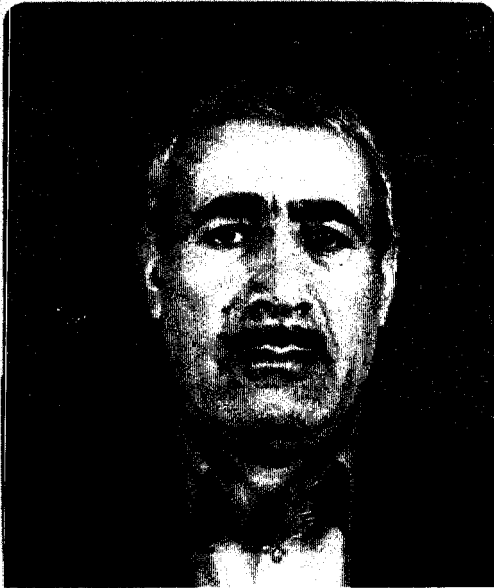
21 § Fråga om stiftelsens upplösning behandlas i samma ordning som fråga om stadgeändring.

Vid likvidation skall återstående medel överföras till organisation med jämförbart ändamål eller på annat sätt användas för ändamål som så nära som möjligt motsvarar stiftelsens ändamål.

Stockholm 7 april 2002

”Jag skulle återvända så småningom”

Intervju med Kadir Celik

Mitt namn är Kadir Celik. Jag föddes 1933 i Tavsancali. Vid 10 års ålder förlorade jag min pappa och när jag var 12 år även min mamma. Därför började jag tidigt klara livet av egen kraft.

Jag har gått ut den femåriga skolan. I sjuårsåldern började jag jobba som fåraherde. Som sagt var jag tvungen att jobba för att överleva. 1957 gifte jag mig med Elmas, och tids nog fick vi fyra barn.

1966 ville jag ta mig till Sverige. Jag tillfrågade mina vänner och därefter gjorde jag min första tågresa. Först kom jag till Tyskland. Efter några dagar kom jag direkt till Stockholm. Då var Abdullah Uzunel, Tefik Can och Idris Bulduk redan här i Sverige. Jag fick mycket stöd och hjälp av dessa medmänniskor.

Vi bodde på ett hotell som låg utanför Stockholm för 120 kronor. Men vi fick vara i hotellet bara under natten, trots att det var vinter med mycket snö och kyla. Vi ”lekte kuragömma” med hotellvakterna. När vakterna inte släppte in oss genom ingången, tog vi oss in via baddörren. I de flesta fallen misslyckades vi med att tillbringa dagen på hotellet. En bro som låg nära hotellet var vår samlingsplats. Vi kunde inte språket och saknade jobb och bostad. Vi ställdes inför enorma svårigheter.

Vi hade inte råd med någon restaurang. Istället för mat klarade vi oss med att äta kex. Till sist fick jag ett jobb. Med hjälp av en vän betalade jag 100 mark för att få jobbet. 26 dagar senare fick jag uppehållstillstånd. Under de första två åren arbetade jag dels på restaurang och dels som fabriksarbetare.

Först efter två år besökte jag min familj under semestern. Efteråt åkte jag tillsammans med M. Topal till Göteborg för att jobba på Volvo. Han som anställde oss fick ett stycke guld (cumhuriyet altini) som motbetalning. Han tittade på guldets och la det i sin skrivbordslåda.

Därefter var jag Volvo-anställd. Vi jobbade varannan vecka på fabriken, för vi fick språkundervisning som Volvo stod för.

Tanken var att jag skulle återvända till mina hemtrakter så småningom. Men det blev inte så. 1977 bestämde jag mig för att ta även min familj till Göteborg.

Och så blev det också. Tillsammans med familjen bodde jag i en etta på Hisingen. Senare flyttade vi med våra sju barn till en tremurare. Efteråt fick vi ett barn till här. Jag har åtta barn och 15 barnbarn.

Min fru har också jobbat på Volvo, som städare. Från början ville varken hon eller barnen stanna här i landet. De trivdes inte. Men vi blev kvar ändå. Både hon och jag är pensionärer nu. Vi tillbringar sex månader i

Sverige och sex månader i Anatolien.

Jag är 68 år. Min fru och jag har gjort vår pilgrimsresa till Mecka. När vi är här i Sverige umgås vi med våra barn och barnbarn. Jag trivs bättre i Turkiet. Där finns byn där jag föddes, mina barndomskamrater och mitt eget språk. Men eftersom barnen lever och verkar här, kan vi inte bryta helt med Sverige.

Altun Başaran

Kurdiskt Vegetariskt Matcafé Legumés

Hornsgatan 80 • 118 21 Stockholm
T-bana Mariatorget

**Vegetariska rätter från
Balkan & Mellanöstern**

– Catering & Servering –

Ring och beställ i god tid för stora eller små evenemang & fester

08-669 35 35

Öppettider: Mån-fre 10⁰⁰-19⁰⁰ • Söndagar stängt

"Barnen rotade sig här"

Intervju med Bilal Harman

Jag heter Bilal Harman. Jag är född 1936 i byn Omera. Min familj har sex barn och 14 barnbarn. I Anatolien försörjde jag mig bl.a. som stenhuggare och byggnadsarbetare.

På 60-talet, närmare bestämt 1966, tog jag tåget till Stockholm. Via bekanta och med deras rekommendation kom jag till Sverige. Mina kompisar var redan här i landet då. Det var Bulduk Idris, Can Tewfik, Cifci Ali, Koyuncu Haci, Guzel Huseyin, Uzunel Abdulah, osv. Tack vare dessa vänner övervann jag ensamheten. Deras hjälp var oersättlig.

Efter en månad fick jag mitt arbetstillstånd i Sverige. Efter det fick jag olika ar-

beten, t.ex. på LM Ericsson, på bagerier och restauranger.

Då ville jag jobba ett tag, tjäna lite pengar och återvända hem igen. Hit kom jag ensam. Jag hade lämnat min familj kvar i Tavsancali (Omera) som hör till staden Konya. Självklart besökte jag min familj då och då. Första besöket var efter två år. Tre av mina sex barn föddes efter att jag kom till Sverige. Ett föddes 1968, det andra 1970 och det tredje 1972. Till slut bestämdes vi att hela familjen skulle flytta till Sverige. Så blev det också. 1979 kom familjen till mig här i Stockholm. Då bodde vi i Rågsved. Där fanns inga invandrare. Vi kände oss ensamma på grund av att vi inte

Bilal Harman, den andra från vänster, med sina vänner

kunde språket. Men i Fittja bodde våra landsmän. Så vi flyttade också till Fittja. Bland våra bybor kände vi oss tryggare.

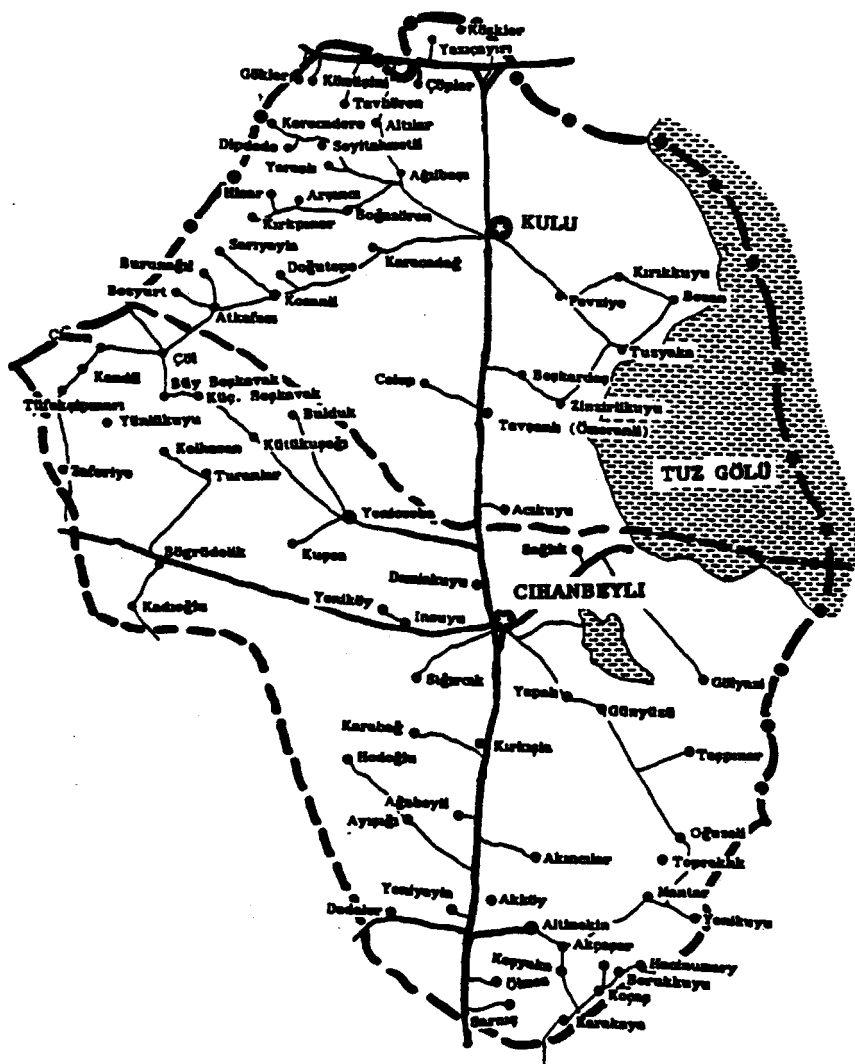
Det är klart att vi hade språksvårigheter. Men gemene man var hyggliga och hjälpsamma mot oss.

Som sagt, vi ville återvända efter ett tag. Men med tiden rotade sig barnen här, gick i skolan och lärde sig svenska. Tids nog ändrades vår tanke att återvända hem. Framst för att barnen ville leva i Sverige försvann idén helt och hållet. Alla våra barn har familj, arbete och lever väl. Gud välsigne dem, jag har 14 barnbarn.

Efter 25 års hårt arbete är jag pensionerad. Även min fru har pension. Nu tillbringar vi somrarna i Turkiet och vintrarna i Sverige.

För närvarande bor vi i en villa i Skärholmen tillsammans med yngsta sonen och hans familj. På vår fritid brukar vi ta promenader eller besöka vänner och bekanta. Efter 63 år har jag lärt mig att läsa Koranen. Jag går till olika muskéer för bönetjänster fem gånger om dagen. Min fru och jag har haft vår pilgrimsresa till Mecka. Tack och lov är vi lyckliga.

Altun Basaran

Mångkulturellt centrum

Katrin Holmberg

informationssekreterare

Ingrid Ramberg

förlagsredaktör

Vi arbetar med forskning, utställningar, programverksamhet och utbildning. Vi ger ut böcker på eget förlag. Vårt bibliotek är ett av landets främsta vad gäller kulturmöten och migration.

Nästa år kommer en ny byggnad att uppföras på Fittja gård, och vi får möjlighet att visa utställningar, ordna föreläsningar och föreställningar i moderna och funktionella lokaler. Den nya byggnaden kommer också att ha ett kafé, en kulturpedagogisk verkstad för barn och vuxna. Trädgården, som nu består av några halvdöda vinbärsburskar, ska åter blomma.

I samband med detta vänder vi oss i högre grad än tidigare till just publiken i Fittja med omnejd.

Därför är de kurdiska kulturdagarna för oss en god möjlighet att sprida kännedom om att vi finns bland Fittjas stora kurdiska befolkning.

Vi får ofta förfrågningar från institutioner som vill att det ska komma experter och prata om t.ex. kurdiska barns skolsituation, och det har alltid förvånat att så många vill gå över ån efter vatten, utan att involvera dem som frågorna direkt berör. Det här projektet har gett oss bekräftelse på att det finns oerhört många kompetenta personer som borde komma till tals mycket mer.

Fittja gård är till för att användas av folk

med idéer, så vi hoppas att detta bara är det första i en rad av liknande samarbeten.

En av de roliga sakerna med projektet är dess blandning av fest och vardag – dels kulturdagarna med mat och musik och dels en långsiktig satsning på modersmålet och läsning.

Mångkulturellt centrum programförklaring:

Mångkulturellt centrum, Fittja gård, är ett forum för forskning, kunskaps- och erfarenhetsutbyte kring migration och social och kulturell mångfald.

Vi skriver samtidshistoria, för framtiden men också för att bättre förstå nuet. Mångkulturellt centrum arbetar för att migrationsrelaterade fenomen ska inkluderas i det nationella kulturarvet.

Vi arbetar efter principen att ingen människa ska tvingas förneka, förtränga eller nedvärdera den egna kulturen och identiteten för att vinna delaktighet i samhället.

Intervju med Josef Kurdman

Josef Kurdman, författare. I bakgrunden syns Fittja, "huvudstad" för kurder från centrala Anatolien.

Kan ni kort berätta om er själv får "Bırne-bûn"s läsare?

Jag vill gärna börja med mitt namn, eftersom både för- och efternamnet har lett till många frågor och funderingar, av såväl läsare som vänner. När jag föddes valde mina föräldrar att ge mig namnet Uso. Men som vi alla vet accepteras inte kurdiska namn i Turkiet, så jag har i folkbokföringen registrerats som Yusuf - alltså den turkiska tolkningen av detta namn. Mot mina föräldrars samtycke. Detta har under lång tid stört och varit en börda för mig, vilket ledde till att ett byte var ofrånkomlig.

Som vi alla vet är ett namnbyte i dagens Turkiet uteslutet. Men i Sverige och resten av Västeuropa finns möjligheten, och då är frågan varför fler kurder inte tar vara på denna chans och byter. Många turkar – och kurder (!) - går till motangrepp, med inställningen att Uso, Usiv och Yusuf i grund och botten är samma namn. Att det då inte spelar någon roll vilket som står i ens identitetshandlingar. Då undrar jag: om det nu inte spelar någon roll, varför måste då vi kurder acceptera den turkiska versionen av de olika namnen? Varför är det då så viktigt för den turkiska administrationen att Ramo

blir Ramazan, att Haso blir Hasan och att Uso blir Yusuf? Jo, därför att målet i den turkiska statens assimilationspolitik, nämligen att göra allt kurdiskt till turkiskt, då inte kan förverkligas.

Vad kan då vara mer rätt än att bryta denna förnedringens cirkel, där turkiska för- och efternamn påtvingas kurder, än att byta? Och då menar jag byta på "riktigt", inte bara muntligt! Och framför allt, vad kan vara mer angeläget än att byta ut de turkiska efternamnen som våra förfäder har varit tvungna att ta, våra förfäder som var helt främmande för det turkiska språket? Om vi kurder skall lyckas "återerövra" vår kurdiska identitet, som är splittrat i tusentals bitar, så måste alla börja med sig själva, i den mån de har möjlighet. Vad kan vara viktigare i ens identitet än hans namn och att han kan - eller rättare sagt, kräver att "få" - tala sitt modersmål? Dessa två självklara rättigheter kommer vi aldrig någonsin

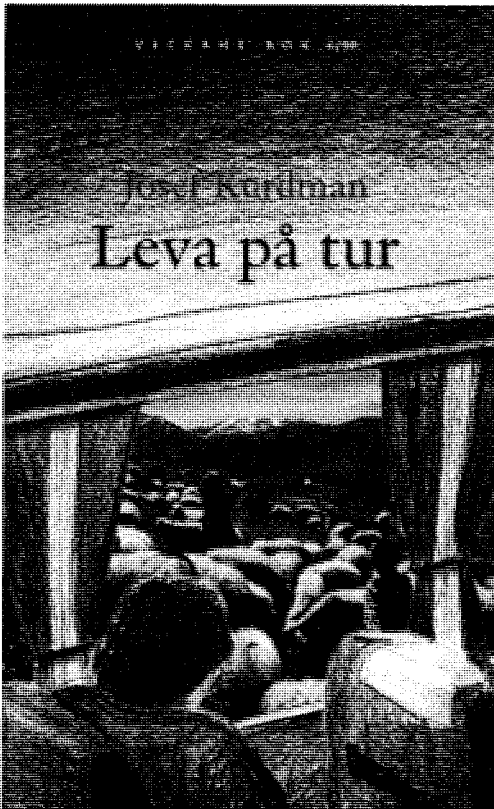
att få av den turkiska staten - om vi inte kräver det!

Mitt efternamn, då? En person som kan tala någorlunda bra kurdiska skulle utan svårighet förstå att det ligger en noggrann tanke bakom ordbildningen "Kurd-man". Som vi alla vet betyder "Kurd" Kurd, om man sedan lägger till "...man", som ju betyder "kvar", och läser ihop det, så får man fram "kvarsomkurd". Alltså, "kvar som kurd", trots den turkiska statens omänskliga assimilationspolitik.

Min inställning att byta namn är självklart i första hand för min egen och mina barns skull, för att vi är kurder. Men det är också en reaktion mot den turkiska statens ståndpunkt mot den kurdiska identiteten.

Varför författa och när började detta intresse hos er?

Intresset för skrivande har funnits under många år, men inte modet (cesaret) att sätta

Josef Kurdmans första bok Leva på tur

igång och skriva. Frågorna var många: skulle jag lyckas berätta en trovärdig historia som helt främmande människor skulle önska tid på att läsa? Vad hade jag att berätta som någon annan inte redan har gjort? för mina kunskaper i det svenska språket tillräckliga? Med tiden började dessa frågor kräva svar! "Hungern" efter att hitta svaren ledde till att jag började skriva små och korta berättelser för mina närmaste vänner. De flesta av dessa människor är svenskar och stora litteraturslukare och de uppmanade mig att ta mitt skrivande på allvar.

Därmed inte sagt att alla hinder är undanröjda. Att skriva kräver och förutsätter att man - vilket också är det absolut viktigaste - har något att berätta, något man brinner för. De saker som jag nämnde ovan är bara början på författandets dilemma. Vad en författare gör - som läsaren oftast inte är medveten om - är att han under den skapande processen ... torterar sig själv. Det är påfrestande, både psykiskt och fysiskt, att försöka öppna och beskriva en fantasivärld så verkligt som möjligt. Eller tvärtom, att skriva en historia så distanserad från sig själv och verkligheten som möjligt.

Den svenska författaren Willy Kyrklund sa en gång: "alla skrivande människor har en spricka i själen". Så är det med de flesta av oss kurder, vi har inte bara en utan flera djupa sprickor i själen. Detta borde rimligtvis leda till att många romaner skrivs till den relativt unga kurdiska litteraturen. Den dagen vi slutar "kriga" för andra kulturers överlevnad, (den turkiska, den arabiska och den persiska) med penna eller med vapen, och i stället börjar koncentrera oss på att vår egen identitet skall blomstra, kommer vi att inte bara ge våra barnbarn utan också världen ett stort och värdefullt kulturarv.

Varför har du valt att skriva på svenska och inte på ditt modersmål kurdiska?

Jag är uppvuxen i Sverige, kom hit 1973,

Josef Kurdmans syster, Hediye Guzel, till vänster, med väninnan Ayse Baysal.

detta har självfallet satt sina spår och vare sig jag vill eller inte har svenskan kommit att bli det språk som jag uttrycker mig bäst på. Och det turkiska språket hade jag utslutit; jag ville inte göra samma misstag som Yasar Kemal och Salim Barakat. Att skriva och försköna de turkiska och arabiska språken - som ju under århundraden har påtvingats oss till bekostnad av vårt eget modersmål. Därför hellre svenska, som dessutom, liksom kurdiskan, hör till den indoeuropeiska språkfamiljen. På grund av detta historiska släktskap finns det i dag hundratals ord i dessa två språk som skrivs och uttalas på samma sätt. Men min dröm, att någon gång i livet skriva en eller flera romaner på kurdiska består.

En annan företeelse som jag var tvungen att ta hänsyn till, och som var avgörande när det gällde mitt val av språk, var det faktum att jag inte bara skriver om och för kurder utan också om och för andra invandrargrupper i Sverige. Och alla dessa människors gemensamma språk är svenska.

Hur har de olika skrivarkurserna påverkat ditt skrivande? Kan vem som helst som går på en skrivarkurs bli författare?

Nej, självfallet inte. Men det intressanta med skrivarkurser är att man får ett helt annat perspektiv på skrivandet, bland annat genom att träffa andra skrivande människor. Tillsammans med dessa litteraturintresserade kurskamrater går man noggrant igenom varandras texter och analyserar det skrivna. Och det är just denna kreativa process som är själva kärnan på skrivarkurser - att träna i läsande och skrivande. För det sedan kurskamrater som behärskar språket till fullo så finns det stora möjligheter att lära sig något av varandra.

Till den skrivarkurs som jag ansökte till hade ett sextio ansökningar kommit in, men bara sexton av dessa antogs. Jag var den ende med invandrabakgrund som lyckades bli godkänd. Förutom språkfärdigheter krävdes också att man var bestämd

och att man hade tålmod. Men framför allt, att man ville berätta!

Hittills har flera av dina noveller blivit publicerade i olika antologier, kan du kort berätta om dem?

- Min första novell som publicerades är ett utdrag ur ett längre projekt - "Återvändandet" - som förhoppningsvis ska bli en roman. Handlingen kretsar runt en turkisk familj, som har bott i Sverige i många år. Familjen har tre barn och deras dilemma börjar när en av sönerna omkommer i en trafikolycka. Fadern vill begrava sonen i Sverige, medan hans egen far, som bor i Turkiet, vill att sonsonen skall begravas i hemlandet - i muslimskt jord. Den gamle mannen får som han vill och sonsonen begravs i faderns hemby. Detta börjar snart uppta pappans tankar och han blir deprimerad. Han bestämmer sig till slut att åka ner till Turkiet, för att besöka sonens grav

och se om möjligheten finns för ett definitivt återvändande.

En annan novell, "Första mötet", handlar om kärleken mellan en kurdisk man och en svart kvinna från Nigeria. Här möts två olika kulturer i en tredje, som i sin tur är främmande för bägge, nämligen den svenska.

En tredje novell, som också har blivit publicerad, försöker jag berätta om en muslimsk pappas inställning till läsning. Den unge sonen i familjen har - till pappans förtvivlan - börjat intressera sig för litteratur. Fadern kräver att sonen skall hålla sig enbart till läsning av Koranen.

Så vad vill jag säga med dessa berättelser? Jo, att detta

**HUDDINGE
KOMMUN**

Josef Kurdman

Författare

Motivering till kulturstipendium 2000

Josef Kurdman kom till Sverige som 10-åring. Han kätusla för och kunskap i det svenska språket väcker beundran. Hans förmåga att tillägna sig språket gör honom till en fantastisk berättare. Med självupplevd insikt skildrar han livligt och dramatiskt den verklighet som möter människor vid byt av hemland och kultur. Miljöskildringar är hans styrka. Han har blivit publicerad med noveller och dikter i olika antologier och tidskrifter och skriver just nu å en längre berättelse som handlar om de segregerade och invandratåta förorternas integrationsproblematik.

Josef Kurdman kommer vi säkert att möta många gånger i framtiden.

Josef Kurdman har fått stipendium från Haninge kommun.

bara är början på en mycket smärtsam process som väntar många invandrarfamiljer, i synnerhet muslimska familjer. Det är ett förlopp som kommer att splittra och förgöra många familjer. De flesta invandrare är tyvärr inte medvetna (eller accepterar) om att vi som har lämnat våra hemländer har gjort det för alltid. Medan de äldre längtar hem till fädernas jord, växer barn- och barnbarnen i detta "främmande land". Och medan fäder och mödrar "kräver" av barnen att vara lika mycket kurder, turkar, kineser eller araber som de själva, blir barnen oundvikligt lite mer svenskar för varje dag som går. Detta skapar givetvis en förvirring i barnen, en "dubbelidentitet" som är i ständigt krig med sig själv. Jag vågar påstå att den mesta kriminaliteten som begås av invandrarungdomar har sin rot i denna problematik – som i sin tur leder till rasism och främlingsfientlighet från svenskars sida.

Sedan en kort tid tillbaka är din första roman ute på bokhandlardiskarna. Huvudpersonen, Suleyman, som är turk, brottas också med två identiteter ... Kan du förklara varför du valde att göra honom till turk och inte kurd? Och hur fick du idén till denna berättelse?

Idén har funnits länge och var tänkt som en kortare berättelse från början, en novell på ungefär tio till femton sidor. Och den skulle enbart handla om trafikkaoset i Turkiet. Men jag insåg att femton sidor inte skulle räcka till att få fram det jag egentligen ville säga. Snart märkte jag att texten skrev sig själv. De olika karaktärerna i berättelsen - liksom huvudpersonen Suleyman - ville berätta mer än vad jag från början hade tänkt mig; därför blev berättelsen längre.

Det finns flera anledningar till varför jag valde att göra Suleyman till turk och inte kurd. Den första, och viktigaste, är att den kurdiska frågan är alldeles för komplicerad för att behandlas i denna typ av roman.

Dels var utrymmet begränsat, dels att en skönlitterär text om den kurdiska frågan skulle kräva ett annat språk, ett tyngre och mer avancerat språk. Den andra orsaken är att jag ville skriva om just det jag nämnde ovan, nämligen dubbelidentiteten som finns i de flesta invandrabarn. Jag ville skriva om vad dessa barn upplever när de är i sina hemländer, både kulturellt och mentalt. Liksom Suleyman känner även jag själv många gånger oro, en djup ängslan, inför mina resor till Turkiet. Det är ett märkligt land, där man - som också romanen heter - "Leva på tur" - lever på marginaler. Hela landets struktur, från att gå och se på en fotbollsmatch till den tilltrasslade politiken, är byggd på såna ostabila grunder att ens värld, ens liv, skulle kunna raderas i vilket ögonblick som helst. Vilken människa som helst skulle kunna i vilket ögonblick som helst råka ut för en "olycka", en olycka som skulle kunna förebyggas med mycket små medel, om systemet tillåter det.

Särskild bland kurder pågår det en diskussion om huruvida Yasar Kemal och Selim Barakat, som också du nämnde, är kurdiska författare eller turkiska respektive arabiska, hur ställer du dig i denna fråga?

Denna fråga är komplicerad, därför berör och upprör den många människor, inte minst mig. Den kräver ett långt utlägg och en detaljerad förklaring, men jag ska försöka vara så kortfattad som möjligt: att Yasar Kemal är en av världens främste och respekterade berättare är det ingen tvekan om. Men han är turkisk författare! I den författarpresentation som finns på baksidan av de flesta av hans böcker, står det klart och tydligt: "Yasar Kemal är turk." Han borde inte ha tillåtit detta! Han skriver, eller skrev, tills för några år sedan, om det turkiska samhället, inte om det kurdiska. Det är åtminstone vad hundratusentals av hans läsare tror. Många människor runt om i världen är inte

medvetna om hans kurdiska bakgrund, vilket är tragiskt för oss kurder. Särskilt när både han själv och vi kurder vet varifrån han får sin outtömliga inspiration, nämligen från det kurdiska levnadssättet. Men Kemal har alltid - medvetet eller omedvetet - "krigat" för att det turkiska språket skulle blomstra, vilket han också har lyckats med. Men man får inte glömma att det på senare år har skett en stor förändring i hans berättelser! Och det ska vi vara glada och tack-samma för.

Salim Barakat däremot, är det annorlunda med. Bara det faktum att Barakat använder ord som kurder och Kurdistan i det mesta han skriver, är tillräckligt. Och dessutom presenteras han som "kurdisk författare". Eller åtminstone som arab/kurdisk författare.

Vad är din nästa projekt och hur har "Leva på tur" mottagits av den svenska läsekretsen.

"Leva på tur" har fått mycket bra recensioner och jag har bland annat tilldelats Huddinge kommuns kulturstipendium; med motiveringen: "Uso Kurdman kom till Sverige som 10-åring. Hans känsla för och kunskap i det svenska språket väcker beundran. Hans förmåga att tillägna sig språket gör honom till en fantastisk berättare. Med självupplevd insikt skildrar han livligt och dramatiskt den verklighet som möter människor vid byte av hemland och kultur. Miljöskildringar är hans stryka. Han har

blivit publicerad med noveller och dikter i olika antologier och tidskrifter och skriver just nu på en längre berättelse om de segregerade och invandrartäta förorterernas integrationsproblematik. Uso Kurdman kommer vi säkert att möta många gånger i framtiden."

Den längre berättelse jag skriver på nu är en komplicerad historia om två vänner, bägge är kurder och bosatta i Sverige. Den ene är poet, den andre psykolog. Just nu vill jag inte säga mer om denna berättelse, men jag har kommit en bra bit på vägen.

Till slut, Vad skulle du vilja säga till "Birnebun"s läsare?

Först och främst skulle jag vilja framföra mina varma hälsningar till Birnebûns medarbetare: ni gör ett stort och respektingivande men framförallt ett modigt, arbete. Till läsarna har jag snarare en vädjan: överge inte Birnebûn, som för oss kurder är, eller borde vara, en brinnande pil som skjuts genom mörkret. Läs den, om inte annat för kommande generationers skull. Sprid den, till vänner, bekanta, men framförallt till unga kurder, så att det vackra kurdiska språket inte går samma öde till mötes som många andra språk runt om i världen har gjort. Och till slut: tänk på att vi inte är en minoritet, utan ett folk på trettiofem miljoner människor som talar – eller borde tala samma språk.

Intervju: Tidskriften Birnebûn

BREV TILL ROBIN

Solen sänkte ljus och värme över världen då vi närmade oss den stora lekparken. Där var redan ett tjugotal barn, alla lika engagerade och upptagna med sitt. Sorlet av deras röster och spontana skratt hade förenats med fåglarnas kvitter i den varma juniluftens och hördes långt bort från parken.

Jag pussade dig på kinden, strök över ditt lockiga hår och släppte din hand, i tron att du som vanligt skulle skynda dig till rutschkanan. Men du tog i stället ett par trötta, nästan vinglande steg mot sandlådan. Det var inte likt dig, i stället för att sätta i gång och leka satte du dig i den torra sanden och tittade med trötta ögon på dina kamrater som om de vore främlingar.

Och jag ... jag var fortfarande blind ...

Jag reagerade inte, märkte inte att ditt ansikte hade skiftat färg. Kunde inte i min vildaste fantasi komma på tanken att något åt upp dig. Inifrån. Just nu. I detta ögonblick. Att blodet under din lena hud för varje sekund som gick förlorad höll på att sina lite mer. Fortfarande trodde jag att din dåliga aptit de senaste dagarna, dina sömlösa nätter och din ovilja att leka med de andra barnen berodde på all den uppmärksamhet som jag och mamma hade riktat mot din nyfödda syster.

Du kastade en blick på den röda hinken och spaden bredvid dig men verkade alldeles för svag för att sträcka ut handen. När du gav upp ditt försök att nå lekarkerna och satt kvar uppgivet och ihop-

sjunken, var det som om något gick sönder i mig, som om frusna isklumpar smälte och spred sig i mig lik en forsande flod. Först då mindes jag det som din farmor hade sagt: "Det är något som inte stämmer, Robin har blivit så blek på sistone ... Du kanske ska åka med honom in till vårdcentralen så de får titta på honom."

Men jag var blind ...

Jag tog inte hennes oro på allvar.

Då.

Men nu, när du såg på mig med en vädjande blick, som att säga: "Pappa, vakna! Jag håller på att rinna bort från dig! Du håller på att förlora mig!" var det plötsligt som om någon osynlig kraft tvingade mig att lyfta dig från sandlådan och rusa, rusa, rusa hemåt. Du var kraftlös och svag i mina armar, som om du under huden varken hade kött eller ben. Ditt ansikte var nu vitt, kritvitt, likaså huden under dina små naglar, som om de vore tömda på sista droppen blod.

Ett enda ord från läkaren på avdelning 8, bakom mörkrets portar, målade mina dagar svarta, nätter långa.

Leukemi.

Innan jag fick höra att du, min egen son, hade cancer, trodde jag att detta onskans sår bara drabbade rökare, knarkare, alkoholister och deras barn. Jag var säker på att dessa föräldrar hade gjort något "fel" under graviditeten och att deras barn nu fick betala för deras oförlåtliga misstag.

Jag var varken knarkare eller alkoholist. Det var inte heller de andra föräldrarna på avdelning 8 på Karolinska sjukhuset. De försökte le tröstande mot mig när jag kom in med dig men deras blickar var tomma och uppgivna, som på ett litet barn när hon blir lämnad av den hon älskar mest.

”Välkommen till helvetet”, sa en mamma som stod på balkongen och rökte. Hon tittade medlidsamt på mig och hade tårar i ögonen. Jag tände en cigarett, tittade på bilarna som rullade förbi på den breda motorvägen nedanför och önskade att jag var en av alla dessa tusentals bilister.

Jag frågade kvinnan hur länge hon hade varit här. Fyra år, sa hon och drog ett djupt halsbloss. ”Fyra år ...?!” tänkte jag och gömde ansiktet i händerna. Men nu, fortsatte kvinnan och torkade sina tårar, är det klart, vi få åka hem och behöver aldrig mer komma hit igen.

Sextio Linda hade lämnat sin av mediciner svullna kropp i sjukhussäng- en och gett sig av; till landet som hon så länge hade längtat till, till riket där smärta, sprutor och biverkningar inte existerade.

Den första natten stannade mamma hos dig. Själv fyllde jag mina fickor med nya och främmande ord - cellgifter, cortison, trombocyter, benmärgstransplantation, röda blodkroppar, vita blodplättar och mycket annat - och åkte hem. Till ditt färgglada rum. Men nu hade färgerna på väggarna bleknat och dina leksaker stirrade tysta och sorgsna på mig, som i väntan på besked:

”Var är Robin?”

Av någon oförklarlig anledning började jag plötsligt bädda din säng. Noga och med omsorg. Sedan satte jag mig på golvet och gjorde ett hav av tårar på den rödblåa mattan och väntade på att mamma skulle höra av sig. Som om hon skulle ringa och tala om för mig att det hela var ett misstag, att läkarna hade missuppfattat resultatet av dina blodprover och att ni nu var på väg hem. Men min väntan blev lång. Och förgäves. Det skulle dröja många månader innan du fick komma hem och sova i din egen säng. Sjukdomen som du hade råkat ut för, läste jag i olika böcker, drabbar en person av hundra per år, och min ständiga fråga var: Varför just du? Varför? Varför ...?

”Behandlingen kommer att ta lång tid, förklarade läkaren nästa dag, men chansen att överleva är höga: ca åttio procent av de insjukna barnen blir friska och kan sedan leva ett helt normalt liv.”

Jag förberedde mig på en kamp på liv och död. Önskade att jag kunde gå in i dig och suga ut cancercellerna en efter en. Önskade att jag var i ditt ställe, att jag kunde föra din kamp. Men jag var maktlös. I stället vaknade jag ofta på nätterna de kommande åren, bara för en enda sak: att se att du andades, att du var kvar hos mig.

Det var du!

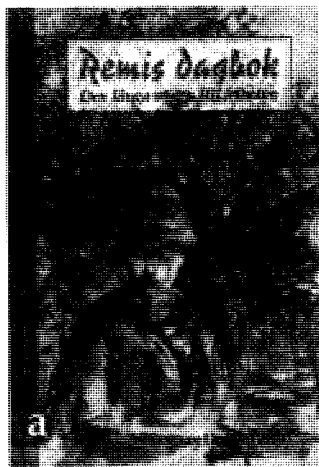
Och i dag, sju år senare, är vi återigen i lekparken och du leker dig mätt på det som du har gått miste om under de gångna åren. Du leker med de andra barnen som om ingenting har hänt och jag kan inte låta bli att undra om det hela bara var en mardröm.

Josef Kurdman

REMIS DAGBOK

VIVEKA HEYMAN

Jornalist och översättare

Remis dagbok (APEC förlag) av Margareta Hanson har undertiteln: "Den långa vägen till friheten". Frihet kan ju betyda så mycket olika saker. Det skulle känts mera adekvat, mera exakt, mera tydligt om Margareta Hanson hade skrivit "Den långa vägen till rättssäkerheten." Mera konkret uttryck rör det sig om den långa vägen till uppehållstillstånd. För det rör sig om den väg av årtals väntan som en flykting måste gå i de byråkratiska labyrintherna, där han ideligen finner sig stå inför en blindspärr och måste leta sig tillbaka och försöka en annan passage tills han slutligen hamnar i endera av två slutpunkter: antingen uppehållstillstånd eller, mycket vanligare, avvisning till det land man flytt ifrån, oftast till fängelse, tortyr och kanske avrättning.

Remi är en femtonårs kurdisk pojke som har flytt undan just det där och tagit sig till Sverige i hopp att få ha ett liv där,

hur anspråkslöst som helst. I stället får han gå igenom vad alla flyktingar här och annorstädes i Fästing Europa får gå igenom. På förhörarnas frågor, som han inte ens förstår riktigt, svarar han vad han tror de vill höra och skriver under med sitt namn där de pekar att der skall stå. Och när han då inte har kunna förmå sig till att berätta om allt ohyggligt han har genomgått, så blir han behandlad som "icke trovärdig" och vägras rätt att stanna kvar. Varpå följer ändlösa förhandlingar, nya vädjanden, nya argument, nya bedyranden att inga tortyroffer blir avvisade i Sverige, bedyranden som uttalas av självaste invandrarminister Anita Gradin. Ja, hon står här med namns nämnannde.

Annars är namne naturligtvis fingerade. Det bör ha framgått av ovanstående att detta är dokumtärroman. Allt som händer i den har skett i verkligheten. Men de upp-

rätande har inga direkta motsvarigheter. Remis öde är detalj för detalj, vad som händer någon i hans belägenhet. Att han får göra det är en fingervisning att han står där för alla de andra, som inte har några dagböcker att visa upp.

För Remi går det ändå till sist väl. Han blir omhändertagen av en svensk kvinna med hem också i Vermont i USA. Och efter tre års kamp med myndigheterna lyckas hon få svenskt uppehållstillstånd för honom och ännu en kurdisk pojke, varpå de kan fara till en ny tillvaro i Amerika. Det slutet står där inte för att läsaren skall få tillfredsställelsen att det gick bra till sist, efter alla förtvivlade vedermödor, varibland ett självmordsförsök. Sådana begär praktiskt taget alla flyktingar i den här berättelsen, vilket i det närmaste svarar mot verklighe-

ten. Höga vederbörande ger sig inte förrän de har drivit de asylsökande till yttersta desperation.

Utän syftet och innebörden av det lyckliga slutet är att läsaren skall veta, och helst veta så han kommer ihåg det, att utan ett papper som svenskt uppehållstillstånd är vägen stängd för flyktingen också till exempel till USA.

Vilket härmed sägs ut också här. Till den verkan det hava kan.

Fast utan något större hopp att berättelsens budskap skall nå många. De som läser sådana böcker är i gemen sådana som redan vet det som talas om i dem. De som inte vet det vill inte läsa dem. Det vet också de stora förlagen och refuserar dem lika automatiskt som myndigheterna avisar dem som de handlar om. De är ju inte lönsamma.

<p>Mo=qqc Perrot, Georges. Kurden Haymanayê. (Haymanas kurder.). Spånga. Apec. Övers. fr. frn. av Firwaz Husên. Orig:s titel: Les kurdes de l'Hâlmanêh ur: La revue des deux mondes. 111 s. Ill. Latinsk skrift. Kurmandjl. BN 4273752-1C 465785</p>		
<p>001-13-370 plastad mjuk pärm</p>	<p>September 145,-</p>	
<p>Med annotation.</p> <p>Fransmannen Georges Perrot (1832-1914) var arkeolog och expert på antiken. Han arbetade och forskade under flera år i Grekland och Mindre Asien, främst dåvarande Turkiet. År 1865 gjorde han en resa till Anatolien som kom att innefatta studier av de kurder som levde i Haymanaområdet. Ur antropologiskt och kulturellt perspektiv kartlägger han olika aspekter på deras situation. Det är ett slags resebeskrivning med vetenskapliga inslag som även belyser den historiska bakgrunden. Sina iakttagelser redovisade han i denna artikel som på franska fick titeln <i>Les kurdes des l'Hâlmanêh</i> och den presenterades i tidskriften <i>La revue des deux mondes</i> samma år. Lektören Ferhad Shakety kommenterar: "Perrot visar sympati för kurderna och har stora förhoppningar om att de i framtiden skulle kunna spela en roll Mellanösterns politik och civilisation, tillsammans med de andra folken. Språket i översättningen är flytande och bra. Översättaren har försett Perrots artikel med en hel del förklaringar och information som ger läsaren bättre möjlighet att förstå ämnet. En intressant bok för en kurdisk läsare." – Red.</p>		

*Barn som inte vill
bli fotograferade*

Kurdiska Gymnasieföreningen i Botkyrka

Vi är en nystartad förening (8 mars 2002) som har följande mål och syften:

- Att bygga ett nätverk mellan kurdiska elever som läser vid olika gymnasier i Botkyrka kommun, till exempel Tumba, Tullinge och Botvids gymnasium.
- Att väcka intresse för en högre akademisk utbildning bland kurdiska ungdomar.
- Att ta upp olika sociala och kulturella frågor som angår kurdiska gymnasieelever.
- Att fungera som en bro mellan kurdiska elever i högskolor och grundskolor i Botkyrka. Verka som förebild för högstadieelever, hjälpa dem med läxor och annat. Sträcka ut en hand till kurdiska akademiker på olika universitet för att få hjälp och vägledning av dem.

För att förverkliga våra mål och syften kommer vi att söka en lokal i Botkyrka kommun där vi kan planera olika aktiviteter.

Föräldrar och elever som önskar ta kontakt med oss kan e-maila oss:
kurdiskagymnasieforeningen@hotmail.com

KURDER FRÅN CENTRALA ANATOLIEN I SVERIGE

(1965 - 2002)

Enligt gamla efterforskningar och dokument dyker de första kurderna upp i mellersta Anatolien år 1727. Andra undersökningar gör gällande att kurdernas utvandring från Kurdistan är år 1767. Huruvida denna utvandring från fädernas jord var frivillig eller påtvingad av de ottomanska makthavarna finns det motstridiga uppgifter om. När George Perrot – år 1850 – talar med några bybor får han veta av de äldsta att de har levt här i flera generationer. Det finns inga säkra källor men med den information som är tillgänglig och mest tillförlitligt kan man konstatera att kurder har levt i Mellersta Anatolien i över 250 år.

De många åren, i kombination med det geografiska avståndet mellan Kurdistan och centrala Anatolien, sätter djupa spår, vilket leder till att kurderna så småningom förlorar kontakten med sina gamla hemtrakter. En kontakt som många generationer senare skall återupptas i Europa.

I början av 1960-talet, då Västeuropa är i stort behov av arbetskraft, börjar en ny utvandringsepok i Anatolienkurdernas historia. En grupp målmedvetna unga män beger sig norrut, med Stockholm eller Göte-

borg som färdmål. Två totalt främmande städer i nordligaste Europa. Här skall man arbeta några år, är det tänkt, tjäna tillräckligt mycket pengar och sedan återvända till sin hemby för att skapa en drägligare tillvaro för sina familjer. Men drömmen förverkligas aldrig. I stället hämtas familjer och släktingar till Sverige. Snart ”vågar” fler och fler män lämna barn, föräldrar och hemland bakom sig för att söka lyckan i Skandinavien.

I dag, år 2002, efter många år av psykiskt och fysiskt påfrestande år, är de flesta av dessa människor kvar. Barn- och barnbarnen växer upp här och det är osäkert hur och när drömmen om ett återvändande skall gå i uppfyllelse. Det är framförallt tre samhällen som har kommit att bli ”utvandringsbygder”: Omara, Sefka och Kurdogli. Antalet kurder i Sverige från dessa orter är ca 10 000. Trots det stora antal människor som Anatolienkurder utgör i Sverige är det svårt att finna dokumenterad fakta om deras liv, öden och levnadssätt. Detta kan bero på att alla invånare från Turkiet registreras som ”turkar” hos de olika myndigheterna.

Kurder som väntat alltför länge på uppehållstillstånd marscherar till Aftonbladet för att skapa opinion för sin sak.

(Foto: George Kristiansen)

Omara är utan tvekan den stad som har bidragit med den största andelen arbetsföra män till den svenska industrin. Tre av dessa män är Idris Bulduk, Hüseyin Güzel och Abdullah Uzunel. Till en början stannar alla tre i Göteborg.

Idris Bulduk arbetar på Volvo fram till 1986 och avlider 1992. Åtta år senare insomnar hans hustru i Göteborg. Flera av deras barn är kvar med sina familjer i Göteborg. En av dem är Resid, som tillsammans med landsmannen Sami skriver musik på kurdiska och deltar flitigt i olika kurdiska aftnar.

Hüseyin Güzel arbetar på Volvo i Göteborg fram till 1972, hämtar sin familj 1973 och bosätter sig i Stockholm. Han är född 1936 och gift med Elif. De har sex barn tillsammans, varav tre är födda i Stockholm. Fem av barnen är gifta och har egna famil-

jer. Hüseyins äldste son, Uso (Josef) Kurdman, är författare. (Läs intervjun med honom.) En av döttrarna, Hediye Güzel, är statsvetare och arbetar just nu som pressekreterare för vänsterpartiet på riksdagskansliet. Hon skriver regelbundet kolumner i dagstidningen "Metro". Hüseyin Güzel är pensionerad och bor sedan 1973 i Fittja.

Abdullah Uzunel flyttar från Göteborg till Stockholm år 1974 och får arbete på Asea Kabelfabrik. Flera av hans barn har läst på universitet och är för närvarande verksamma i Stockholm. Den äldste sonen, Bekir Uzunel, är journalist och kommunpolitiker. En annan av sönerna, Cafer Uzunel, är jurist hos diskrimineringsombudsmannen.

**32 kurder kom till
Aftonbladet i går**

**"HJÄLP OSS
- VI LEVER
I SKRÄCK"**

Det kom 32 allsvenska män och en kvinna till Aftonbladets redaktion i går.
- Bliåda oss. Åka förtryck
Turkier. Låt oss gå
rige.
skräck.

Aftonbladet 20/3 1976

Tre av de första kurderna som kom från Sefka (Celep, Sariismailoglu) är Yusuf Ulusoy, Mustafa Sütçü och Mehmet Sukaççi. Yusuf Ulusoy avled efter en arbetsolycka i Stockholm 1966.

Kurder från Kurdogli (Gundê Omê, Gordogli, Zincirlikuyu) är den tredje större gruppen från Mellersta Anatolien. År 2000 bildade de den första "kurdiska byföreningen i Sverige". Med sina 200 medlemmar har föreningen olika aktiviteter.

Den första kurdiska kvinnan som kom till Sverige från Centralanatolien heter Esmâ Tafibafl. Hon kom från byn Kirkil som tillhör Cihanbeyli år 1970 och var också den första kurdiska kvinnan som fick anställning på Volvo i Göteborg. Nu lever hon med sina barn i Göteborg; maken avled 1993.

Som det nämndes ovan kommer kurder från Anatolien och kurder från Kurdistan i kontakt med varandra först i Sverige. De första kontakterna knyts på centralstationen i Stockholm, där de nyanlända Anatolienkurder samlas för att tillbringa sin fritid tillsammans. "Kurdiska arbetareföreningen i Sverige" arbetar aktivt för att åter-

skap kontakten mellan de två grupperna och informera de nyanlända om den kurdiska frågan i Turkiet. Anatolienkurder har genom åren förlorat mycket av sin kurdiska identitet och är inte medvetna om vad som pågår i Kurdistan. De får nu plötsligt tillfälle att lära känna sin historia, kultur och språk om från början, utan att vara rädda för repressalier från de turkiska myndigheterna. Unga, gamla, kvinnor och män engagerar sig i den kurdiska frågan och får nya perspektiv på "kurdfrågan".

På den första kongressen – i Tumba 7/11 1976 – deltar 120 medlemmar och de flesta av dessa är kurder från Anatolien. Likaså fem av grundarna: Hanifi Celepli, Seyfi Dogan, Cevdet Demir, Fikret Güler och Tevfik Bal. Till ordförande väljs Memo Yetkin, som skrev boken "Kurder och Kurdistan". Han och Hanifi Celepli var också de första hemspråklärarna som undervisade kurdiska barn. Efter en tid väljs Hanifi Celepli, som är född i en Anatolisk by, till ordförande. Hanifi Celepli var också ordförande för kurdiska riksförbundet under många år. Han arbetar som revisor och är bosatt i Huddinge.

Kurdiska kvinnor från centrala Anatolien visar drottning Silvia hur man väver mattor med traditionell teknik. Bilden är tagen på Etnografiska museet 1980.

(Foto: Behçet Hulago)

Våren 1979 skakas Sverige av demonstrationer och manifestationer för den unga kurden Ismet Kesin. Ismet kom till Sverige 1978, från Sefka, och ville inget annat än att studera. Men de svenska myndigheterna beslutar att han skall skickas tillbaka till hemlandet. Ismet vägrar att åka tillbaka och hans vänner gömmer honom på okänd ort. Uppmärksamheten från svensk massmedia är enorm. I hopp om att Ismet skall få stanna i Sverige gör "Kurdiska arbetareföreningen" och Ismets svenska vänner allt som står i deras makt. Bland annat tar man kontakt med advokat Hans Göran Franck, som tar sig an fallet, och startar en fond – "Ismetfonden".

Regeringens beslut är fast och orubblig. Socialdemokraten Roland Morell förstår det och beslutar sig för att adoptera Ismet. Efter en smärtsam och långdragen kamp lyckas han. Ismet Kesin byter namn till Cihangir Morell.

Flykten till Sverige möter vi också i några skönlitterära verk. I Margareta Hansons bok (Remis dagbok) från 2001, kretsar handlingen runt Anatolienkurder. I berättelsen tar sig Marianne, en medelålders svenska kvinna, an huvudpersonen, Remi, och hans kamrat Amir, som sina egna söner. De två pojkarna har kommit till Sverige själva, som flyktingbarn, och söker asyl. Men de får avslag och skall skickas hem. Kampen blir långvarig och pojkarna lider mycket, men får till slut stanna i landet. Marianne, som bor halva delen av året i Amerika och halva delen i Sverige, tar med sig pojkarna dit, där hon bor i en stor villa. Tonåringarna lever som bröder och Marianne behandlar dem som om de vore hennes egna barn. Men vistelsen i Amerika blir kortvarig och pojkarna återvänder snart till Sverige.

Kanske är denna Margareta Hansons berättelse självbiografisk, kanske har förfat-

taren själv liknande erfarenheter ... Författaren har – innan hon skrev denna berättelse – varit på en resa i Anatolien och träffat pojkarnas föräldrar.

Majoriteten av Anatolienkurderna har valt att bosätta sig i södra Stockholmskommunerna, som Botkyrka, Huddinge och Hanninge. Göteborg, Malmö och Karlstad är andra stora städer där många Anatolienkurder lever. I Fittja (Botkyrka), "Kurdernas huvudstad", bor närmare 500 familjer. Totalt 2 500 personer. Men också förorter som Alby, Vårby gård och Flemingsberg har ett stort antal boende som är från Centrala Anatolien. Två kurdiska föreningar är verksamma i Fittja. Dessa två har gemensamt 800 medlemmar.

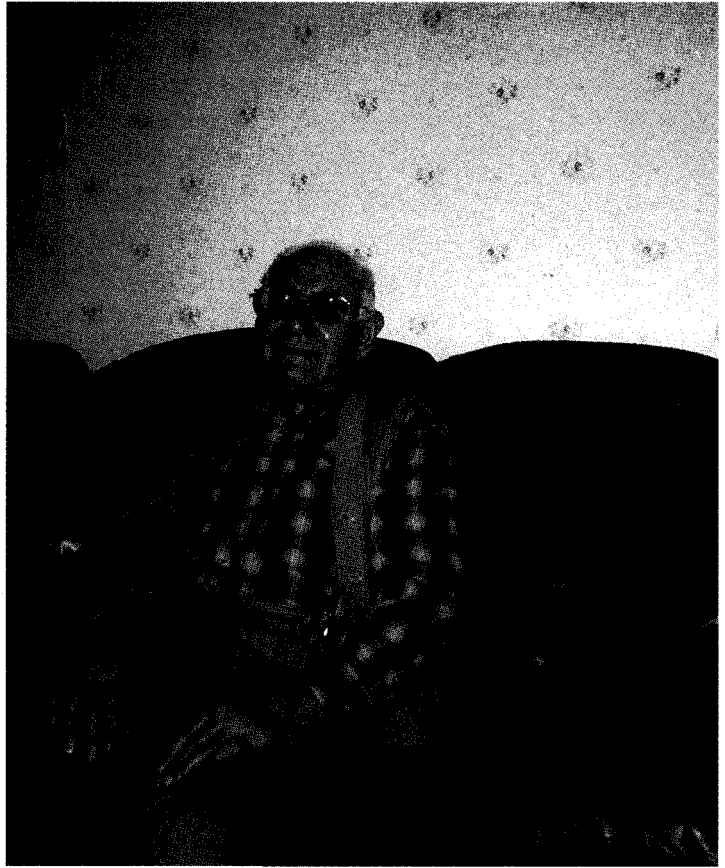
Enligt en studie som Hassan Hosseini-Kaladjahi har gjort är det framför allt fem språk som dominerar i Fittja. Dessa är följande: svenska 15%, arabiska 13%, kurdiska 13%, turkiska 11% och spanska 8%. En stor del av Fittjakurderna är egna företagare, 35%, närmare bestämt. De flesta är sysselsatta inom restaurangbranschen, taxiåkerier och livsmedelsbutiker. Arbetslösheten bland kurder är relativt låg, eftersom man gärna hjälper- och anställer varandra.

Några av de Anatolienkurder som är sysselsatta med att författa är Uso (Josef) Kurdman, Ihsan Eken, Abdullah Dogan, Şores Reşi, Xizan Şilan och Hesenê Alê. De första tre skriver på svenska.

Tidskriften "Birnebûn" (oförglömlig) har åtagit sig ett stort ansvar; målet är i första hand att, ur ett kulturellt och historiskt perspektiv, belysa Anatolienkurderna om deras situation, både i Sverige och i hemlandet. Det förkommer också reportage och nyheter från "stora Kurdistan". Något som intresserar och engagerar de unga kurderna i Sverige oerhört mycket. "Birnebûn" trycks och sprids av det av Anatolienkurder startade (1988) förlaget "Apec tryck och förlag".

Ahmed Ulusoy, kom till Sverige i slutet av 1966.

(Foto: Rohat Alakom)

Det är det förlag i Europa som har gett ut flest böcker på kurdiska. Hitintills har man publicerat eller översatt över 200 böcker, allt från faktaböcker, barnböcker till skönlitteratur. Både på svenska, turkiska och kurdiska. Ägaren är Ali Ciftci, född i Centrala Anatolien. Han fick – år 1999 – ta emot en prissumma på 25 000 från svenska författarfonden, med motiveringen att "Apec" har – genom sina många översättningar – gjort det möjligt för kurder att ta till sig av den svenska litteraturen. Kort sagt, kan man säga att "Apec" har blivit en bro mellan den svenska kulturen och den kurdiska gruppen.

Anatolienkurderna investerar den mesta av sin förmögenhet i sin gamla hembygd. Det byggs nya, moderna hus som de åker ner och bor i på somrarna. På vintrarna står husen tomma, som grannarna får hålla ett

vakande öga över. Själva åker de tillbaka till Sverige för att arbeta och känna ännu mer pengar, bara för att fortsätta investera, med inställningen: "Dör man så behöver man åtminstone inte skämmas." Och för varje svensk krona man tjänar växer längtan till att "definitivt återvända" ännu mera. Men samtidigt växer också splittringen och känslan av att bli sliten mellan två världar. De som kommer i kläm är barnen, som på sin höjd skulle kunna tänka sig att bo där nere högst i en månad per år. De vill leva och växa upp i Sverige. Det mesta "där nere" är för dem främmande och möjligheterna till att de skulle klara sig i fädernas hemland blir alltmer otänkbart.

översättning:
Uso Kurdman

Yusuf Ulusoy (till höger) firar 1960 sin första jul i Sverige. Här tillsammans med en god vän och deras gemensamma tokt.

Yusuf Ulusoy (li milê rastê) bi hevareki xwe ve li Swêdê, salên 1960î. Keça cotê rûnêtiye terecamana wanê biye (li arşîva Rohat Alîkcan)

KURDÊN ANATOLIYA NAVÎN LI SWÊDÊ

KURTEBEHSEKE DÎROKÎ

Rohat Alakom

Çavkaniyên here kevn nîşan didin ku hin kurd di destpêka salên 1727'an de li Anatoliya Navîn peyda bûne. Çend çavkanî jî dibêjin ku kurd paşê di sala 1767'an de hatine vê deverê.¹ Dema Georges Perrot di salên 1850'yî de mirovên vê deverê re dipeyîve, ew dibêjin ku ev bûye çend nîşan ku li vir dijîn.² Mirov dikare bêje ku kurd ji 200-300 salan zêdetir li Anatoliya Navîn dijîn.

Di destpêka salên 1960'î de ji Kurdistan Tirkîyê komeke kurdên Anatoliya Navîn, bi taybetî ji derdorê Qonyayê wek karker hatine Swêdê û li bajarên Stockholmê û Göteborgê bi cîh bûne. Îro hejmara wan nêzîkî 10 hezaran heye. Tişteki balkêş ew e ku heta niha ji aliyê kurdan de li ser kurdên Anatoliya Navîn ku hatine Swêdê, tu lêkolîn nehatine çêkirin. Kurdên Anatoliya Navîn ku hatine Stockholmê bala lêkolînanên danmarkî³ û swêdî kişandiye⁴. Paşê xebateke din çap bûye ku qala Kurdên Anatoliyê têda tê kirin.⁵ Anatoliya Navîn gelek ji qeza Quliyê (Kulu) hatine. Ji ber vê yekê jî di çend çavkaniyên swêdî de ev kurd, wek

Kurdên Quliyê" (Kulukurder) û *Kurdên Qonyayê* (Konyakurder) hatine nasandin. Ji Anatoliya Navîn, gundên ku zêdetir mirov jê hatine Swêdê, çend gundên qezaya Quliyê ne wek gundên Omera, Celeb, Gordoglı... Di hin çavkaniyan de kurdên vê deverê bi zanetî an jî bi xeletî carina wek "tirk" hatine nîşandin.⁶

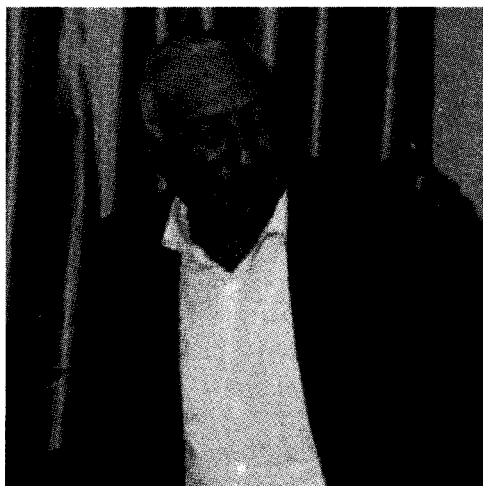
Koçberiya kurdên Anatoliya Navîn her berdewam e. Sibê wê kuda herin ne kivş e. Belkî li vir bimînin, belkî careke din vegezin cîhê kal û bavên xwe, Anatoliya Navîn. Ew ji Kurdistanê berî çend sedsalan derketine û koç kirine hatine Anatoliya Navîn bi cîh bûne. Sal derbas bûne. Di dawiyê de bûne xweyê van erdên Anatoliyê.⁷ Kurdên ku piştî wan koç kirine û hatine van deveran, ew bi "mihacir" hatine nav kirin. Yên berê hatine carekê ew jî mihacir bûne, ev yeka ji bir kirine. Kurdên vê deverê îro Anatoliya Navîn ji xwe re wek welatê duwemîn dihesibînin, welatê ewrûpî jî bo wan bûne welatên sêwemîn. Di navbera sê huviyetan de şerê hebûn û tunebûnê didin.

Karkerên ku teze dihatin Stock-

holmê ji ber ku destûra wan ya rûniştandinê û karkirinê carekê de dernediket, bi taybetî li derdorê *Central Stationê* berev dibûn. Ev der ji xwe re wek navendekê hilibijartibûn. Li vir berev dibûn û wextê xwe yê vala li wir derbas dikirin. Sedemên hilibijarina vî cîhî jî hebûn. Berî her tiştî ew karkerên ku dihatine Swêdê, cara pêşîn bi trenê ve li vir peya dibûn. Di wan salan de hatin û çûyîn zêdetir bi trenê ve dibû. Nûçe û xeberên teze li wir hebûn. Ji aliyê din ev der ji bo hevdudîtîna cîhekî baş nîn bû. Ji ber vê yekê wek mîsal Komela Karkerên Kurd li Swêdê di kongra xwe ya 13/9 1976'an de biryar girtiye ku wan karker û xortên ku li Central Stationê berev dibin, wan ji wir dûr bixe û berbi komelê bikêşîne.⁸

SÊ GUNDÊN KURDAN LI SWÊDÊ: OMERA, CELEB Û GORDOGLÎ

Îro zêdetir ji van gundan kurd hatine Swêdê: Omera, Celeb û Gordoglı. Ji deverên mayin ji jî kurd hatine lê belê hejmara wan qasî van gundan ewqas zêde nînin. Ji gundên Quluyê yên mayin û Cihanbeyliyê hin komên kurdan hatine Swêdê. Ne tenê kurdên

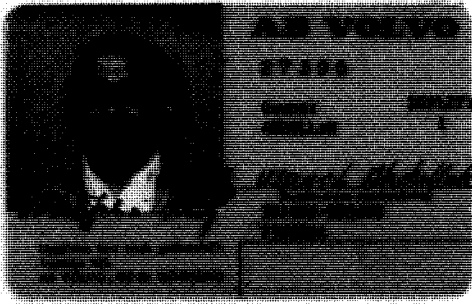
Idris Bulduk (Ji arşîva Reşîd Bulduk).

Qonyayê, kurdên bajarên mayin ku li Anatoliya Navîn in, ji wan bajaran jî kurdan koçberî Swêdê kirine, wek kurdên dorberê Ankarê. Ev hersê gund: Omera, Celeb û Gordoglı ku li aliyê rojavaya Gola Xoyê (Tuz Gölü) cîh girtine, sê gundên cînar dikarin bên hesabî. Koçberiya van hersê gundan li ser ahaliyê gundê Beşkardeş jî tesîr kiriye ku nêzikî van gundan e û ji vî gundî jî çend malbat hatine.

OMERA: Gundê ku îro zêde jê kurd hatine Swêdê bêguman gundê Omera (Omeranli, Tavşançalı) ye.⁹ Ji gundê Omera cara pêşîn di sala 1965'an kesên wek Îdrîs Bulduk, Mehmed Bulduk û Huseyin Güzel hatine Swêdê.¹⁰ Bi salan li Swêdê mane.

Ji wan Idris Bulduk di sala 1965'an de hatiye Stockholmê û paşê 1969'an de çûye li Göteborgê cîwar bûye. Heta sala 1986'an di fabrîqeya Volvoyê de kar kiriye. Di sala 1992'an de li welêt çûye rehmetiyê. Jina wî jî di sala 2000'an de li Göteborgê vefat kiriye. Çend zarokên wî niha li Göteborgê dimînin. Yek ji kurê wî dengbêj Reşîd e ku di gelek şev û şahiyên kurdan de beşdar dibe. Reşîd di sala 1974'an de hatiye Swêdê. Reşîd û kurdekî mayîn ji vê deverê ku navê wî Samî ye gelek caran wek komeke mûzikê bi hevra kar dikin.¹¹ Samî di sala 1970'yî de derketiye derva, du salan li Danmarkayê maye û paşê hatiye Swêdê, li Göteborgê cîwar bûye û niha li wir dijî.

Huseyin Güzel dema ku di sala 1965'an de hatiye, di Volvoyê de kar kiriye. Di sala 1936'an de li gundê Omera ji diya xwe bûye. Bi Elife (Xecê) Güzel ve zewiciye. 1972'an de malbata xwe jî tîne Swêdê û niha bûye 6 malbat. Huseyin Güzel niha li taxa Fittjayê dimîne, kar nake, teqawit bûye.¹²

Nasnama Abdullah Uzunel ya kar.

Di sala 1966'an de mirov dikare bêje ku kafileyên mayin ji gundê Omera tên Swêdê, wek Abdullah Uzunel, Mehmet Topal, Mustafa Topal, Bilal Harman¹³, Kadir Çelik.¹⁴ Hemû ev kesan tenê bi serê xwe hatine Swêdê, malbatên xwe paşê anîne.

Yek ji wan kurdên ku ji gundê Omera di sala 1966'an de hatiye Swêdê Abdullah Uzunel e. Berê wek qafîle bi çend hevalên xwe ve tevayî hatine Stockholmê, piştî çend mehan çûye Göteborgê û li wir di fabrîqeya Volvoyê de dest bi kar kiriye. Çend salan li Göteborgê dimîne û paşê hatiye Stockholmê di fabrika *Asea Kabel Fabrik* de kar kiriye. Angorî îfadeyên Abdullah Uzunel hatina wan ya Swêdê di destpêkê de gelek bi zehmet û dijwar bûye. Ji ber nezanîna ziman û nenaskirina çanda Swêd hertim serêşî û astengî derketine pêşberî wan. Piştî 8 salan êdî karibûye xanim û zarokên xwe bîne Swêdê. Angorî Abdullah Uzunel di salên 1960'yî de mêr hatine û bi salan li Swêdê tenê mane. Anîna jinan hinekî zehmet bûye. Abdullah Uzunel niha teqawit bûye û bi zarokên xwe ve tevayî li taxa Stockholmê ya bi navê Fittja dimîne. Tişteki balkêş Abdullah Uzunel hemû zarokên xwe, du kur û sê keçik dane xwendinê. Ji wan çend kes li Stockholmê unîversîte qedandine û li vir dest bi kar kirine.¹⁵

Kurdekî din ku di sala 1966'an de hatiye Mehmet Topal e. Bi salan di fabrîqeya Volvoyê de kar kiriye. Di sala 1996'an de vefat kiriye. Xwediyê 9 zarokan bûye. Ji wan 5 heb li Swêdê dijîn. Yek ji wan Fexretin Topal. Bi salan e bi karê pîza çêkirinê ve mijûl e.¹⁶ Yek ji wan kesan e ku cara pêşîn ev branşa li Swêdê di nav kurdên gundê Omera de dest pê kiriye. Nêzîkî 10 malbatên Topalan li Swêdê dijîn.¹⁷

Mehmet Topal (li milê çepê) bi Mustafa Topal re. Di sala 1966'an de ji gundê Omera hatine.

Ji gundê Omera 500 malbat (nêzîkî 2500 kes) li Swêdê dijîn. Ji wan dora 400 malbatan (2000 kes) li Stockholmê û 100 malbat jî (500 kes) li bajarên mayîn yên wek Göteborg û Karlstadê dimînin. Çend malbatên ji gundê Omera ku li Stockholmê dimînin, angorî paşnavên xwe li jêr hatine rêz kirin. Hejmara van malbatan sedî-sed qatî nînin wek reqemên gulover dikarin bîn hesabînin (her reqemeke hemberî paşnavan, hejmara malbatan nîşan dide)¹⁸:

Ağralı :8
 Akçay: 8
 Aykut: 1
 Alp:13
 Bardakçı: 5
 Bayar: 20
 Baykal: 2
 Baysal: 20
 Bulduk: 30
 Can: 10
 Celeb: 13
 Çiftçi: 18
 Doğan: 21
 Ergül: 5
 Güven: 11
 Güzel: 6
 Karakoç: 5
 Kısa: 10
 Kızıl: 10
 Koyuncu: 13
 Mercan: 6
 Önel: 6
 Sarihan: 15
 Tarhan: 13
 Topal: 10
 Uzunel: 6

Hejmara malbatên Omera ku li Stockholmê dijîn.

Çawa tê xuyan ji her malbatekê gelek kes ji Omera hatine Swêdê û paşê zarokên wan mezin bûne, ji xwe re malbatên nû pêk anîne. Kurdên gundê Omera ku li Swêdê dijîn bûye beşeke babeta lêkolînavanekî danmarkî.¹⁹

Kurdên Omera ne tenê li Swêdê, ji her welatê Bakurê ji vî gundî kurd hatine, wek Danîmark, Norweç. Keçeke kurd bi navê Zahide Bayram çawa tê zanîn di sala 1999'an de li Danîmarkayê wek *Bedewa Danîmark* (Miss Danmark) hate hilbijartin û navê gundê xwe li hemû Bakurê da bihistin.²⁰

CELEB: Gundê duwemîn ku zêde jê kurd hatine, gundê Celeb (Sêvka) e. Ji gundê Celebê cara pêşîn di sala 1965'an de wek mîsal Yusuf Ulusoy, Mustafa Sütçü, Mehmet Suvakçı û çend kesên mayîn hatine Swêdê. Yek ji wan kurdê ku di sala 1965'an de cara pêşîn ji gundê Celebê hatiye Stockholmê, Yusuf Ulusoy e. Lê belê piştî demekê qezayekê derbas dike û di sala 1966'an de diçe rehmetê û cenazeyê wî dibine welêt. Yusuf Ulusoy, li taxa Stockholmê ya bi navê Handenê di fabrîqeyekê de kar kiriye. Rojekê varîlek jorda tê serê wî dikeve, wî dikuje. Zarokên wî li Swêdê ne, pênc keç û kurekî wî hene. Kurê wî Fexrî û du keçên wî niha li Uppsalayê dijîn. Dema bavê Fexrî miriye ew du salî bûye û niha salên wî ghiştine 35'an. Jina Yusuf Ulusoy, Elife Xanim gelek salan piştî mirina mêrê xwe 1992'an de hatiye Swêdê û bi zarokên xwe ve tevayî li Uppsalayê dimîne.²¹ Ji malbatên Ulusoyan 7 malbat niha li Uppsalayê dijîn.

Paşê du birayên Yusuf Ulusoy jî têne Stockholmê. Yek ji wan Ahmed Ulusoy e, navê birayê din jî Hecî Memmed e. Ahmed Ulusoy di salên 1970'yî de hatiye Swêdê û heta niha jî li Stockholmê dijî. Ew û xanima xwe bi hevra di devera Stockholmê, ya bi navê Vårby Gårdê dimînin. Ahmed Ulusoy dema hatiye Stockholmê malbatek bûye, paşê ev malbata bûye 11 malbatan. Qasî 26 newiyên wî hene ku hemû li Swêdê hatine dinê. Newiyên newiyê wî jî li Swêdê çêbûne. Ahmed Ulusoy kesekî bilûrvan e. Demekê di radyoyê û di filmekî bi navê *Beyaz Pantolon* (Şalê Sipî) de bi bilûra xwe ve beşdar bûye. Di sala 1976'an de Ahmed Ulusoy bi jina xwe Eyşe Xanim û gelek kurdên mayîn ve tevayî li pêşiya

rojnameya Aftonbladetê tê xuyan. Wê demê kurdan li dijî Dezgeha Biyanîyan Ya Dewletê (Invandrarverk) civîneke protesoyê çêkirine. Ahmed Ulusoy û Eyşe Xanim wek mezinên kurdan tevî vê protestoyê bûne. Di nûçeyê swêdî de Ahmed Ulusoy wek *rûspiyê kurdan* (kurdernas stamäldste) tê nasandin.²² Angorî Ahmed Ulusoy kalkê wî Hecî Mehmed ji Qersê hatiye Qonyayê. Dîndarekî kurd yê navdar bûye. Ji ber vê yekê navê wî, li gelek kesên mayîn yê vê malbatê kirine.²³ Birayê

Ahmed Ulusoy, Hecî Mehmed jî niha li Uppsalayê dijî.

Nîyeta Ahmed Ulusoy vê gavê tuneye ku rojekê vegere welatê xwe. Ew li Swêdê xwe baştir dihesibîne. Angorî îfadeyên wî tenê havînê diçe tetilê. Malbata Ahmed Ulusoy, bi sedan malbatên mayîn yên ku ji Anatoliya Navîn hatine Swêdê gelek baş temsîl dike. Tenê ji Ulusoyan qasî 100 kes îro li Swêdê dimînin. Berê paşnava Ulusoyan *Goçmen* bûye, di sala 1982'an de xistine Ulusoy.

Yusuf Ulusoy (li milê çepê) bi nasên xwe ve.

Kurdekî ji gundê Celebê ku di sala 1965'an de hatiye Swêdê, Mistefa Sütçü ye. Bi salan li Swêdê kar kiriye. Zarokên wî niha li Stockholm, Göteborg û Karlstadê dimînin. Xanima wî Meryem Xanim piştî qezayêke trafikê di sala 1982'an de li Göteborgê vefat dike. Mistefa Sütçü pêşiyê tê Stockholmê, paşê demekê diçe bajarê Gävle û piştra diçe Göteborgê. Niha teqawit bûye û bi jina xwe ya duwemîn ve li Stockholmê dijî. Birayê wî Îsmet Sütçü jî niha bi zarokên xwe ve li Swêdê dimîne.

Mustafa Sütçü. Di sala 1965'an de ji gundê Celeb hatiye Swêdê

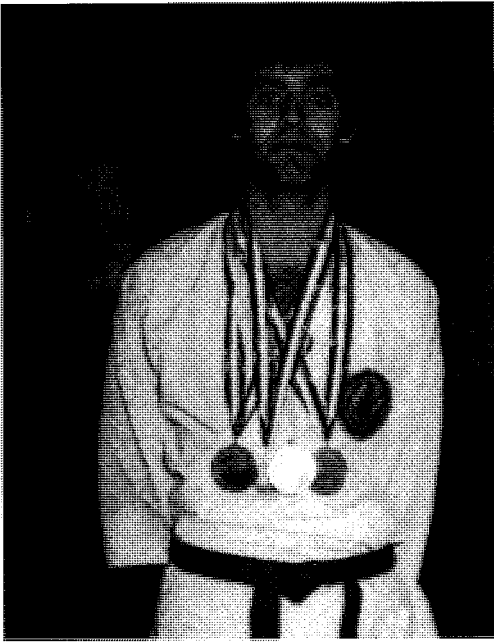
Kurdekî mayîn ku ji gundê Celeb di sala 1966'an de hatiye Swêdê, Mehmed Celeplî ye. Bi serê xwe, tenê hatiye Swêdê û di gelek karan de xebitiye. Paşê şeş zarokên xwe jî anîne Swêdê û hêjdeh newiyên wî tenê li Swêdê mezin bûne. Henîfî Celeplî ku demekê bûye serekê *Federasyona Komelên Kurdistanê li Swêdê* kurê vî kesî ye.²⁴ Henîfî Celeplî yek ji wan mamosteyên

kurdî yên pêşin ku li Stockholmê kar kiriye. Henîfî Celebli demekê weşanxaneke bi navê *Weşanxana Kurdistanê* saz kir. Bi zimanê kurdî, swêdî û tirkî çend pirtûk derxistin. Henîfî Celeplî yek ji wan Kurdên Anatoliya Navîn e ku bi salan li Swêdê alîkarî û piştgiirtiya çanda kurdî kiriye. Henîfî Celeplî niha wek revisor kar dike.

GORDOGLI: Yek ji wan gundên kurdan ku zêdetir mirov jê hatine Swêdê, gundê Gordoglı ye (Kurdoglı, Gundê Omê, Zincirlikuyu). Navê vî gundî ji peyva Kurdoglı tê ku tê maneya "kurd kurd" (kurdson). Di çavkanî û lêkolînên kevn de wek *Kürtoglu* (Wenzel, 1920) û *Kurd Oglu* (Loewes, 1927) hatiye nîşandin. Çawa em dibînin di van salan de navê *Zincirlikuyu* nayê bi kar anin. Di nav gel de ev gunda zêdetir bi navê *Gundê Omê* hatiye zanîn.

Îro nêzîkî 600 kesî li Swêdê dijîn. Gundê sêwemîn e ku zêde jê kurd hatine Swêdê. Ev cara pêşin ku gundekî Kurdên Anatoliya Navîn komeleke xwe li Swêdê saz kiriye: *Komela Çanda Kurd ya Gordoglı li Swêdê* (Gordoglu Kurdisk Kultur Föreningen). Qasî 200 endamên komelê hene. Yeki danerên vê komelê, Yusuf Güler derbarê komelê û jîyana Swêdê de waha dipeyîve:

"... Armanca me tenê ne hînkirina zimanê kurdî ye, qasî ziman, şaxsiyet jî muhim e. Em dixwazin pêşerojê de hin tiştan bikin. Em naxwazin Gordoglı li vir bibe cimaeteke girtî û bibe weke kolonîkê. Em dixwazin mirovên Gordogliyê û mirovên Anatoliya Navîn yên mayîn hev nas bikin û bibin yek. Xelqê ji Anatoliyê hatine bi hev re bin. Me gavek avêt, paşê belkî Omera, dusibe Celeb jî komelên xwe saz bikin û paşê

Fikret Güler bi xelatên ve tê xuyan (Ji arşîva nivîskar).

*hêdî hêdî ev hemû komelan dikarin bibin yek*²⁵

Yek ji wan kurdên ku li Swêdê navdar bûye Fikret Güler e. Ev kurdê ku ji Anatoliya Navîn hatiye gelek caran bûye şampiyonê spora tekvandoyê

(Tae Kwon Do). Fikret Güler ji gundê Gordogliyê ye. Di sala 1976'an de hatiye Swêdê û niha li Stockholên dijî. Di warê tekvandoyê de heta niha gelek xelatên Dinyayê, Ewrûpî, Skandinavî û Swêdê wergirtine. Di sala 1972'an de bûye şampiyonê Tirkîyê, di sala 1978'an de li Amerîkayê, li Oklohoma xelata duwemîn ya dinyayê, di sala 1982'an de li Macarîstanê bûye şampiyonê Ewrûpayê û gelek caran jî bûye şampiyonê Swêdê û Îskandinavyê. Fikret Güler yek ji danerên Komela Karkerên Kurd li Swêdê ye ku di sala 1976'an de saz bûye.

HATINA JINAN

Karkerên ku di van salan de hatine Swêdê, jinên xwe bi xwe re neanîne. Di van salan de anîna jinan wek şermekê hatiye dîtîn û tu kesî cesaret nekiriye ku zarokên xwe bibine "welatê gawiran". Derbarê vê yekê de gelek serpehatî tên gotin. Carekê dema kurdek diçe welêt, bi dizîka ji jina xwe re dibêje ku: "Keçê

Jineke kurd, Esma Taşbaş ku cara pêşîn di salên 1970'yî de di febrîqeya Volvoyê de kar kiriye (Ji arşîva nivîskar).

tivdarekê xwe bike, ezê vê carê te jî bibime Swêdê. Vê yekê ji tu kesî re nebêje!”²⁶ Lê belê jina wî vê yekê rojtira din ji bavê xwe re dibêje. Bavê wê dema van gotinan dibihîse gelek hêrsa wî tê û diji wê yekê derdikeve. Bi kurtî sefera vê malbatê ya berbi Swêdê vê carê bi sernakeve. Vî karkerê kurd piştî deh salan ancax karibûye jin û zarokên xwe bîne Swêdê. Carekê jî malbatek diçe bal melakî (îmam) derbarê çûyîna dervayî welat de ji wî pirsiyaran dike. Piştî ku mela dibêje: ” Hûn bi jin û zarên xwe ve tevayî dikarin herine welatekî Ewrûpayê, ev yek normal e”, problema jinbirinê çareser dibe.²⁷ Jinên vî gundî bala biyaniyan jî kişandiyê.²⁸

Yek ji wan jinên ku cara pêşîn hatiye Swêdê û dest bi kar kiriye Esmâ Xanim e. Jina Îsa Taşbaş e ku di sala 1966’an de bi serê xwe hatiye. Di sala 1970’yî de zarokên xwe jî anîne. Îsa Taşbaş û jina wî Esmâ Xanim bi salan di fabrîqeya Volvoyê de kar kirine. Îsa Taşbaş di sala 1993’an de dimre, jina wî Esmâ Xanim bi zarokên xwe ve niha li bajarê Göteborgê dimîne.

Henîfî Celeplî dema li Swêdê mamostetiya zimanê kurdî dike.

Esmâ Xanim di navbera salên 1970-1980’yî de wek karker di fabrîqeya Volvoyê de kar kiriye. Zarokên wê, sê keçik û du kur li Swêdê mezin bûne û kar dikin. Niyeta wan ya vegeerê vê gavê tune ye. Mirov dikare bêje ku Esmâ Taşbaş yek ji wan jinên kurd e ku cara pêşîn hatiye Swêdê û di fabrîqeyê de dest bi kar kiriye. Malbateke din ku cara pêşîn ji Cîhanbeyliyê, ji gundê Qırqışlayê hatiye Göteborgê malbata Necatî Ülker bûye. Necatî Ülker di sala 1965’an de bi serê xwe hatiye.²⁹

Hin jinên kurd di cîhên din de kar dikin, wek mamoste³⁰, terciman³¹, politikvan³², memur³³, sekreter³⁴ ekonomîst³⁵ û cîhên cuda dixebitin. Yek ji wan Hediye Güzel e ku ji gundê Omera ye. Keça Huseyin Güzel e. Hin caran de di rojnameyan de nivîsên Hediye Güzelê derdikevin.³⁶ Li Swêdê ulmê polîtîkayê di universîtê de xwendiyê. Di nav Partiya Çep de wek berpirsiyara çapemeniyê (pressansvarig) kar dike. Hediye Güzel xûşka Josef Kurdman e. Herdu xûşk û bîra jî bi zimanê swêdî berhemên xwe dinivîsin û diweşînin.³⁷ Babeta jinên kurd ku ji Anatoliya Navîn tên, bi serê xwe hêjayî lêkolînekê ye. Heta niha di vê babetê de kêmtir hatine nivîsîn.³⁸

KOMELA KARKERÊN KURD YA PÊŞÎN LI SWÊDÊ

Komela kurd ku cara pêşîn li Swêdê ava bûye, *Komela Karkerên Kurdistan li Swêd* e. Ev komele di sala 1976’an de li Stockholmê ji aliyê kurdên Tirkîyê de hatiye saz kirin. Him kurdên ji Kurdistanê û him jî kurdên Anatoliya Navîn cara pêşîn di nav refên vê komelê de hatine bal hev û hev nas kirine.

Nûçeyek darbarê kurdekî Anatoliya Navîn, Siho Yildirim (20/3. 1976 Aftonbladet).

Kurdên Anatoliya Navîn, bi taybetî jî Kurdên Qonyayê cara pêşîn di nav rêxistineke kurd de cîh digrin. Vê komelê heta niha jî hebûna xwe berde-wam kiriye.

Kongra yekemîn ya vê komeleyê di sala 7/11. 1976'an li taxa Tumbayê çêbûye û 120 kes têda beşdar bûne. Serekê komelê yê pêşîn Memo Yetkîn bûye. Paşê heta demeke dirêj Henifi Celeplî serekatiya komelê kiriye. Ava-karên vê komelê yên pêşîn ev kes bûne:

- Serok: Memo Yetkîn
- Cîhgirê serok: Mahmud Baksî
- Sekreter: Henifi Celeplî
- Cîhgirê sekreter: Ali Gultekîn
- Muhasîp: Ferda Turan
- Cîhgirê muhasîp: Fikret Güler
- Seyfi Dogan
- Cevdet Demir
- Tevfik Bal

Ji van 5 kes wek Henifi Celeplî, Fikret Güler, Seyfi Dogan, Cevdet Demir

û Tevfik Bal ji kurdên Anatoliya Navîn in. Avakirina vê komelê di dîroka kurdên Anatoliya Navîn de xweyê girîngîke mezin e. Ev cara pêşîn bû komeleke karkeran ji aliyê kurdan de li Swêdê dihate saz kirin û kurdên Anatoliyê roleke mezin dilîstin. Dema mirov listeke fireh ya endamên vê komele berçav dike, mirov dibîne ku piraniya endamên komelê kurdên Anatoliya Navîn in. Di vê listê de navên 343 endaman bi rêza alfabetîk cîh girtiye.³⁹

Kurdên ku ji Kurdistanê hatibûn gelek alîkariya kurdên Qonyayê dikirin. Di van salan de çawa em dibînin çend civîn û çalakiyên înfomasyonê pêk tî. Yek ji wan li Unîversîta Stockholmê çê dibe, qasî pêncî kesan beşdar dibin.⁴⁰ Di roja 19/3 1976'an de 32 kurd pêşiya rojnameya Aftonbladet civîneke protestoyê li dijî biryarên Dezgaha Biyanîyan ya Dewletê (Statens Invandrarverk) çê dikin û dengê xwe didin bîhistin.⁴¹ Di nav van kesan de wek mezinên kurdan Ahmed Ulusoy û jina wî Eyşe Xanim jî hebûye.

Kesên ku tevî protestoyê bibûn daxwaza 100 kurdên ku heta demeke dirêj e mafê rûniştandinê û karkirinê negirtine, anîne zimîn. Kurd bi yekê ve ji neman, biryar girtine ku di roja 3/12 1976'an ji Stockholmê heta bajarê Norrköpingê bimeşin. Çimkî navenda Dezgaha Biyaniyan ya Dewletê (Statens Invandrarverk) wê demê li vî bajarî bûye. Qasî 35 kes ji bo meşeke 3 rojan li Sergelstorgê berev bûne û di roja 3/12 ketine rê. Di roja 5/12 gihîştine Norrköpingê. Êvaran hin cîhan navbir dane. Ji ber ku zivistan bûye û kurd jî bêtivdarek bûne, hin kes di rê de bêhal dikevin. Bi berpirsiyarê daîra biyaniyan ve gelek pêwendî û têkilî tên dayîn.⁴² Di roja 9/11 de kurd piştî ku dighêjin armanca xwe, dev ji greve birçîbûnê berdidin û vedigerin Stockholmê.⁴³ Rojnameyên swêdî cîhekî fireh dane vê meşa kurdan ya dirêj.⁴⁴

BÛYERA ISMET KESEN - 1979

Di bihara sala 1979'an de bûyera ku li Swêdê zêde deng daye bêguman bûyera Îsmet Kesen e. Ev kurdê 17 salî di sala 1978'an de bi vîzeyê tê Stockholmê û li Swêdê dimîne. Îsmet Kesen ji Anatoliya Navîn, ji gundê Celebê hatiye Swêdê. Paşê dest pê dike li taxa Huddingê diçe dibistanê. Di destpêka sala 1979'an de hikmeta Swêdê biryar digre ku Îsmet Kesen vegere welatê xwe. Lê belê Îsmet Kesen li dijî vê biryarê derdikeve û teslîmî polês nabe. Heval û mamosteyên wî lê xweyî derdikevin, meş, civîn, hevdudîtin û gelek çalakîyên fireh pêk tînin.⁴⁵ Îsmet êdî xwe vedişêre. Tenê çend hevalên wî cîhê wî dizanîn. Ev yeka bala medya rojnemeyên Swêdê dikşîne.⁴⁶ Yek ji wan nûçeyên ku di sala 1979'an de ro-

jeva Swêdê mijûl dike, bûyera Îsmet Kesen e. Ji bo ku Îsmet Kesen li Swêdê bimîne gelek xebat tên kirin.⁴⁷ Jê re avukatekî bi navê Hans Göran Frank tê girtin. Di fondeke bi navê *Ismetfonden* de jê re pere tên berev kirin. Hevalên wî yê dibistanê (Huddingegymnasiet) piştgirtike mezin ji bo wî nîşan didin, bi meş û civînan ve alîkariya doza Îsmet Kesen dikin. Qasî 40 kes heta meclisa Swêdê diçin.⁴⁸ Îsmet ji ber vê alîkarî û piştgirtiya hevalên xwe gelek şa dibe: "*Çi hevalên min yê baş hene. Eger carekê dawîya vî şuxilê bê, ezê şev-roj kar bikim, pera bidim hev ji bo ku hemûyan gazî zîyafetekê bikim*"⁴⁹ Hikmeta Swêdê çend caran daxwaza Îsmet Kesen ya li Swêdê mayîne şunda vedigerîne, qebûl nake. Di dawiyê de kesekî sosyal demokrat bi navê Roland Morell dixwaze alîkariya Îsmet Kesen bike û vî xortê kurd ji xwe re wek kur qebûl bike.⁵⁰ Vê carê ev yeka bala medya Swêdê dikşîne ser xwe.⁵¹ Piştî tekoşîneke aktîf, Îsmet Kesen di dawiyê de li Swêdê mafê rûniştandinê û karkirinê werdigre.⁵² Paşê nav û paşnavê xwe diguhirîne: Cihangir Morell.⁵³ Bûyera Îsmet wusan jî bala medya cîhanê kişandiye.⁵⁴ Yek ji wan kesên ku gelek alîkariya wî kiriye, çawa em ji rojnameyên wan salan fêr dibin, mamosteyê wî Memo Yetkîn bûye.

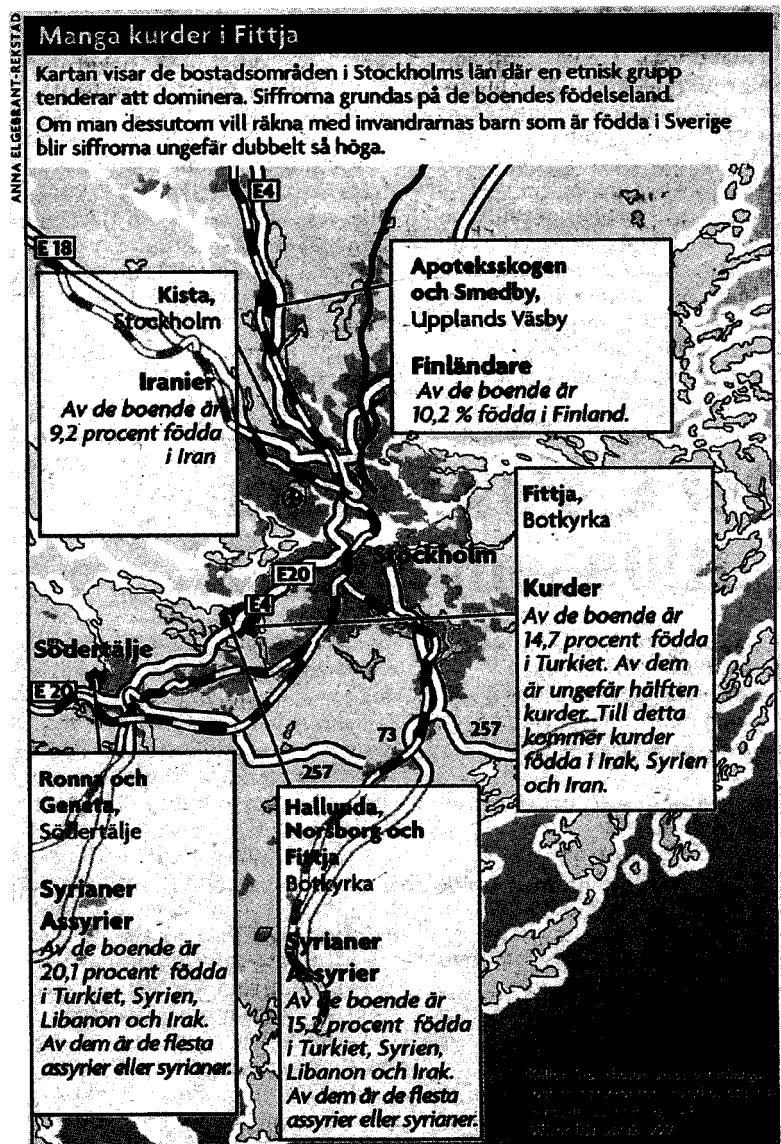
'PAYTEXTÊ KURDAN' : FITTJA

Kurdên Anatoliya Navîn li Stockholmê zêdetir li belediyên wek Botkyrka, Huddinge û Haninge dimînin. Gelek kurd li taxên wek Fittja, Alby, Halunda, Norsborg, Flemningsbergê, Vårby Gårdê û Handenê dimînin. Hemû ev deran li Stockholma Mezin in (Stor Stockholm). Li Fittjayê kurdên O-

mera, li Flemningsberg û Vårby Gårdê zêdetir kurdên gundê Celebê dijîn. Kurdên ji gundê Gordogî li her derê Stockholmê belav bûne. Li her bajerekî Swêdê û li her taxeke Stockholmê mirov dikare rastî kurdên Anatoliya Navîn bê.

Lê belê taxa Fittjayê ya bi navê Fittjayê bi hezaran kurdên Anatoliya Navîn dijîn. Piraniya wan ji gundê Omera tèn. Fittja wek paytext û naven-da kurdên Anatoliya Navîn tê nasîn.⁵⁵ Li Fittja çend avahiyên bilind hene ku

her avahîkê de qasî 10-15 malbatên kurd dijîn. Wek mîsal ji wan avahiyan, avahîke ku min li wir malbatak zîyaret kiribû, di vê avahiyê de (*Forvägen 39*) qasî 20 malbatên kurd diman. Li Fittjayê kuça *Vårdhusvägen* di nav gel de wek kuçeke kurdan tê nasîn.⁵⁶ Li taxa Fittjayê wek me li jor jî got çend qahwe û cihê hevdudîtîne yên kurdên Anatoliya Navîn hene. Bi taybetî kurdên salbihurî û teqawit bûne, li wir dicivin, wextê xwe yên vala derbas dikin.

Nûçeyêke nîşan dide ku kurd li Stockholmê zêde li Fittjayê dijîn (Metro 5/3. 2001).

Varför får vi inte veta om vi får stanna här?

■ **Konst** och litteratur är inte bara för de som kan. Det är för alla. Det är för de som vill ha något att säga och göra och tänka på. Det är för de som vill ha något att säga och göra och tänka på. Det är för de som vill ha något att säga och göra och tänka på.

■ **Många** har väntat för att få ett uttrycksfrihetsloft. En del har väntat för att få en plats på scenen. En del har väntat för att få en plats på scenen. En del har väntat för att få en plats på scenen.

■ **Utställningarna** och konferenserna är också viktiga. De är för de som vill ha något att säga och göra och tänka på. De är för de som vill ha något att säga och göra och tänka på. De är för de som vill ha något att säga och göra och tänka på.

» Fjärden körde från Fittja, som även var politiska flyktingar för vissa delar i Sverige.

En betydligt längre på beaktning, men en grupp medlemmar i Fittja kommun som har varit i Sverige sedan 1970. De har varit i Sverige sedan 1970. De har varit i Sverige sedan 1970.

Kurdien Fittjayê, bi modçya salên 1970'yê (DN Sydväst 17/9. 1976).

Kurd ji berê de li Fittjayê dimînin û navê xwe zûda dane bîhistin.⁵⁷ Li dorberê kuça *Vårdhusvägen* sedan kurd dimînin, xwastine nêzîkî hev bijîn. Du komeleyên kurdan ku di Belediya Botkyrka de kar dikin, qasî 436 û 491 endamên wan hene. Di dibistana bi navê *Förskolan Humlen* de ku nêzîkî vê kuçê ye, dibistana zimîn heye û zarokên kurdan yên çar salî li vir komeke zimanê kurdî pêk anîne.⁵⁸ Di dibistana bi navê *Fittjaskolan* de hejmara zarokên ku kurdî dipeyîvin ji zarokên tirkan zêdetir bûne. Angorî lêkolîner Ann-Helén Lernebo, grûpa kurdan yek ji wan grupên mezîna tê hesibandin.⁵⁹ Li dibistana *Tallidsskolan* li Fittja de mamosteyek hatiye tayîn kirin ku ew tenê kurdî fêrî zarokên kurdên Anatoliya Navîn dike. Qasî 62 zarok li vê dibistanê perwerdegariya zimanê zik-

makî dibînin.⁶⁰ Ez bawer dikim ku ev mîsalê Fittja ji bo çend taxên Stockholmê yên mayîn jî derbas dibin ku zêde kurd lê hene. Çawa di vê mîsalê de tê xuyan hemû îmkana ji bo kurdan û zarokên wan hatine amade kirin.

Wek me li jor jî got li Belediye Botkyrkayê gelek kurd dimînin bi taybetî kurdên Qonyayê.⁶¹ Ji bo ku zarokên kurdan baş bîna perwerde kirin, çend xebat li vê taxê hatine pêk anîn. Li taxa bi navê Fittja, di dibistaneke vekirî bi navê *Myran* de di sala 1982'an beşa resim û di sala 1983'an de beşa marangozîyê vebû. Qasî 20-30 zarok tevî van çalakîyan û xebatan bûn. Yek ji karmendên vê dibistanê Susanne Johansson derbarê van zarokan de lêkolînek amade kiriye.⁶²

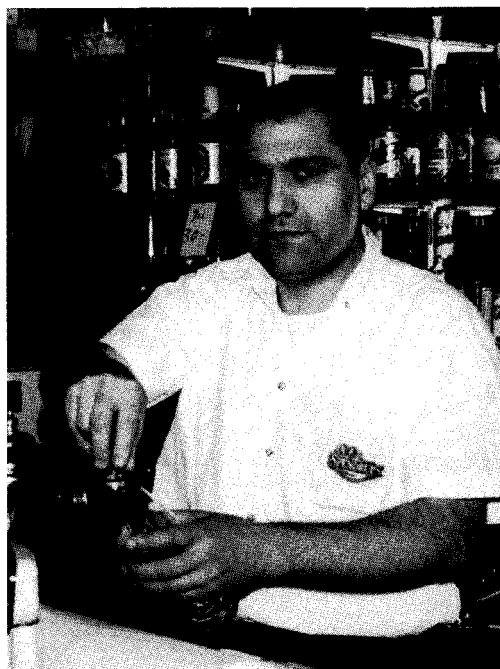
Lêkolîner Hassan Hosseini-Kaladja hi li vê deverê lêkolîneke fireh pêk

aniye ku gelek tiştên balkêş pêşkêşî me dike. Pênc zimanên mezin ku li vir tên axaftin, ev in: swêdî (15 %), erebî (13 %), kurdî (13 %), tirkî (11 %) û spanî (8 %).⁶³ Kurdên ku li vir dijîn xwedî gelek pizmam in.⁶⁴ Hejmara kurdên ku pizmamên xwe bi kêmanî heftê carekê zîyaret dikin 55 % e. Di nav kurdên Fittjayê de 35 % xwedî şirketên şexsî ne, esnafiyê dikin.⁶⁵ Di nav komên biyanî yên ku di nav wan de bêkarî gelek kême, koma kurdan de. Piraniya wan kar dikin. Ji kurdên Fittjayê 70 % gotine ku ew dixwazin bi temamî li Swêdê bimînin. Ji wan 50 % bûne hevwehatiyê Swêdê. Angorî vê lêkolînê hejmara kurdên ku televîzyonên swêdî mêze dikin, ne zêde ne. Ev yeka nezanebûna zimanê swêdî ve girêdayî ye. Wek çend komên mayîn yên biyaniyan kurd jî kême tevî çalakî û xebatên komeleyên swêdî dibin, wek mîsal tenê 4% kurdên Fittjayê endamên komeleyên swêdî ne.⁶⁶ Ev yeka jî nîşan dide ku her çiqas kurd li Swêdê dijîn jî, ew zêdetir di bin bandûra çand û edetên xwe de mane. Derbarê entegrebûnê de carina astengî û dijwarî derdikevin pêşberî kurdên vê deverê.

Kurdên Anatoliya Navîn dema hatine Swêdê rastî gelek dijwarî, astengî û problemanên mayîn hatine. Di salên 1980'yî de du pedagogên kurd li vê deverê malbat û zarokên kurdan ve kar kirine.⁶⁷

XEBATHEZIYA KURDÊN ANATOLIYÊ

Bi taybetî bi sedan kurdên Anatoliya Navîn, li Swêdê xweyê cihên kar in. Berê hejmara van cihan gelek kême bûn, tenê li bajarên mezin yên wek

Fexrettin Topal dema li Stockholm kar dike.

Stockholmê, Uppsalayê û Göteborgê hebûn. Çend lêkolîn nîşan didin ku ev kurdên ku şirketên xwe saz kirine, ji aliyê dewletê de zêde alikariyê nabînin. Bi îmkânên xwe yên sînorkirî û hundurî ve karên xwe dimeşînin. Bi taybetî ew tora navbera nas, pizmam, heval û dostan de pêk hatiye gelek caran wek bankan roleke mezin dilîzin. Kêmezanîna zimîn û nenasîna mercên Swêdê gelek caran dijwarî û serêşyan derdixe pêşberî esnafan. Kurd ne tenê li bajarê Stockholmê û Göteborgê berev bûne. Li gelek bajarên mayîn jî dimînin. Wek mîsal qasî 30 malbat ji Anatoliya Navîn, ji devera Yunakê hatine Malmöyê cîwar bûne, hemû bi ticarê ve mijûl dibin. Cihê wan yên bi xwe hene, wek cihên pîzayê, restorang û dikanên ku tiştên xwarin û vexwarinê difroşin. Yek ji wan Cemal Ulusoy e ku cihêkî wî yê bi navê *Ölkafé* heye.⁶⁸

Niha li her derên Swêdê, heta cihên piçûk wek gundan mirov dikare rastî

van cîhên kurdan bên. Hin kurd hene du-sê cîyên wusan vekirine, bi taybetî restorant û dikanên pîzayê ne. Pazara îtalyanan xistine destê xwe. Ji wan gelek şofêrtiya texsiyan dikin.

"HERE! XWE XELAS BIKE!"

Koçberiya kurdên Anatoliya Navîn berbi Swêdê hertim ewqas rehet nebûye. Gelek dijarî, serêşî û problemên cuda derketine pêşberî wan. Hin kes bi rêyên normal hatine û hin kesan rêyên din ceribandine. Piraniya wan ji bo ku aborî û debara xwe bikin, derketine Ewropayê. Yek ji wan welatan yê herî populer Swêd e. Swêd ji bo wan bûye rêya xelasîyê. Gelek dê-bavan derbarê Swêdê de zarokên xwe bi zanetî şîret kirine û rê dane ber wan: *"Here! xwe xelas bike!"*

Babeta koçberiya Kurdên Anatoliya Navîn paşê bûye babeta pirtûka Margareta Hanson. Pirtûka Margareta Hanson ku di sala 2001'an de bi navê *Rojnotên Remî* (Remis dagbok) derket ji aliyê dostanetiya kurdan-swêdiyan de berhemeke gelek balkêş e. Di vê ber-

hema delal de serpehatiya xortekî kurd heye ku Anatoliya Navîn tê. Ev xortê 15 salî bi navê Remî dema tê Swêdê di kampeke penaberan de dimîne (Navê wî yê rastîn hatiye guhartinê). Di vê kampê de qasî⁷¹ hevvelatîyên Remî yê kurd jî hene. Yek ji wan nasê Remî derdikeve, navê wî Hesên e. Gelek caran li Remî diparêze û alîkariya wî dike. Çend sal derbas dibin, lê belê destûra li Swêdê mayîn û karkirinê ji Remî û hevalê wî Amîr re dernakeve. Di vê navberê de gelek serêşî, astengî û problem derdikevin pêşberî Ramî û penaberên din. Di dawiyê de xanimeke swêdî bi navê Marianne digihêje hawara Remî. (Belkî jî nivîskar bi xwe ye!). Ev xanima xêrxaz dixwaze Remî bike ewledê xwe. Marianne di maleke mezin de bi serê xwe dimîne. Armanca vê xanimê ew e ku çend zarokên kurd ji xwe re bike ewled. Lê belê dadigehên swêdî dijî vê yekê jî derdikevin. Xortekî mayîn bi navê Amîr jî tîne mala xwe. Bi vî tehrî Remî û Amîr wek du bira di mala vê jina swêdî de dijîn.

Maleke nûçekirî li gundê Omera (Ji arşîva Josef Kurdman).

Remî êdî vê xanima swêdî wek diya xwe dibîne û jê re dibêje: *dayê!* (mama).

Ev berhema dokumenter mirov dikare bêje ku periyodeke jîyana nivîskar Margareta Hansonê pêk tîne. Berhemeke bîyografik e. Ew herdu zarokên ku romanê de qala wan tê kirin (Remî û Amîr) kurdên Anatoliya Navîn in. Paşê ev herdu zarok ji Amerîkayê vedigerin, tên Swêdê. Yek ji wan Amîr niha li bajarê Göteborgê dijî. Di pirtûkê de paşnava Remî wek Ararat derbas dibe: *Remi Ararat*. Min carekê ji nivîskar pirsî: "Çima te navê vî mêrxasî daniye Remi Ararat?". Wê got ku: "Angorî îfadeyan van xortan, kal-bavên wan ji devera Agiriyê (Ararat) çûne Qonyayê". Nivîskar Margareta Hanson berî ku vê berheme xwe binivîse, demekê Anatoliya Navîn zîyaret kiriye, li wir çend lêkolîn pêk anîne. Wusan jî dêbavên van xortan dîtiye. Ev berhema derbarê serpêhatiya kurdên Anatoliya Navîn de berhemeke domunter dikare bê hesabîn.

KURDÊN ANATOLIYA NAVÎN KOKA XWE DIGERIN

Piştî ku kurdên Anatoliya Navîn derketin derva, li Ewrûpayê bi kurdên ji Kurdistanê hatî ve nasiya xwe dane hev. Ev kurdan pey koka xwe ketin, pey dîrok, ziman û folklorê xwe ketin. Mirov dikare bêje ku Kurdên Anatoliya Navîn cara pêşîn nasiya xwe li Swêdê dane xwe û xwe nas kirin. Ev rabûn û hişyarbûna etnîkî, çandî û dîrokî îro jî berdewam e. Dîroka peydabûna wan ya etnîkî (etnogenesis) ji wan wek babeteke here giring dikare bê hesabîn. Dokument, belge û çavkaniyên dîrokî gelek bala wan dikşînin. Ew dixwazin fêr bin ku ew ji ku tîr û çawa, çi wextî hatine Anatoliya Navîn. Ev macera û

serpêhatiya wan babeteke gelek balkêş. Çawa tê zanîn li Tirkiyê li ser kurdan zordestîke etnîkî ya bêhempa heye. Gelek kurd haya xwe ji koka xwe tune bûn. Ev firsend îro ketiye destê wan.

Di vî warî de yek ji wan serfiraziyên kurdên Anatoliya Navîn bêguman derxistina kovara *Bîrnebûn* e. Ev cara pêşîn bû ku kurdên vê deverê bi zimanê kurdî organek û weşanek derdixin. Ev yeka di dîroka wan de tişteki teze ye. *Bîrnebûn* li Stockholmê tê weşandin. Di navbera van salan de (1997-2002) qasî 15 hejmar derketine. Heta niha gelek nimûneyên ziman, folklor, edebiyat û dîroka kurdên Anatoliya Navîn di nav rûpelên vê kovarê de weşiyane. Wusan jî nivîsên danasînê û lêkolînên cihêreng têda derketine. *Bîrnebûnê* di di nav van 5 salan de di warê pêştabirina kurdên Anatoliya Navîn de roleke mezin lîstîye û dilîze.

Di sala 2002'an de li Stockholm gelek kurdên Anatoliya Navîn hatin bal

hev û waqfek saz kirin. Navê wê danîn *Waqfa Kurdên Anatoliya Navîn* (Stiftelsen av kurder från centrala Anatolien). Çawa em dibînin 36 kesên ji deverên gelek cuda ev waqfa saz kirine.⁶⁹ Serokê waqfê Mahmut Baran e ku ji gundê Kuşça hatiye Swêdê. Li Swêdê ekonomi û hukuk xwendiyê. Vê waqifê pêştabirina çanda kurdî wek armaneke here mezin daye pêşiya xwe.

Yek ji van pêşketinên çandî sazûna kurdên Anatoliya Navîn, sazkirina Weşanxana Apecê ye. Ev dezgeha kurd bi navê *Weşanxane û Çapxana Apec* (Apec tryck och förlag) tê bi nav kirin. Li Swêdê û li Ewropa di nav weşanxaneyên kurdî de weşanxana ku heta niha zêde pirtûk çap kirine, weşanxana APEC. Xweyê vê weşanxaneyê jî çawa tê zanîn kurdekî Anatoliya Navîn, Elî Çiftçi ye.⁷⁰ Ne tenê weşanxane, wusan jî çapxaneke vê weşanxanê heye. Birayê Elî Çiftçi yê mezin Mecîd Çiftçi ev 15 sal in tek-tenê di nav kaxiz û dengê maşînenê ve çapxanê de de jîyana xwe derbas kiriye. *Weşanxana Apec* di sala 1988'an de saz bûye. Heta niha qasî 200 pirtûk ji aliyê Apecê de hatine weşandin.⁷¹ Di sala 1998'an de vê weşanxaneyê bi şahîke mezin ve dehsaliya xwe pîroz kir. Di sala 1999'an de Apec ji aliyê *Fonda Nivîskarên Swêdî* hate xelat kirin. Ji bo ku Apecê bi rêya wergeran di nav kurdan de alîkariya danasîna edebîyata swêdî kiriye, vê fondê 25 hezar kronên swêdî wek xelat daye xweyê çapxanê Elî Çiftçi. Bi kurtî mirov dikare bêje ku APEC him ji bo kurdên Kurdistanê û him ji bo kurdên Anatoliya Navîn bûye navendeke çandî li Swêdê.

Ji aliyê din ev çend sal in Yusuf Özden bi navê *Weşanxana Medya* weşanxanek saz kiriye. Yusuf Özden ji

gundê Kelhesen e û niha li Stockholmê dimîne. Bi navê *Still Offset ab* çapxaneke wî û ni navê *Medya* weşanxaneke wî jî heye.

Çend kesên ku ji Anatoliya Navîn hatine wek Josef Kurdman⁷², Ihsan Eken⁷³, Abdullah Dogan⁷⁴, Şoreş Reşî⁷⁵, Xizan Şilan⁷⁶ û Hesenê Alê⁷⁷ îro li Swêdê bi karên nivîskarîyê û lêkolînvaniyê ve mijûl dibin. Ji wan Josef Kurdman ji gundê Omera ye. Heta niha çend berhemên wî çap bûne. Wî navê xwe guhirandiye, kiriye Uso Kurdman û bi vê kirinê xwastiye nasnameya xwe ya kurd derxîne pêş. Di dibistanan de gelek caran alîkariya nivîskariyê dide zarokan û wek integrationskonsult kar dike. Di sala 2000'an de Belediya Huddingê ji ber serfiraziyên wî yê nivîskariyê wek xelat, *Bursa Kulturê* (Kulturstipendium) daye Josef Kurdman. Çend nivîsên li di weşanên cûda der çûne.⁷⁸ Di romana wî ya piçûk de serpehatiya yekî tirk heye ku bi otobosê derketiyê gerekê, lê belê gerekê bi zef tehlûke! Di vê romana bi navê *Jîyana bi şand* (Leva på tur) behsa kaosa trafikê li Tirkîyê dike û çend bûyerên mayîn bi zimanekî sade û uslubeke rindik hatine nivîsandin. Bûyer ji devê yekî tirk tîr vegotinê û forma "ez" (jag) hatiye bi kar anîn. Kurdekî mayîn ku ji gundê Omera tê jî Ihsan Eken e ku xwandina xwe ya bilind li Swêdê qedandiye. Li ser dîroka biyaniyên li Swêdê xebateke wî heye.⁷⁹

Êdî gelek zarok û xortên Kurdên Anatoliya Navîn diçin dibistanên cihêreng. Beşek ji wan heta unîversitan xwendina xwe berdewam dikin. Hejmara wan wusan zêde bûye ku di dawiyê de komeleke xwe jî saz kirine. Ev komela bi navê *Komela Kurd ya Lîseyê*

En pige med stor Miss-forståelse

Tilværelsen slog en flidklak, da Zahide Bayram fra Ishøj blev kåret til Miss Danmark - fra et anonymt liv som pædagogmedhjælper er hun nu på forsiden af alle blade - og TV-står i Tyrkiet

Tekst: Michael Engelbrecht
"Miss Danmark" står der med kæmpebogstaver på tavlen i Al-Klubben i Ishøj.

Ungarne i Ishøj er helt vildt. Deres pædagogmedhjælper Zahide Bayram blev kåret til Miss Danmark torsdag - og fredag var institutionen på Kirkedjerg Vænge i Ishøj på den anden ende.

Jeg nåede kun at være på arbejde en time, så måtte jeg gå hjem, fortæller hun. De ville alle sammen sidde hos mig og røre ved mig, så det blev næsten for meget. Der var også alle mulige journalister, der ringede hele tiden, så vi blev enige om, at jeg skulle holde fri resten af dagen.

Titlen som Miss Danmark har i den grad vendt op og ned på Zahides liv.

Fra at være en anonym pædagogmedhjælper og studerende på VUC Vst, så er hun i dag verdensberømt i både Danmark og Tyrkiet, og journalister står næsten i kø for at tale med hende.

Jeg er lidt tret i dag, siger Zahide, for jeg var rigtig oppe for at være med i Morgensbrev fortæller hun, nu vi møder op mandag formiddag i al-klubben, hvor hun også gør som sædvanlig.

digvis har hun en forestående chef, for hun bliver ustandse ligt forstyre af arrangører og pressefolk, der vil tale med hende - altså inklusive WESTTEGNET - så det er ikke nemt at passe tiden på de helligelser.

Siden vi snakkede sammen for en time siden, har to tyrkiske tv-stationer ringet og inviteret mig til Istanbul for at være med i talkshows, fortæller hun.

Zahide ved kåringen på Faangen Sjøland (Foto: Arrangørerne)

Men den 18-årige skoleelev fra Ishøj Landsby synes at have begge ben plantet solidt i den ishøjlandske jord.

fyverten til Tyrkiet allerede i morgen, men det sagde jeg nej til. Det er min fødselsdag, så de tyrkiske tv-stationer må vente til sidst på egen, siger hun.

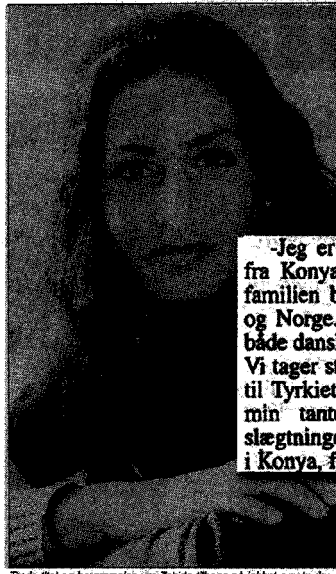
Det er noget af en drøm, der er gået opfyldelse for Zahide. Hun har længe ønsket at blive model, og har bl.a. forsøgt at sende fotos ind til bureauerne.

Det var bare nogle amatør billeder, for jeg havde jo ikke råd til en professionel fotograf. Jeg fik da heller ikke nogen positive svar. Men nu kan det være, at nogen får øje på mig, siger hun.

Det var nærmest for sjov, at jeg meldte sig til den første Miss-konkurrence. Der var ingen, der vidste noget om det, men da jeg gik videre, var jeg nødt til at fortælle det til familien. Efter den første overraskelse har de bakket mig op hele vejen igennem, og min far er meget stolt af mig, fortæller hun.

Zahide er dansk statsborger, og føler sig som dansker.

Jeg har jo bare her hele mit liv, som hun udslykker det. Men hun er da helt klar over, at det kunne give problemer, at hun blev Miss Danmark i forhold til den tyrkiske befolkning i

Jeg er kurdiske og kommer fra Konya. Men det meste af familien bor i dag i Danmark og Norge. Så hjemme taler vi både dansk, kurdiske og tyrkisk. Vi tager stadig på sommerferie til Tyrkiet, selv om det kun er min tante og nogle fjerne slægtninge, der i dag er tilbage i Konya, fortæller hun.

Trods titel og berømmelse var Zahide tilbage på jobbet næste dag - og ugerne var helt vildt over at have en Miss Danmark som pædagogmedhjælper.

der ville komme noget kritik, da det jo ikke er alle, der er lige så moderne indstillet som man familie, siger hun.

Men selv om der nærmest har været telefonsturm i weekenden, så er der faktisk positive

stælse. At familien i sjældent grad er gået ind i det danske samfund fremgår af det faktum, at Zahide har været i Danmark i mange år, for hun er allerede skolelærer.

Jeg ved endnu ikke, hvornår jeg vil være. Men der skal være et humanistisk fag. Efter evt. modelkarriere er det nok at have en uddannelse at falde tilbage på.

Efter titlen på Miss Danmark har jeg fået mange tilbud om at komme til Danmark, og jeg har allerede sagt ja til et par tilbud.

Faderen er køreleder, og driver sideløbende en mindre restaurant, hvor moderen også hjælper til.

Men selv om vi på mange måder er blevet helt danske, så betyder det ikke, at vi har opgivet vores egen kultur, pointerer hun. Men erkender dog, at det kanber lidt med det tyrkiske sprog, da hun jo kun har boet i Tyrkiet nogle få måneder som spæd.

Jeg sagde da også til tyrkisk tv, at jeg ikke kunne sproget som en indfødt. Men de mente, at når vi uden problemer kunne snakke i telefonen

Zahide Bayram ji gundê Omera di sala 1999'an de bûye Bedewa Danîmarkayê. 24/11 1999 WESTegnen. (Ji arşîva Rojen Hazim).

li Botkyrka (Kurdiska Gymnasieföreningen i Botkyrka) di 8 Adarê sala 2002 saz bûye.

Wusan tê xuyan ku kurdên Anatoliya Navîn dixwazin di warê gulvedana çandî û dîrokî de "bahar" a xwe ya teze li Swêdê bijîn. Ne tenê hatina Ewrûpê û Swêdê, ew wusan jî derketîne seyranekê dîrokî, pey koka xwe ketîne û koka xwe digerin. Ew pey dokument û belga, nimuneyên folklor a xwe, hebûnên etnografîk û berî her tiştî pey bersîva vê pirsê ketîne: *Em ji ku hatîne Anatoliya Navîn û çi hatiye serê me?* Ev gav û hewldayîna giring ji bo kurdên Anatoliya Navîn proseseke nû ye. Ev cara pêşîn e ku ew nasiya xwe didin xwe. Bi kurtî mirov dikare bêje ku kurdên Anatoliya Navîn dixwazin dîroka xwe ji nû ve binivîsin û neyên ji bîr kirin. Ji bo van armancan

belkî navên weşanên xwe bi zanetî danîne *Bîrnebûn û Veger*.

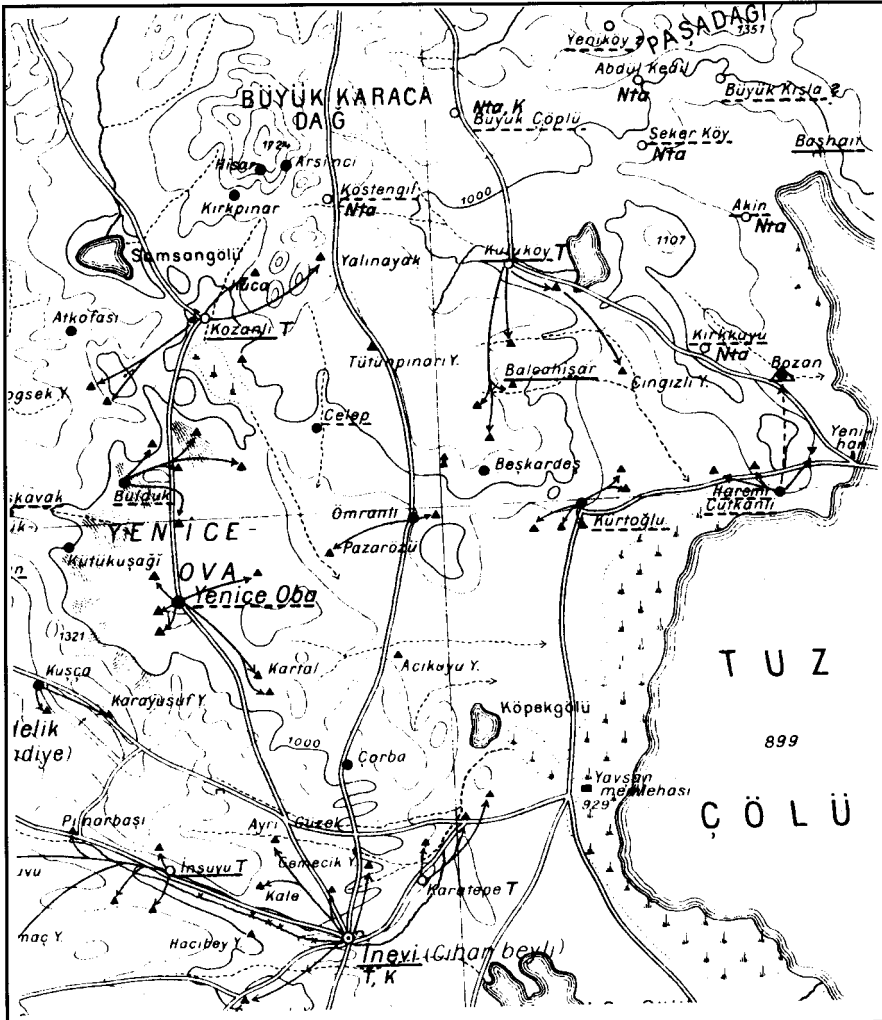
DAWÎ

Ji aliyê din çend gund û qezayên kurdên Anatoliya Navîn ji ber pêwendiyên bi dorber re hêdî hêdî diguhirin, ji qalib û strukturên xwe yên kevn derdikevin. Ew navlêkirinên wek "Moskovaya piçûk" (ji bo Karacadağê)⁸⁰ û "Moskovaya mezin" (ji bo Gordoglıyê)⁸¹ nîşanên van guhartinên sosyolojîk in. Ev "navlêkirinên teze" jî alîkî de bi zêdebûna hejmara kesên xwendekar ve, bi pêştaçûyîna aborî û bi pêwendiyên welatên ewrûpayê, yên wek Swêdê ve girêdayîye. Belê kurd û gundên Anatoliya Navîn diguhirin. Çawa tê zanîn berê Anatolî bi navê *Asya Piçûk* (Asia Minor) dihatê bi nv kirin. Lê belê îro êdî ev gundên kurdan

bûne: *Avrûpaya Piçûk* (Europa Minor)! Bi kêmanî xeribên ku tèn van gundan, wusan difikirin. Rast e jî. Çawa îro em dibînin îro nîgekî van li li Asyayê, nîgekî wan li Ewrûpeyê ye.

Bi taybetî kurdên Anatoliya Navîn piraniya sermaye xwe li welêt radizînin. Li gelek deverên Anatoliya Navîn xaniyên modern wek vîla ava dikin. Havînan diçin welêt, tetilên xwe li çolên Anatoliya Navîn yên zerîn derbas dikin. Jîyana axa xwe ji zeryayê (behr) tercîh dikin. Gelek kes van xaniyên tezeçikîrî û nûjen wek "havîngeh" bi kar tînin. Zivistanan kes li van xaniyan de namîne, deriyên wan kilît di-

kin, careke din vedigerin Swêdê. Ew bûne xweyê du welatan. Kurdên Anatoliya Navîn ji bo rojên pêş wek "temî-nateke manevî" li van avahiyan mêze dikin. Bûyîna ewrûpayî ewqas rehet nîne. Bi taybetî nîfşa salbihurî, kal-pîr bi hiş û tevger zêde nêzikî "ewrû-pabûyîne" nabin. Beşeke kurdan heye ku bi çêkirina xaniyên super-modern ve mirov dikare bêje ku tenê maddiyatê nafikirin, ew wusan jî pey hizûre-ke hundirîn ketine an jî ji bo paşerojê (istîkbal) bi zanetî tivdarekê hizûreke bêdawî (ebedî) dikin: "*Qet nebe dema em dimrin, bila cîhekî me yê fireh û rind hebe, cenazê me li ortê nemîne!*"¹⁹²

Hermann Wenzels karta. Kulubygden i slutet av 1920.

JËRNOT:

- 1 Rohat Alakom, *Orta Anadolu Kürt Literatürüne Bir Katkı*, Bîrnebûn, hejmar: 8, 1999.
- 2 Georges Perrot, *Kurdên Haymanayê*, Apec, 2000, rûp.30.
- 3 Jan Hjärnø, *Indvndrere fra Tyrkiet i Stockholm og København*, Sydjysk Universitetsforlag, Esbjerg, 1988.
- 4 Ingrid Lundberg, *Kulubor i Stockholm*, Stiftelsen Sveriges Invandrarinstitut och Museum i Botkyrka, Stockholm, 1991.
- 5 Ingrid Lundberg & Ingvar Svanberg, *Kulu-Utvandrarbygd i Turkiet*, Uppsala, 1992.
- 6 Wek mîsal di sala 1980'yi de li Etnografiska Musset de pêşangehek derbarê xalîçekirinê de hatiye amade kirin. Çend jinên kurd tevî vê pêşangehê bûne û di pêşangehê de wek nimûne xalî çêkirine. Di organeke tirkî de ev jina, hemû wek tirk hatine nasandin (Binêre: *Yeni Birlik* 22/198). Lê belê çavkanîke swêdî dide dîyar kirin ku jinên kurd jî tevî vê pêşangehê bûne (Binêre: Ingrid Lundberg, *Kulubor i Stockholm*, rûp.155). Qiralîça Swêdê, Sîlvîa jî di vekirina vê pêşangehê de beşdar bûye û bi van jinan ve sûret jî kişandine. (Dîsa binêre: Ingrid Lundberg, *Kulubor i Stockholm*, rûp.155).
- 7 Rohat Alakom, *Orta Anadolu Kürt Literatürüne Bir Katkı*, Bîrnebûn, hejmar: 8, 1999.
- 8 Rapora Xebatê ya Komela Karkerên Kurdistanê (Di arşîva Henîfî Celeplî ye).
- 9 Dara Şîran, *Kurder i Centrala Anatolien*, Maj 1981, Tvåbetygsuppsats.
- 10 Bi Abdullah Uzunel re hevpeyvîn, 14/1. 2001. Stockholm.
- 11 *Şeveke Bîrnebûnê li bajarê Goteborgê*, Bîrnebûn, hejmar: 13/2001.
- 12 Bi Josef Kurdman re hevpeyvîn, 2/4. 2002 Vårby Gård.
- 13 Altun Başaran, *Bi Bilal Harman re hevpeyvîn*. Bîrnebûn, nr. 16/2002.
- 14 Altun Başaran, *Bi Kadir Çelik re hevpeyvîn*. Bîrnebûn, nr. 16/2002.
- 15 Bi Abdullah Uzunel re hevpeyvîn 14/1. 2001.
- 16 *"De första åren i Sverige var kämpiga"*, Avisen 26/4. 1999.
- 17 Bi Fexretin Topal re hevpeyvîn 9/4. 2002 Stockholm.
- 18 Ev reqemên gulover bi saya agahdariyên Omer Sarihan, Mustafa Sarihan û Bekir Uzunel hatine tespît kirin ku hersê jî ji gundê Omera ne û bi salan in li Swêdê dijîn.
- 19 Jan Hjärnø, *Indvndrere fra Tyrkiet i Stockholm og København*, Sydjysk Universitetsforlag, Esbjerg, 1988.
- 20 *Danmarks smukkeste!* Zapp-Jorden Rundt. Nr. 2/200.
- 21 Bi Fexrî Ulusoy re hevpeyvîn 17/1. 2001. Uppsala.
- 22 *"Hjälp oss - Vi lever i skräck"*, Aftonbladet 20/3 1976.
- 23 Bi Ahmed Ulusoy re hevpeyvîn, 24/11. 2000. Stockholm.
- 24 Bi Henîfî Celeplî re hevpeyvîn, 6/11.2000. Stockholm.
- 25 Bîrnebûn, hejmar: 15/2002.
- 26 Bi Abdullah Uzunel re hevpeyvîn, 14/1. 2001.
- 27 Bi Abdullah Uzunel re hevpeyvîn 14/1. 2001.
- 28 Margareta Brinde / Inger Morris, *Bland kvinnor i Turkiet*. SIL. 1993.
- 29 Bi Esmâ Taşbaş re hevpeyvîn 1/11. 2000. Stockholm.
- 30 Nimet Sütçü, li Göteborgê beşa mamostetiyê qedandiyê. Niha li Stockholmê dimîne û wir kar dike.
- 31 Altun Başaran wek tercimanê kurdi, swêdî û tirkî kar dike.
- 32 Aynur Beydogan li Uppsalayê di nav Partiya Çep de kar dike.
- 33 Şîlan û Mînge ji devere Haymanayê li Uppsalayê dimînin û li wir kar dikin. Binêre: *Kurd-protest i Uppsala*, UNT 6/4. 1999. Ev herdu jî xûşkên Hatîce Yaşar in. Wek tê zanîn Hatîce Yaşar bi salan bi politikayê va mijûl bûye.
- 34 Demet Etî li taxa Tenstayê di Îdara Sosyalê de wek sekreter kar dike.
- 35 Sîdîka Celeplî jî gundê Celep e, li Îngilterê xwandiyê û niha li Hongkongê kar dike.
- 36 Hediye Guzel, *Invandrare med examen ej önskvärda*, Metro 3/2. 2000. Hediye Guzel, *Fadimes kamp för kvinnors rätt*, Metro, 26/1. 2002.
- 37 Bi Josef Kurdman re hevpeyvîn, 2/4. 2002 Vårby Gård.
- 38 B. Uzunel / M. Sarihan, *Utbildningsbehovet hos kurdiska kvinnor och ungdomar i Botkyrka*, Botkyrka Kommun, 1987. Oscar Pripp, *Kulturbundna attityder och anpassningar till bostadsmiljön - En boendeundersökning bland turkar och kurder i Fittja*, Byggnadsnämnden R5.1990. Abdullah Dogan, *Massmedia och invandrare*, APEC, 1997.
- 39 Kopyayê ve lîsteyê di arşîva Memo Yetkîn de ye.
- 40 Memo Yetkîn, *Kurderna och Kurdistan*, Socialstyrelsen, 1984, rûp.152.
- 41 *"Hjälp oss - Vi lever i skräck"*, Aftonbladet 20/3 1976.
- 42 *Människors vänlighet bästa värmen för kurderna*, Norrköpings Tidningar - Östergötlands Dagblad 8/12. 1976.

- 43 *Kurderna får besked*, Norrköpings Tidningar - Östergötlands Dagblad 10/12. 1976.
- 44 *Kurder går 17 mil i protest*, Dagens Nyheter 4/12. 1976. *Kall marsch för kurderna*, Dagens Nyheter 6/12. 1976.
- 45 *Kamraterna gömmer Ismet undan polisen*, Aftonbladet 23/2. 1979.
- 46 *Ismet 17, skyddad av sina maskerade kamrater: "Jag ska bjuda alla på en stor fest"*, Aftonbladet 3/3. 1979.
- 47 *Huddingeeleverna vädjar till polisen: Stoppa jakten på Ismet*, Aftonbladet 5/3. 1979.
- 48 *Ismet fick nej igen*, Aftonbladet 15/3. 1979.
- 49 *Ismet 17, skyddad av sina maskerade kamrater: "Jag ska bjuda alla på en stor fest"*, Aftonbladet 3/3. 1979.
- 50 *Politiker vill adoptera Ismet*, Aftonbladet 2/3. 1979.
- 51 *Första mötet: Ismet och hans nya pappa*, Aftonbladet 8/3.
- 52 *Ismet leder anti-rasistisk rörelse*, Aftonbladet 3/5. 1979
- 53 *Ismets första sommarlov*, Vecko Revyn, nr 29/1979.
- 54 *"Wiking" groups breed racism in Sweden*. The Guardian 21/3 1979.
- 55 *Många kurder i Fittja*, Metro 5/3. 2001.
- 56 Bi Ali Koç re hevpeyvîn, 22/12. 2000. Stockholm.
- 57 *Varför får vi inte veta om vi får stanna här?* DN-Sydväst 17/9. 1975.
- 58 Ann-Helén Lernebo, *Kartläggning av Fittja - Material insamlat under januari och februari 1999*, Mångkulturellt Centrum, 1999, rûp.20.
- 59 Ann-Helén Lernebo, rûp.23.
- 60 Bi mamoste Mehmet Balta re hevpeyvîn 16/4.2002.
- 61 *Barngäng skapar en tuff värld*, Svenska Dagbladet 29/6. 1983.
- 62 Susanne Johansson, *Barn utan tillsyn*, Påbyggnadskurs i pedagogik. Pedagogiska ins., Stockholms Universitet. 1983, 81 sid.
- 63 Hassan Hosseini-Kaladjahi, *Tusen röster om Fittja*, Mångkulturellt Centrum, 2001, rûp.7.
- 64 Eynî çavkanî, rûp.13.
- 65 Eynî şavkanî, rûp. 47.
- 66 Eynî çavkanî, rûp. 88.
- 67 Serefyan Ciziri & Mehmed Uzun, *Verksamhetsberättelse för verksamhetsår 1982-1983. Familjepedagogiska verksamheten i Botkyrka Kommun*.
- 68 Bi Cemal Ulusoy re hevpeyvîn, Malmö, 17/11. 2001.
- 69 Harun Coşar, Ali Çiftçi, Akif Özdemir, Ahmet Tarhan, Mustafa Kara, Ziya Güler, Zafer Güler, Kaplan Keskin, İhsan Eken, İsmet Aktaş, Mecit Çifci. Yusuf Özden, Ali Yagci, Haci Mustafa Çelik, M. Yusuf Güler, Raşit Karakuyu, Metin Güler, Hamit Atmaca, Mahmut Arıkan, İbrahim Yıldırım, Ömer Sanhan, Mahmut Baran, Kerim Yıldırım, Engin Yıldırım, Yusuf Yıldız, Hayretin Tümtürk, Mehmet Kesmez, Süleyman Köksal, Ali Çoşar, Haci Baysal, Mehmet Bal, Hikmet Altas, Kemal Yıldırım, Seyfi Dogan, Şükrü Cilek.
- 70 Karin Levander, *Ali sprider kurdiska böcker i Sverige och svenska böcker i Kurdistan*, Sesam nr 46/2000.
- 71 Jean-Cladue Hussais, *Europas största kurdiska förlag ligger på Spångavägen*, Karavan nr 1/2000.
- 72 Josef Kurdman, *Leva på tur*, Visby, Veckans Bok, 2000.
- 73 İhsan Eken, *Sveriges flyktningpolitik 1900-1984*. Uppsats för proseminariet i statskunskap och sociologi vid högskolan i Karlstad, hösten 1993.
- 74 Abdullah Dogan, *Familjen Kevo*, AB-Uppsats i psyko-socialt beteende, Umeå Universitet, 1990. *Kurder och TV-Nyheter*, B-Uppsats, JMK Stockholms Universitet, 1997. *Massmedia och invandrare*, APEC, 1997. *Kurdiska tonårsflickor*, Edsburk, 1998.
- 75 Şoreş Reşi, *Palme, PKK ve Gladio*.
- 76 Xizan Şilan, *Acılar Sokağı*, Medya, 2000.
- 77 Hesene Alê, *Stranên Gelêrî*, Weşanên Medya, 1998.
- 78 Josef Kurdman, *Första mötet*. di: Det nya landet, Lindelöws, 1998. Josef Kurdman, *Böckerna*. di: Även skakningar. Skrivarkursen. Syndbybergs Folkhögskola 2000.
- 79 İhsan Eken, *Jag är kurd och pizzabagare*, Värmländsk kultur, nr 5/1991.
- 80 Angorî gundên din ji nav Karacadagê zêdetir çep derketine. Ev gunda bi muhalîfbûn û bi beşdarbûna xwe ya polîtîk ve hatiye nasîn.
- 81 Angorî gundên din gundê Gordoglı zêdetir sosyal û zêde kesên xwendî ji nav derketine. Kesekî ji gundê Celeb, gundê Gordoglyî waha tarif dike: *"Berî bîst-sî salan dema em ji şerma nikaribûn ji mala xwe derketana derva, Gordoglyian bi şahiyân rojbûyîna zarokên xwe pîroz dikirin!"*.
- 82 Ji gotinên kesekî ji Anatoliya Navîn ku niha li Stockholmê şev-roj kar dike.

"Tu çir dikî, rind î?"

Amed Tîgrîs

Dema du kes li hev bipirsin û dengê "tu çir dikî, rind î" tê, mirov dizane ku Kurdên Anatoliyê ne. Dema ez li welat bûm, min dizanibû ku hejmareke mezin Kurd li Anatoliyê hene lê ez qet rastî wan nehatibûm. Piştî 1980î ku ez derketim Ewropa min Kurdên Anatoliyê ji nêzîk ve nas kir. Dema ez hatim û li Stockholm bi cîh bûn komela Çandîya Kurd li Stockholme hebû. Ev komele Ya hevalên DDKD bû. Hejmara endamên komela me 20-30 kesan derbas nedibûn û ji nivî bêtir Kurdên ji herêma Konyayê bûn. Hemû jî ciwan û temenê wan di navbera 18-25 salan de bûn. Ji derî dusê kesên ku çend sal berî me hatibûn yên din hema hema em hemû di navbera çend mehan de hatibûn Swêdê. Em bi roj bi hev re diçûn dibistanê ji bo ku zimanê swêdî hîn bibin û piştî dibistanê jî dihatin komelê. Ji xwe ne îzna me ye rûniştin û xebatê hebûn û ne jî mala me. Çend kes di malekê de diman. Komele wek mala me bû. Em her roj danê êvarê piştî dibistanê dihatin komelê. Hevalên din jî li wir bûn. Komelê geş dibû. Me di nav xwe de pere berhev dikir û li komelê bi dor xwarin çêdikir û dixwar. Hinek pereyê ku diman jî didan kaseya komelê. Piştê hevalên me yên ku ji ber zilma cutaya 12ê Îlonê derbasî Suriyê bûnûn kom bi kom hatin Stockholme û komele bû

wek kewara mêşan tijî bû.

Min hinek hevalên ku hatibûn ji zaroktî û bi malbatî nas dikir. Heta hinek jin ji dûr ve mirovên (eqrebê) min dihatin. Min hinek ji wan jî li Amedê nas dikir. Lê yên ji Konyayê li Swêdê li komelê nas kir. Divê ez rastiyê bêjim hevlên min ên herî nêzîk û samîmî ew Kurdên Konyayê bûn. Her çiqas ne komele ma û ne jî sîyaseta ku em li dorê kombûbûn ma lê hevaltî û nêzîkbûna me bi giştî nebe jî heta îro dom dike.

Du sal piştê musaêda min derket û min zarokên xwe anîn. Ji min re xanî li herêma Fittjayê derket. Dema ez çûm li xanê mêze bikim, çî bibînim baş hemû cîranên min Kurdên ji herêma Konyayê ne. Vê carê em bi malbatî bûn cîran. Ne cîranên ciwan û xwendkaran, cîranên kesên mezin, kal û pîr, hecî û xoce bûn. Di demeke kin de em jî bûn malbatek ji malbata gundên derdora Konyayê. Zarokên me li kreş û li der li cem hev bûn û bi hev re dilîstin. Lawê min ê mezin dest pê kir û bi devoka wan deng dikir. Wî rojekê gotineke şaş got û min jê re got "Evîndar ev kurdiya te ne rast e!" Bi hêrs li min ve gerand û got "kurdiya te ne rast e, lê tu ji min re dibêjî."

Ez sê-çar sal cîranê Kurdên Anatoliyê mam, me hev baş nas kir. Bi rastî ji kurdayetîya wan re gotin û kusûr tune. 400-500 sal in ku ji Kurdistanê derketi-

Kurdistanê baştir diparêzin. Ez matmayî mam. Ne bi tenê kurdî, herweha rabûn û rûniştin, cilûberg, comertî û mêvanperwerî, alîkarî û hevgerîtin û hevparastinê ve hatine hasîn. Bi dewlemendbûna edet û kultura xwe parastine. Ji Tirkan nezewicî ne û keçên xwe jî nedane Tirkan û niha jî ji derî çend îstîsnayîyan ev dom dike. Heta zû bi zû keç nadin Kurdên din û ji wan jî nayînin. Ji xwe parastina ziman, kultur û edetên xwe jî weha parastine. Niha jî taxa ku ew li wir dijîn wek taxa Kurdan e. Dema mirov di wir de derbas dibe, çî jin çî mêr hemû bi kurdî dipeyîvin. Zarokên wan di nav parkên taxê de dilîzîn û dengê kurdî tê mirov. Bi tenê jinên wan şalwar li xwe dikin ku ev ne yê Kurdan e. Taybetiyeke însanên Anatoliya Navîn e.

Em çûn şîr şahiyên hev. Şîrên wan wek li gundên Kurdistanê ne. Şahî piçek hatiye guhartin. Di şahiyên wek sunet û dawetan de mesref û alîkariyeke pir mezin heye ku eqilê mirov nagire. Piraniya dîyariyan (hediye) pere ne. Hem jî pereyeke pir. Her malbat 10-20 hezar kron davêjin. Di dawetên wan ên mezin de nêzkî niv mîlyonî kron kom dibe. Bi wan pereyan çiyê kar vedikin. Piraniya pîzeriya û lokanteyên Swêdê di destê wan de ne. Kurdên din jî wek rebenan bi guleke 30-40 kronî diçin dawet û şahiyên Kurdên Anatoliyê. Lê tişteke ne baş heye ku divê ez destnîşan bikim, ji ber ku zêde bi edet û kultura xwe ve girêdayîne, zarokên xwe pêşî didin mirovên xwe.

Ev nêzikî 20 salan e ku ez mamostetiya kurdî dikim. Ji her perçeyên Kurdistanê û ji Kurdên Anatoliyê jî şagirtin min hene. Rastiyeke heye ku beşek ji Kurdên Anatoliyê zarokên xwe dişênin kurdî û beşek jî tirkî an jî raste rast

dişênin swêdî. Di vir de kêmasiyeke heye. Lê rastiyeke din jî heye ku divê mirov bêje, ew kurdên ku ji gundên herêma Mêrdînê û Dîyarbekirê hatine, di navbera du-sê salan de êdî zarokên wan him di malê de û him jî li derkurdî deng nakin û bi swêdî deng dikin. Lê zarokên Kurdên Anatoliyê li Stockholmê ji dayik bûne dîsa bi kurdî dizanin û dipeyîvin. Ji kurdên Mêrdînê şagirtin min hene ku du sal berê hatibûn, ji ber ku swêdî nizanibûn min ji wan re alîkarî dikir, lê niha êdî ew bi min re bi kurdî napeyîvin, bersiva min bi swêdî didin. Ecêb e, ne!

Kurmanciya Kurdên Anatoliyê gelek xweş û kurmaniyeke kevn e. Di salên dawî de hinek gotinên tirkî têkil bûne û bi dawiya hinek lêkeran (eylema) ve "imiş" a tirkî pê ve dikin. Bi wan re gelek gotinên xas û taybetî jî hene. Rojekê min bi zanebûn ji şagirtêkî xwe yê Anatoliyê bi swêdî pirsî:

– Wehbî mirov dema bi kurmancî li hev dipirse çî dibêje?

Bersiva wî amade bû:

– Tu çir dikî, rind î? dibên.

Min got:

– Rast e, ev jî kurmancî ye, lê bi zimanê nivîskî divê mirov bêje:

– Tu çawa yî, baş î?

Ji min pirsî:

– Te got çî? *Ka li texte yazmişke!*

Dema min li texte nivîsand, got:

– Na, ev ne bi kurmancî ye. *Em dibên tu çir dikî, rind î? Ê te bi tirkî ye.*

Min kir û ne kir, min nikaribû Wehbî îkna bikim ku ev ne bi tirkî ye. Keniya ji min re got:

– Eze êvarê herim malê û ji birangê xe Mistefa ra bêm: *"Tu çawa yî, baş î?"* wê hingê ewê bêje tu bi tirkî deng dikî he!

Li Beledîya Botkyrkayê rewşa zimanê kurdî

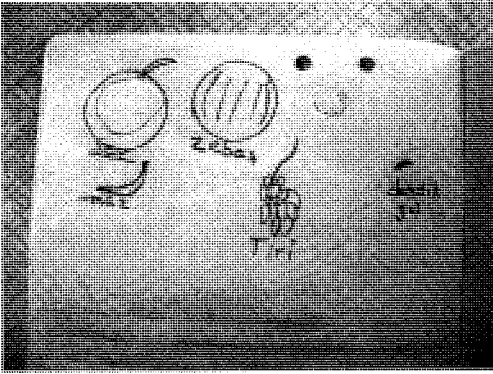
Zekî Bozarslan

Navê min Zekî Bozarslan e. Ez ji bakûrê Kurdistanê, ji bajarê Amedê me. Ez piştê darbeya 12ê îlonê a sala 1980î derketim derveyê welat. Demeke dirêj e ez li Swêd li bajarê Stockholmê wek penaberê kurd dijîm. Li Swêd, ji bo jîyana rojane, ji bo meşandina karûbarên malbatî û ji bo bidestxistina karekî ku mirov bikaribe pê debara xwe bike, hînbûna zimanê swêdî pêwîst bû. Ji ber vê yekê jî ez demekê çûm dibistanê hînê swêdî bûm. Piştê hînbûna zimanê swêdî jî dozdeh sal in, ji sala 1990î û vê de, ez li beledîya Botkyrkayê wek mamosteyê zimanê zikmakî dixebitim.

Nifûsa rûniştvanên beledîyê heştê hezar e. Beledîye di nava sînorên wîlayeta Stockholmê de li başûrê bajêr dikeve. Bakûrê Botkyrkayê herêma bîyanîyan e. Ji hemû deverên dinyayê mirov li vê beledîyê hene. Di dibistanên beledîya Botkyrkayê de bi 48 zimanan dersên zimanê zikmakî tên dayîn. Di vê beledîyê de hejmara kurdan jî gelek zêde ye. Lê hejmara kurdên ji bakûra Kurdistanê pirr kêmtir e. Eger mirov kurdên soranîaxêf (zaravayê soranî) nehesibîne, sedî 95ê kurdên ku li vê beledîyê dijîn kurdên Anatolîya Navîn in. Dema min dest bi kar kir heşt şagirtên min tenê hebûn û em çar ma-

mosteyên kurd bûn; em sê mamosteyên zaravayê kurmançî û yek jî ê zaravayê soranî bûn. Di vê demê de hemû zarokên kurd nedihatî dersên kurdî, ji ber vê yekê jî hejmara şagirtan kêmtir bû. Şemaya mamosteyan tije nedibû. Ji bo ku şemaya hin mamosteyan tije bibe, alîkarîya hin dersên din jî dikirin û bi vî awayî jî seatên xwe yê kêmtir dikirin. Di vê demê de li dibistanên beledîya Botkyrkayê rewşa zimanê kurdî ne baş bû.

Dibistanên beledîyê hemû di destê mamosteyên tirk de bûn. Di gelek dibistanan de, du-sê sinifên tirkî hebûn û ji sedî pêncî şagirtên wan jî zarokên kurd bûn. Di nava vê demê de, ji ber gelek sedeman, me sedî heftê, heştê zarokên kurdan, li hin cîyan sedî sed, ji destê mamosteyên tirk derxist. Di hemû dibistanan de hejmara şagirtên wan kêmtir bûn, polên wan hatin girtin, hejmara mamosteyên wan jî nîvî bû. Yek ji wan sedeman jî ev bû: mamosteyên kurd ku li beledîya Botkyrkayê dixebitîn, karekî pirr baş kirin. Niha pêncê şagirtên min hene. Mamosteyên din jî her yek çil, çil û pênc şagirtên wan hene. Salekê ye 30-40 zarokên kurd jî bê mamoste ne, divê mamosteyekî din jî bigirin kar. Em niha heft

mamoste ne, pênc ên zaravayê kur-mancî û dido jî ên zaravayê soranî ne.

Pirsa ziman, çand û hevotina mirovan li hemû welatên dinyayê pirseke çîneyetî ye; ew bi rewşa mirov a aborî ve girêdayî ne. Li hemû welatên dinyayê, kesên dewlemend, kesên xwenda, kesên baş hevotî her tim xwedîyê ziman û çandê dewlemend in. Her çiqas li hin welatên Ewrûpayê, li welatên endustrî, ev navber hinekî kin bûye, lê dîsa jî di nava axaftina dîrektorekî, şefekî, mudurekî û di nava axaftina karkir an jî karmendekî de ferqên mezin hene. Pirs hînbûna ziman, zimanê xwendin û nivîsê, di civatê de li ser daxwazî û mercên mirov ên aborî dimîne. Daxwaz û mercên mirov ên aborî hebin mirov dikare di hêla karûbarên ronakbîrî de, di hêla ziman û çandî de xwe bi pêş bixe.

Di hemû civatan de, ji gelek kesan re dawîya hînbûna ziman nayê. Di parvekirina karûbarên civakî de her beşekî kar û zanîngehan zimanekî wan ê taybetî heye. Wek nimûne: hekîmî/tib, hiqûq, felsefe, matematîk, fizîk, kîmya û hwd. Mirov dikare bêje: kesên baş hevotî bi sedî nodê zimanê xwe ê neteweyî dizanin. Lê hin kes jî hene, ew di nava pêvajoya hemû jîyana xwe de qîma xwe bi çar, pênc hezar bêjeyan/peyvyan tînin. Pirs hînbûna ziman

pirsa pêvajoyê ye; hînbûna ziman ji yeksaliya mirov dest pê dike heta piştê zanîngehên bilind jî dom dike û ew tu caran jî li emrê mirov nanêre. Li gora lêkolînên ku li hin welatên Ewrûpayê û li Swêd hatine çêkirin, sebîyekî heft salî, dema dest bi dibistanê dike, ew di jîyana xwe ya rojane de neh hezar bêje bi kar tîne û salê jî hezar bêjeyên nû hîn dibe. Li Swêd zarok heft salî dest bi dibistanê dikin. Bêşik mirov vê pêşketinê nikare di zarok û mirovên welatên paşdemayî de bibîne. Xezîneya bêjeyên ku zarokên kurd û ên bîyanîyan pê diaxifin pirr hindik e.

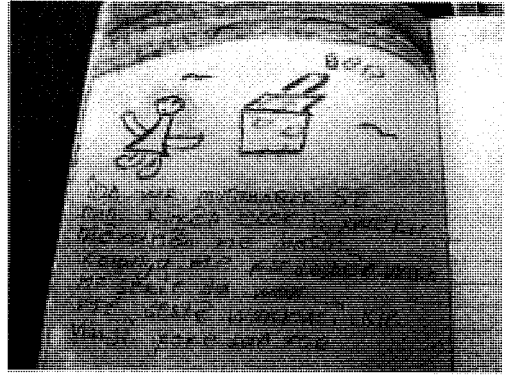
Wek ku tê zanîn, gelek pirsgirêkên welatên paşdemayî hene û bîngehê hemû pirsgirêkan jî pirs a aborî ye. Li wan welatan gel bê kar e, feqîr û kême hevotî ye. Bi gelemperî kesên ku ji welatên paşdemayî, ji ber pirsgirêkên aborî tîne welatên Ewrûpayê, kesên feqîr û kême hevotî ne. Li hemû welatên Ewrûpayê û li Swêd, li taxên karkir û karmendên nizim de rewşa dibistanan ne baş e. Li van taxan hejmara mamosteyan kême e, mamosteyên baş tunin, an jî li van herêman kar nakin; pirtûkên dersê kevn in û îmkânên teknîkî jî hindik in. Di van dibistanan de ne tenê rewşa zarokên bîyanîyan ne baş e, rewşa zarokên swêdîyan jî xerab e. Li gora lêkolînên dawîn ku li Swêd hatin çêkirin û encamên wan çendekê berê di rojnameyan de hatin belakirin, li Swêd sedî 13 (% 13) zarokên ku pêngava navîn/ortaokûlê xilas dikin nikarin dîploma bigirin; ji ber vê yekê jî ew nikarin herin lîseyê.

Bêşik di hêla zarokên bîyanî de rewş pirr diha xerabtir e. Dîsa li gora lêkolînên zanistî, ev tespît him ji bo zarokan û him jî ji bo mezinan derbas dibe. Salbihurî û zarokên ku baş bi zi-

manê dayîka xwe, bi zimanê bav û kalê xwe nizanibin, ew nikarin zimanekî bîyanî jî baş hîn bibin. Em li belêdîya Botkyrkayê, di karûbarên xwe ên rojane de her roj dibin şahidê vê rastîyê. Çend roj berê (5/4-2002) min li xwarinxana dibistanê firavîn dixwar. Xortekî kurd ê şazdeh salî bi tevê hevalê xwe ve hatin li maseya min rûniştin; me bi hev re firavîn xwar.

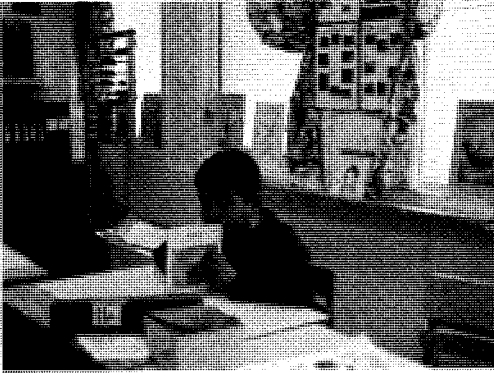
Ew havînê pêngava navîn xilas dîkin, derin lîseyê. Me pirsra hev kir. Heta me xwarina xwe xwar, me suhbet kir. Min pirsra dersên wî kir. Wî got, “dersên min baş in.” Min got, “swêdîya te çawa ye?” Wî got, “baş e.” Min jî wî pirsî, min got, “substantîv/e (navdêr) çi ye?” Wî tiştêkî din ji min re got. Min jê re got, “li ser masê tije ne.” Wî dîsa jê dernexis. Ji bo pirsra verb (lêker) û adjektîv/adjective (rendgdêr) jî bersêva wî wisa bû. Min ev navan ji neh, deh şagirtên din jî pirsî, wan jî nizanibûn maneyên van bêjeyan çi ne. Ev bûyer rewşa zarokên bîyanî li dibistanan pîrr baş nîşan dide. Şagirtên ku pêngava navîn xilas bikin, divê ew bi navê hin termên rêzimanî/gramatîkî bizanibin. Çawa ku çar zaravayên zimanê kurdî hene (kurmancî, soranî, hewremanî/goranî, dinbilî) û her zaravayek jî devokên wî ên cihê hene, kurdîya kurdên Anatolîyê jî di zaravayê kurmancî de devokeke taybetî ye.

Çawa ku her devokek zaravayê kurmancî xwedîyê hin qaîde û bêjeyên taybetî bin, hin bêjeyên ku mexsûsê wê herêmê ne, her wiha devoka kurdên Anatolîyê jî xwedîyê hin deng û bêjeyên taybetî ye. Devoka ku kurdên Anatolîyê pê diaxifin û devoka herêma Meletyê û Adiyamanê nêzîkî hev in. Bêşik hemû kurdên Anatolîyê ji

Meletyê û Adiyamanê tenê neçûne; ew jî herêmên Kurdistanê ên cih çûne. Lê devoka Meletyê û Adiyamanê di nava kurdên Anatolîyê de serdest e. Ji ber ku demeke dirêj e kurdên Anatolîyê ji welat û gelê xwe dûr ketine, kurdîya wan mecala xwe nûkirin û dewlemendbûnê nedîtîye. Kurdên Anatolîyê gelek bêjeyên kurdî ji bîr kirine, ji dêlva wan bêjeyan de bêjeyên tirkî di axaftinên xwe ên rojane de bi kar tînin. Kurdên Anatolîyê, bi taybetî jî zarok navê gelek heywanan, navê rengan, navê mehan, navê demsalan, navê fêkî û zebzeyan, navê şîranîyan, navê mirovên malbatê ên wek: ap/mam, met, xaltî, pismam, dotmam, dapîr, bapîr..., navê hejmaran, navê gelek navdêr û rendgdêrên din ji bîr kirine.

Gelek kurdên Anatolîyê ku li Swêd dijîn, bi gelemperî mêr, ên ku têkilîyên wan bi kurdên Kurdistanê re hene, kurdîyeke pîrr paqij hîn bûne. Ji ber ku mêr kar dikin, pîrr wext nadin zarokan, bi zarokan re pîrr hindik diaxifin, alîkarîya dersên wan nakin, tikilîya zarokan zêdetir bi dayîkên wan re hene; kurdîya zarokan jî kurdîya dayîkên wan e. Dema min nû dest bi kar kir, literatûra Kemal Sûnal di nava zarokên kurdên Anatolîyê de pîrr zindî bû, lê ev çend sal in mirov êdî wê nabihîze.

Li Botkyrkayê bi gelemeperî rewşa zarokên bîyanî û bi taybetî jî rewşa zarokên kurdan li dibistanan ne baş e; gelek dersên wan zêif in, swêdîya ku hîn dibin jî pirr qels e. Stockholmî ji swêdîya zarokên bîyanî re dibêjin, “swêdîya Rînkebyê (Rînkebyê).” Rînkeby li bakûrê rojhilatê Stockholmê navê taxekê ye ku sedî 95ê rûniştvanên wê bîyanî ne. Swêdîya Rînkebyê tê maneya ku zarokên bîyanî di hêla: rêzimanî, hevoksazî/syntax û dengan de pirr xerab diaxifin.

Li hemû deverên Swêd û Botkyrkayê sedemê bisemeketina zarokên kurdan û ên bîyanîyan ev e: zarok an jî xort zimanê xwe ê zikmakî baş nizanin; ew ne bi zimanê devkî û ne jî bi zimanê nivîskî baş dizanin. Ew li mal dersên xwe çênakin, ew heta direng temaşeya kanalên tirkî û ên din dikin; dê û bav alîkarîya zarokan nakin, ew zarokên xwe li benda dibistanan û Xwedê dihêlin. Di dibistanên Swêd de dîsîplîn tûne, şagirt guhdarîya mamosteyan nakin, xort ji bo paşeroja xwe berpîrsîyarîyê nagirin. Li hemberê hemû kêmanî û zehmetîyan, dîsa jî gelek şagirtên kurd

li Swêd û li Botkyrkayê bi ser dikevin; ew derin di zanîngehan de dixwînin. Tiştêkî kurdên Anatolîyê ê pirr baş heye ku ew bi hev re kurdî diaxifin û edetên xwe jî pirr baş diparêzin. Kurdên soran ne tê de, mirov pirr kêr rastê kurdên Kurdistanê tê ku ew bi hev re kurdî diaxifin. Ji xwe ciwan bi hev re qet kurdî qise nakin. Ez her tim li beledîya Botkyrkayê, li kuçê, li çarşîyê, di tirênê de, di dibistanan de kurdî dibihîzim. Çawa ku mal, milk, pere, zêr, zîv û tiştên wiha ji mirov re dewlemendî û serfirazî bin, bi zimanekî paqij û dewlemend axaftin û xwedîyê çandêke dewlemend bûn jî wisa dewlemendîyek e ku bi destê her kesî nakeve! Mirov bi zimanekî dewlemend û rewan bikaribe biaxife ji wê xweştir tiştêkî din tune. Lê ji bo ziman û çandêke dewlemend divê mirov di mala xwe de refek, du refan ji pirtûkan re jî veqetîne. Zimanê ku mirov pê diaxife neyenika çand û hevotina mirov e!

Ji çar şertên netewebûyînê ê herî girîng yek jî ziman e. Xalên ku mirov dikin netewe an jî neteweyan ji hev cihê dikin: ziman, erd, çand û şiklên mirovan ên fizîkî ne. Ziman ji bo hemû neteweyan faktorekî nasnameyê yê bingehîn e. Ji hemû neteweyan bêtir divê em li ziman û çanda xwe xwedî derkevin. Ji her kesî bêtir divê em bi zimanê bav û kalê xwe biaxifin! Ji ber vê yekê jî hînbûna ziman ji bo kurdan jî hewcedarîke pir mezin e. Ziman û çanda me îro ji her demê bêtir di talûkê de ne! Bi gotineke din, îro hebûna me ya neteweyî di talûkê de ye!

Zarokên Bîrnebûnê

M. Hakki Balta

*Dema hevoka dawî jî hûr bû,
Gotina dawî jî temirî,
Bêjeya dawî pişirî,
Kiteya dawî jî heliya
Zarok xeberdan û nivisîna
kurdî ji bîr kirin*

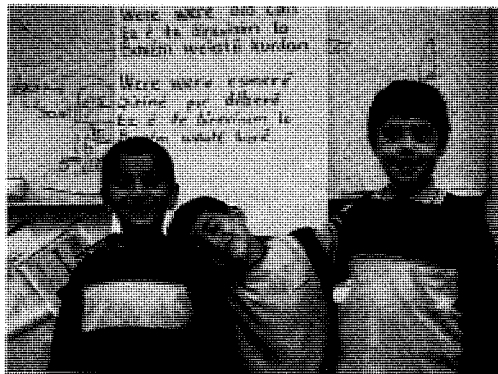
Ew çax

Ew çax dê kurd bibêjin eywax!

Ew dê fêhm bikin ku,

Bê xwendin û nivisîn

Li ser koka xwe şexsîyet girtin ne mumkun e.

Îro du heval hatin dibistana ku ez tê de kar dikim. Hewa xweş bû, bi hatina wan hewayê sinifa min xweştir bû. Ev ne cara yekem bûn ku heval û dostên min dihatin serdana me. Lê armanca hatina van herdu hevalan balkêş û pir bi rûmet bû. Wan rewşa şagirtên kurdên ku ji Anatoliyê hatibûn meraq dikirin. Rewşa şagirtên kurdên ji Antoliyê! Hmmm! Ev cara yekem bu ku hin mirovên kurd rewşa van şagirtan meraq dikirin û dihatin dibistanên ku ev şagirt li wir dixwînin. Dibe ku hin mirovên din jî ji bo vê armançê çûbûne dibistanên din, li min neditiye.

Bi bawerîya min ev gaveke nû û hêja ye. Zarokên BÎRNEBÛNAN jî êdî tèn bîra hin zanyar, nivîskar û welatparêzên kurd. Rewş û aloziyên şagirtên Bîrnebûnan hêdî hêdî bala welatperwerên kurd dikşîne. Ji bo min ev gaveke pêşketî ye. Divê kurd piçek jî bala xwe bidin ser rewşa şagirtên kurd, bala xwe bidin ser rewşa şagirtên kurdên ku ji Antoliyê hatine.

Mêvanên min dixwestin şagirtan biwînin. Wan dixwestin bi şagirtan re xeber bidin. Wan dixwestin ku li tiştên ku şagirtan çêkirine binêrin. Wan dixwestin xebatê şagirtan bibînin ku bikaribin rewşa wan a îroyîn fêhm bikin. Mêvanên min ji kovara Bîrnebûnê dihatin. Di sinifa min de me hêja qehweya xwe venexwar bû. Mêvan derketin der. Li ber deriyê sinifa min şagirt top dilîstin. Mêvanan ji şagirtan re bi kurdî merheba got. Şagirtê min Firat zivirî ser mêvanan û jê pirsî:

-Ma hun kurd in ?

-Erê! em kurd in.

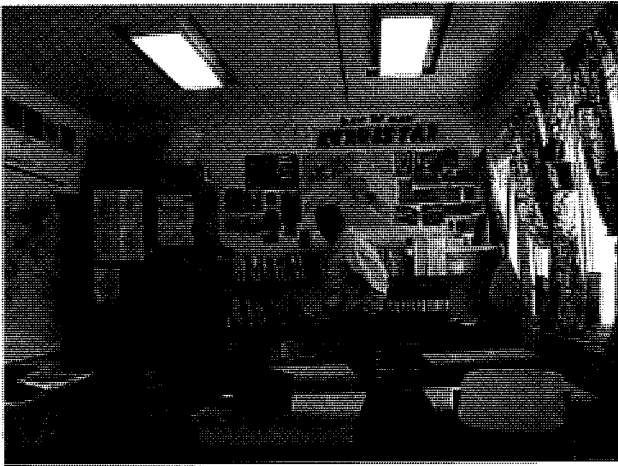
Firat zivirî ser hevalên xwe û got:

-Aaa ! Ev jî kurd in. Bi kurmancî deng dikin!

Esra, Gokhan û Seher bi ken:

-Haa welle ev jî kurd e.

Şagirt li dora mêvanan kom bûn. Çavên wan diçirîşîya. Ken û rûgeşiyek xweş li serûrûyên wan bela bû. Wek tê zanîn nivîsên li ser perwerdeyê û şagirtan bi teorî û perspektivan teng û hişk dimînin. Jîrekî û rewan nivîsîn jî nikarin ji pirsan re bersîvên baş peyda bikin. Divê lêkolînavan li cîhê problemê, dakevin nava jîyana ku dê li ser tiştan binivîsîn. Li wan deran li bersîvan bigerin. Ev hevalên ku li naskirina şagirtên kurdên Antoliyê digeriyan, dixwestin problem, alozi û zehmetiyên wan, di warê perwerde û çanda kurdî de, rewşa wan bibînin, bibihîzin ku bikaribin li ser problema wan rawestin. Baweriya min ev metodekî gelek baş e. Dema ku, mamoste di vê dema dawin de (ji pazdeh salan vir de) gelo çi gûhartin di nava vî grûbê de çêbû ne? Gelo tu dikarî ji me re binivîsî? Hevalên Bîrnebûnê ji min pirsîn, bi dilxweşî min got. Ji bo hin xwendevanan tiştên ku li jêr niqte niqte ez dê rêz bikim, dibê ku kêmbê û hin tişt jî şaş bin. Lê ev tiştên ku min roj bi roj ditîye û jîyame, tiştên ku min hîs kîriye ez dixwazim bînim holê. Ez dixwazim di zeminekî nerm de ev tişt di ber çavan de bêne derbas kirin.

Mamoste Hakki Balta (li milê çepê) di sinifeke kurdî de

DI NAVA PAZDEH SALÊN DAWÎ DE DI NAVA KURDÊN ANTOLIYÊ YÊN FITTJAYÊ DE ÇI GUHARTIN ÇÊBÛNE?

REWŞA WAN A DUH:

SAL: 1985

1. Di van salan de 2-3 şagirt dihatin dersên zimanê zikmakî (kurmancî).
2. Zarokên kurdên Antoliyê ji % 99 diçûn dersên zimanê tirkî. An ji di sinifên tirkî de dixwendin û bi tirkî perwerde dibûn.
3. Navê komeleyek kurd hebû lê di pratîkê de kurdên Antoliyê ne endam, ne jî diketin nava kar û barên wê.
4. Hinek ji endamên komela tirk, di van salan de kurd bûn. Ew di nava rêxistinên tirk de bûn.
5. Di her warî de xwedî çand û adetên kurdî bûn.
6. Di dibistanên Swêd de her sal bi beşdarbûna wan cejnên tirkan dihatin pîroz kirin.

7. Di malên xwe de wek kurdên Kurdistanê çand, adet û bi zimanê kurdî dijîyan.
8. Rewşa wan a xwendinê pir nizim bû. Piraniya jinan nizanibûn bixwînin û bînivîsin.
9. Li mala xwe, bi hev re bi zimanê kurdî xeber didan. Lê bi yekê kurdê ji Kurdistanê re tirkî xeber didan. Sebeb jî; digotin/dibêjin ku kurmanciya me kurmanciyek safî nîne. Ne wek ya wan e, em ji wan fahm nakin.
10. Bi piraniyê govend, çirok, metelok û sitranên mintîqa xwe ên kurdî dizanibûn. Govendên Hekariyê, Suleymaniyê, Diyarbekirê nedîtibûn ne jî dizanibûn.
11. Ji wan gelek nîvîsin û xwendina kurdî nedîtibûn, ne jî pir bala wan dikişandin.
12. Li Swêd di warê fermî de wan xwe wek tirk didan nasîn û sistema Swêd jî ew wek tirk dihesiband.
13. Her tiştên vê grubê yê baş wek 'perçeyek ji kultura tirk' di medyaya Swêd didan pêşkêş kirin.
14. Di hişê wan de statuya zimanê tirkî û swêdî ji ya zimanê kurdî bilintir bû .
15. Xwedî nasnameyek kurdî bûn, lê kurdayeti ya wan a ew demê di nava sînorên mintîqa wan de mabû.
16. Ji sazûman û rêxistinên kurdî dûr bûn.
17. Têkiliyên wan û kurdên ku ji Kurdistanê hatibûn pir kêmtir bûn.
18. Haya wan ji kultura wan hebû, lê belê zêde nîn bû.
19. Welatnasîn pir qels bû. Welatperwerî di mejiyên wan da baş çê nebibû. Ji ber vê yekê jî wan nikaribû ji tevgera kurd re bibin alîkar. Mirov dikare van nîqteyên jorîn kêmtir an jî zêde bike. Lê bi baweriyê min rewşa grûba kurdên ku ji Antoliyê hatibûn Swêd, li mintîqa Fittyayê berî bîst salan ev bû.

REWŞA WAN A ÎRO:

SAL: 2002

1. Di Botkyrkayê de nêzî 400 şagirt diçin dersên zimanê kurdî. Ji % 90 ê wan zarokên kurdên Antoliyê ne. Hejmarek pir kêmtir zarokên kurd bi zora malbatan diçin dersên tirkî, wek zimanê zikmakî.
2. Îro di nava komeleya tirk de hîç kurd tu nîn. Komela kurd, qehwexaneya kurd hene û kurd diçin van komele û qehweyên xwe.
3. Di cejnên tirkan de beşdar nabin. Di malên hemû kesan de qanalên televîzyonên kurd hene. Piraniya wan temaşe dikin.
4. Bi zimanê kurdî deng dikin, bi çanda û adetên kurdî dijîn.
5. Kurd û kurdiya Kurdistanê ji wan re'êdî xerîb nînin.
6. Wek mirovekî ji Kurdistanê êdî dikarin, govendê Hekariyê, Suleymaniyê, Diyarbekirê û Serhedê bikşînin, stranên wan taxan guhdarî dikin. Ferqa dewetê wan û yê Diyarbekirê nemaye.
7. Di civata Swêd de, di daîrên resmî de bê tirs, heta bi serbilindî xwe bi kurdayetiya xwe didin nasîn.
7. Lê hê jî statuya zimanê tirkî û swêdî li ba wan ji a kurdî bilintir re.

8. Ji sínorê mintîqa xwe derketine. Kurdiya wan bûye kurdîstanî. Têkilîyên wan û kurdên ji Kurdîstanê gelek germ bûye. Bi vê germahîyê, sinorên sunî yên navbera wan gav bi gav perçe bûne/dibin.

9. Li koka xwe digerin. Êdî ew dizanin ji ku û çima bav û kalên wan koçber bûne hatine nava Antoliyê.

10. Piraniya wan di nava sazûmanên kurd de ne, an jî xwe nêzî wan dibînin. Di her warî de bi wan re alîkariyê dikin.

11. Niha haya hemû malbatan ji dîrok, bûyer û xebatên kurdî heye.

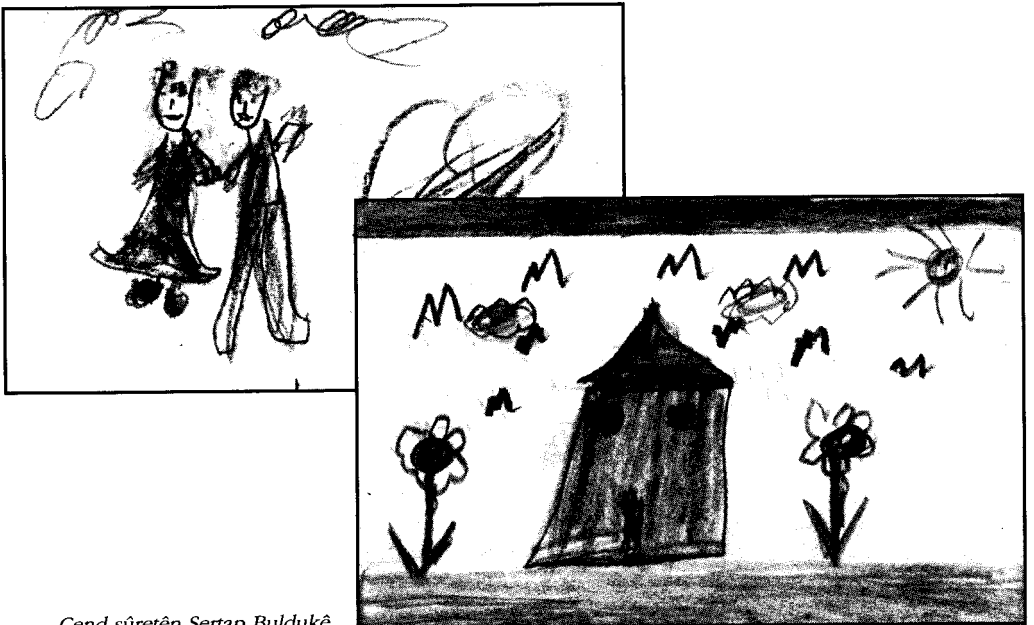
12. Di cejnê kurdî de, di meş û xebatên kurdî yên cûda cûda de beşdar dibin.

13. Bi sedan xort û keçên wan di nava baskên tevgera kurd a milli de ci girtine, bi dehan şehîd dane.

14. Pêşketin û gihastina hîsên wan ên milli di warê başîyê de tesîrek mezin li ser jîyana wan a aborî jî dike. Xwedî li hev derdikevin, ji bo pêşketina aborî bi hev re alîkarî dikin. Lê ev tişt hê di nava wan de şitil e.

15. Nifşa nû a xort û keçan, zana û xwenda ne. Gelekê wan di universiteyan de dixwînin. Kurd in, şîyar û welatperwer in. Niha êdî bi sedan zarok, xort û mezin, dikarin bi kurdî bixwînin, binivîsin.

Em dikarin van babetan zêde an jî kêr bikin. Lê ne pêwîst e. Pêşveçûna tevgera milli ya nava welat, tesîrekî mezin li kurdên dervayî welat ji kirîye/dike. Kurdên li Kurdîstanê kurdên 20 sal berê nînin, ne jî kurdên Antoliyê kurdên 20 sal berê ne. Guhartin bi xwe re problemên nû tînin. Çareserkirina wan, ji bo çareserkirina wan hewldan bi rûmet e. Lêgerîna ser probleman, nîv çareserkirina problema ne. Fittajayê rengê xwe guhartiye. Wek bihar, kulîlikên nû ji nava civata kurdên Anadolîyê dipijkiyin. Reng û reng in. Divê ev kulîlik mezin, gur û zana bibin. Welatnas, şîyar û fedekar in. Kovara *Birnebûn* û kurdên Anadolîyê hûn her bijîn! Hun tim hebin.

Çend sûretên Sertap Buldukê

Mêrê Çê

M. Şîrîn Dağ

Ro bi nîvî, di paş çiya de çûbû xar. Li ber ga -golik, pez-berx, ker-hesp hen ji wana bi şivan hene ji bêxwedan diçêrin. Li ser şîva dengê vî terekî, kale-kala pez û berxan, mure-mura mange û golika tev û hev diwû. Husê jî, berê berxên xwe berve malan kir. Dixwast çêre bi çêre, hêdî hêdî wana biwe mal. Wî ji hevalê xwe re: "Heso tu jî giran giran berxên xwe berhev bike, em herin mal. Te şîva xwe ji xwar-nexwar zû were, em herin nava gund bigerin'.

Hes, hevalê wî yê cane can wû. Hus, çiqasî xag, çiqasî ji xwe xwaş wû. Her jî wiqasî sistî-pist, wiqasî jî pejmûrde wû. Lê, ew yekî pir ji xwe qayîl bû. Te digot qet emsalên wan li dinê tune ye. Wê salê, dibistana yekemîn xilas kiriwûn. Ne bi şore yê, êdî ew xortên 12-13 salî ne. Porê xwe dirêj kirine, perçem berdane, yek dilê xwe girtine. Di beriyan wan de şe û neynik hebûn. Dinê, di bin nigê wana de, eleg û bêjing wû.

Herdu xortên me tim li cem hevûdû wûn. Şev û roj dû hev nediman. Yekî, vê yekî nedikir. Ji bo ku apê Hesê yî şofêr bû, Hes li mala apê re radiket. Mala apê wî, cîranê bavanê Hûsê wûn. Herduyan jî nivînê xwe davîtin û li ser sapê ber mala apê Hesê, li derva radi-

ketin. Bi ro li çolê; li ber berxwa, bi şev li nava gund herduyan tama dinê derdixistin. Bi rastî Hus kuda diçû, Hes jî di dû vî diçû û şora vî jî nedihate derê. A hun bizanin Hus hewan, Hes jî benê dû hewarê wû.

Germa nîvro wû. Li sîya malê, jîneke reş rûnişti wû. Li qedera mêz dikir. Çend jin, keçik û bûk li dor wê civiya wûn. Husê, çend pere kirine destê wê jinikê. Jê re got: "Qedera min jî mêz ke". Jinikê: "Xwedê du law û du keça bide te" got. Hus, bi wê gotinê pal-palî wû. Hesê jî, çengek ard da jinikê, wê, ji bo Hesê: "Tu kurikê te nabin". Hesê fiqare, di nav wan keç û bûkana de fedî kir, ji jinikê re got: "Lê, hiç bir kiz da mi olmeyecek?"

Cîranekî, ji jina bîhistî wû; jinika qedera jî Hesê re gotiye: "Ji te kurik nawin". Vî Hesê re got: "Here mal, daka te here ji tera, Gula Osê bixwaze. Mêrekî mîna te re derew kirin". Hesê şor nekirwûn dudu. çû mal. Ji daka xwe re: "Etê, here ji min re Gulê bixwaze". Hesê me jî, mêrê çê, bi lez çû mala Osê. Herdu destê xwe avîtin êşkên deriyê malê. Vî daka Gulê re, Gul nîşan da: "Vê bi mide" got. Daka Gulê, jineke bi aqil wû; kesekî bi vî henek kirine got: "Were qûrban. Ewê qole ye. Tu rûnê nanê xwe bixwe".

Hes bire ser sifrê. Hes zikê xwe ji zêd têt kir. Dû re rabû çû malê. Gul jî ji bîr kiribû.

Şeveke payizê ya çîksayî wû. Hîv li esmana tijî xwe dibiriqî. Esmanê tijî stêrk wûn. Xortê me yên ku hero bi şev diketin bostana işev dilê wana tirî xwast. Wê çaxê, diziya bax û bostanan ji şana xortaniyê wû. Li dawiya gund baxên tirî hewûn. Hes û Hus ketin rê çûne baxa. Çend guşî tirî wûnin. Nêzikî baxa wûn, mixtarê gund û çend meriyên din bi erebeke hespa, ji zozanan (yaylê) dihatin. Mixtêr qeretiya wana dî, qîrînî bi ser wan xist, digot: "Lo, diza bigrin, lo diza bigrin". Hus û hesê, ji tirs re berê xwe dane şûna xermanan direvin. Tu paş xwe nanêrin. Xortên berzewac in, nedixwastin werin nas kirin. Bi wê tirs û rewê dema ku gihiştin Korta Qeçel, kerekî li şûna xermana diçêrî, qeretiya Hes û Husê bi berçava ket kire zire zi berve wana mesşiya. Vê carê jî xortên me, berê xwe berve gund kirin. Êdîn mixtar û hevalên vî ji bîr kiri wûn. Bi tirseke hîne mezin, ji tirs kêt re bi lez direvîn gund. Husê, di karê xwe anî wû derê. Zanibû, şûna tirî bixwe, çi dê bê serê wana. Bi qîr û bar bange Hesê dikir. Digot: "Lo bireve, kerî ji kera di şeverêşê de, me karên mê dizanê".

Hus û Hes li pêş, kerê nêr, di dû wana direviyan nav gund Hele hel

wûn. Ziman devê herduyan de dirêj bûyî wû. Ketin nav gund, kêr di dû wana hê zire zir wû. Li ber mala xwe, Îbram raketi wû. Bi dengekî weng dikire xore-xor; te dê bigota, qet gaki hefsar li stû biçikîyê veditisê. Ji tirs kêt re, Husê nivînê xwe Apê Îbram nediwûn û bi ez pêlê zikê apê na, mîna ku pêlê meşikek tijî nayî wû. Firiya hewa û pat li erdê ket. Apê Îbram ji xewê rabû û "Min di hestiyê bavê no, kî ye ew" gotî be jî, xpexor û bûrebûra vî, ker jî du wana veqetand.

Ker veqetiya be jî, xortên me wê şevê xiş xalî bûyî wûn. Xwe gîhandine ser şêp, herduya jî xwe avît ser nivîna. Lê, hal di yên me de nemayî wû. Pêçekê li ser nivîna vêsîyan. Mêze kirin kamyon li ber malê, çira apê Hesê vêdikeve, ji malê de jî îr û bara apê Hesê û jina vî têt. Hes got: "Huso, ew didin hev xingê dikpne". Mêr gotine: "Xing û şer navber bikin" got û bi lez çû xwe derî xist. Derî vekir, Hus di dû kete hundir. Lê wê demê jina apê; "Heso, tişt tûne. Min, vî apê te re got: "Te çima mît û reçel neanî ji kurika re" gotî be jî, Hes zêft neiribû. Rahiştê orxama ser wana û çeng kir ku çi biwîne; herdu jî, yên başheval di nav nivînan de ne. Hesê got: "Pê apo ew çi ye?" got û bi derket. Li der, Husê: "Min zanî, bavê min, tim digot: "Mekevin navbera mêt û jina".

Bi hazaran Kurdên Anadolîya Navîn li festîvalê xwe da hatin ba hev

Festîvala Çanda Kurdên Anadolîya Navîn

NÊÇÎRVAN QILORÎ

Çardehê Nîsanê da li bajarê Holandê Rijswijkê bi tevlîbûna hazaran Kurd festîvaleke çandî ji bo Kurdên Anadolîya Navîn hat bi darxistin. Ev yekemîn car bû ku Kurdên herêmê li ser navê xwe festîvaleke wusa amade kirin. Di festîvalê da gelekî hozan û stranbêjên ku bi eslê xwe ev jî ji Anatolîya Navîn in, cîh girtin û bi stranan xwe ve coşa şahîye bilind kirin. Ji bil dengbêjan gelekî mevanen axaftvan jî tevî festîvalê bûn û helwesta xwe anîn zimên.

Li gorî komîteya amedekar nezîkî şeş hezar Kurd, ku zêdehiya van Kurdên herêmê bûn, beşdarî festîvalê bûn. Her çikas festîval li Holende da hatîbû bi darxistin jî, gelekî Kurd ji Swêd û Danmarkê bigre heta Belçîka û

Elmanya elakadarî nîşan kirin û hatin pardarê şahîya cejnê bûn.

Hozan û stranbêjên ku heta dawîya festîvalê beşdarvanan coşî û xweşî dan festîvalê, ev bûn: Osman Yilmaz, Remazan Koca, Nurdîn Çiçek, Apê Reşîd, Cejno, Koma Çarnewa, Koma Bîrnebûn a Folklorê û Bilal Ercan.

Festîvalê da gelêkî axaftin jî hatin kirin. Mevanên ku ji Tirkiye ra hatibun, ku nav wan da serokê HADEPê ya bajarê Konyê Mehmed Bozdax û Serekê Giştîyê HADEPê Murad Bozlak jî hebun, axîfin û kêfxwêşîya xwe anîn zimên. Endamê KNK Hanefî Celeplî û endama Partî Sosyalîsta Holandê Krîsta van Velzen û serokê FED-KOMê Egîd Helbset jî di festîvalê da axaftin çekirin. Egîd Helbest axaftina xwe da wusa

Dimenekji festîvalê
(Foto: N.Qilorî).

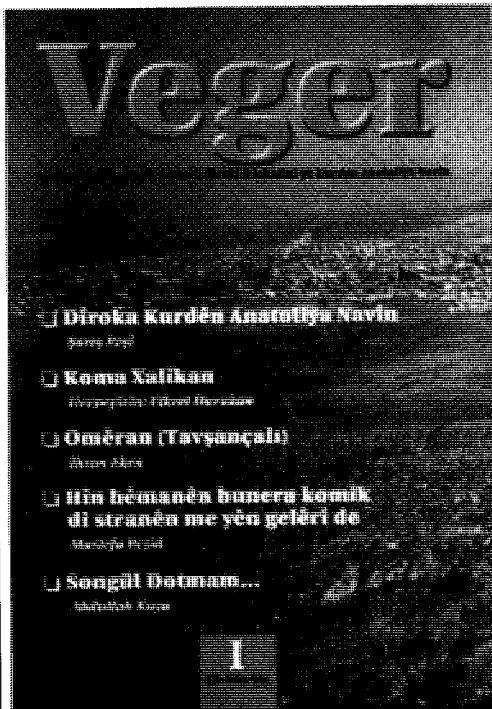
got: "Em Kurdên Anatoliya Navîn îspatên vê yekê ne ku em bi inkare ve nehatine tune kirin... Û ez hêvî dikim ku festîvalên hanê pêşerojê de jî verin darxistin"

Serokê Giştî yê HADEPê birêz Murat Boztrak di axaftina xwe da got ku ev gelekî dilxweş bûye ku ev tevî vê festîvalê bûye û komîteya amedakarî ra sipasiya xwe nîşan kir. Boztrak, wusa axiftî: "Di Newrozê da bi milyona Kurd derketin meydana. Li Diyarbekrê 700 hezar Kurd, çî mêr çî jin bin û çî keç û çî zarok bin meydana cejnê da kombûn. Gelê Kurd ew roj ve derê da, bin şiliyê da tabloya aşitiyê û biratî pêk anîn. Ew milyonan Kurdên ku Newrozê da derketibûn meydana daxwazîyên xwe yê aşitî, li ser rakirina cezayê îdamê û ji bo perverdeya zi-

manê zikmakî qirîn. Em jî wek HADEP xwe takîpvanê vîcdanê ya van daxwazîyan dihesibînin."

Gelek kesan ku xastîbûn tevî festîvalê bin lê nikaribûn, bi rêya mesajê ve lêborîna xwe xastin û pîrozbahîya xwe nîşandan. Di naw van kes û saziyan da Serbulent Kanat, Hecî Erdoxan, Herekata Îslamiya Kurdîstanê (HÎK) û KON-KURD jî hebûn.

Dîmenên herî bi hîs dawîya festîvalê da hatin şopandin. Hemî dengbêj û axaftvanên ku di festîvalê da cîh girtî bûn û komîteya amedekar derketin ser sehnê û dest dan hevûdu û bi hevra strana "Bertî, Bertî" gotin. Bi vê stranê ve festîval hat girtin û heta festîvalêke din însanan ji hev xatir xastin û belav bûn.

Kovareka nû

Di meha Nîsanê de kovareka bi navê *Veger* ji aliyê kurdên Anatoliya Navîn ve derket. Kovar li *Festîvala Kurdên Anatoliya Navîn* li Hollandê hatibû belav kirin.

Veger bi zimanê kurdî û tirkî li Almaniyê derdikeve.

Em xêrhatina kovara *Vegerê* di-kin û serkeftina wê dixwazin.

Redaksiyona Bîrnebûnê

Sêviyên Rojava

Hasan Akbal

Li Anatoliya Navîn, li gundekî kurdan sê xortên emsalê hevdu bûn. Xwarin û vexwarina wan ji hev ne cuda bû. Her tim li ba hev û bi hev re bûn. Zarokatiya wan bi hev re derbas bibû. Her sê jî li koçeriyê di rê de li welatên biyanî hatibûn dinê. Li vê dinya ku ji Kurdan re bûye cehenem çavê xwe vekiri bûn. Gir bûn, mezin bûn û xortên hêja bûn. Her kar êdî ji destên wan dihat. Şivantî, gavantî dikirin. Carina ji xelkê re rençberî dikirin. Xerclixa xwe wiha dertêxistin û kî ji wan bêpere dima wî alîkariya yê din dikir. Perên xwe li hev parva dikirin.

Hemû xortên gund û emsalên wan ji ber mafqa wan her sê hevalan ve, ji wan diqehirîn. Lê belê, roj bi roj aboriya hemî gundiyan, ya wan û ya malbata wan berbi xerabûne diçû. Li ser milê dê û bavên xwe bibûn barekî giran. Bi vê nema wê salê kitlixîye (xelê) jî xwe da ser, feqirî, belangazî, nexwaşî, derd û keder hemî gehîştin ser hev. Herroj dergûşek, merivek dimir, heroj li ber malekê şînek dibû. Edî wa jiyana kambax nedihate kişandin. Uso bi Alo va dixwastin ku bi derna de birevin, he-

rin, lê tu rê nedîtin. Uso rojekê hat got; Hevalno, pêşneyaziyeke min heye hêle ka hûn çî dibêjin ji bo vê pêşneyaziya min. Ez dibêjim herkes diçe derekê jo bo xebata li bajarên mezin. Werin em jî herin, qet em ne kûr in û seqet in? Tu derên me ên kêmbêr jî tun in. Em ne seqet in jî welleh em bibêjin em ê di rê de rezil û rûsva bibin. Bi Xwedê ve, ku hûn bi gura min bikin em jî herin. Hûn bên ere hertişt li ser milê min, ez soz didim we, ez tu kêmaye nexinim we. Mamo got; Ma te wa ya pêşneyaziya xwe ji ku derxist lo!-Min ji paşla xwe derxist. Ez duh êvarî li oda mala Haco yê Reşê bûm li wir qal dikirin. Heyanî sibê xewa min nehat, ev got; ina pir li kêfa min çû û di serê min de cih girt. Ji ber ve ji tiştêkî wiha min di ber xwe re dibir û tîna, lê min ji we re nedigot. Ma ne wiha ye Alo? Min carekê ji te re got; ez bawer im". Alo got; Rast e te carekê ji min re got;. Lê belê min qet helnanî ciddiyê jî.

Min zanî ku tu duh êvarê xuya nebûyî Memo got; Min ji Alo re got; Uso îro xûya nebû, xêr e şer e! ez bawer im

ew di kortna helşiyê, lê nizanîm kî di kîjan kortê de ye? Alo got; na na lo Uso êke ye (berbizeqe) ka li kîjan civatê rûniştiye, kal kal dipeyîvê. Ma tu Uso nasnakî malneketo hevalê me yî çend sala ye. Uso bi wê gotina Alo kenîya. Alo got; de bêje bêje ka te çi bihist, çi nebihs, ê ku te xwarî û vexwarî ma ya te be. Ye ku te bihsîtî ji me re bibêje. Ma we careke bidîya hevalno hemîyan, digotin walleh yekî nas hebe em jî zaroyên xwe pê re bişînin. Lê imkanên derfet me tunen, giştika li çavê min dinêrîn. Hemîya dizanî bû ku ez ê kêrî wî karî bêm.

Ez jî dibêjim werin em jî herin? Ma hûn çi dibêjin hevalno! Memo got; welleh baş e, baş e, lê kesekî ji me bi Tirki dizanê tun e. Uso got; ez hindik dizanim. Ez ê we jî û xwe jî idare bikim. Belkî li rê yekî nas jî rastî me bê kî dizanê. Memo kire kem û kûm û got; na lo tu cara em ji gund derneketin, xeribî tiştêkî dijwar e, rê nizanin, ziman nizanin, mîna sê axraza herin ku? Em ê di rê de perîş an û şelpezê bibin, ya din jî ez zewicî me. Zeynê bi ser kê da cih binîme, însanê niha ewle pê nabe, serê xwe kire ber xwe, di bin guha re sor bû. Uso got; Memo tu cîlê sor bûyî lo!. Deng ji Memo derneket milê xwe kuta bersiv neda. Alo got; ji bo min ferq nake welleh, ez bi dergîstim, eger dergîsta min ez pa me, ya bi pê û eger ku ez nepame xwedê teva îş e wê bê birî avit mîna mêrekî çê.

Ez ê bi Uso re herim ceheneme jî. Ji bo Uso qet tu tişt ferq nedikir bêkar bû, li ku êvar li vir sibê. Herdûya bi birranî biryara xwe dan hema di ci da. Memo ji got; ez ê di hundire heftekî û

deh rojan da biryara xwe ya çûyine bidim. Hûn bi serê xwe ne, lê belê ez ne bi serê xwe me. Evar bû Memo hat mal, jina wî Zeynê dît ku ew ne bi kêf e. Memo çi ye îro tu bêkêf xuya dibî. derdne te hene? Ne lê, qet tu tişt tune ye, bi te wiha tê xûya kirine. Zeynê Sifrê dayna li ser sifrê rûniştin xwarin di qirka Memo re nedîçû xwarê. Zeynê ji rewşa Memo hez nekir. Dîsa di bin çavan re lê nêrî. Memo tiştêki te yî heye îro tu ji min vedîşerî yan jî cesaret nakî bi min re bibêjî.-Belê, Zeynê te baş zanî dewara me nabe jîyan dijwar bûye, divê ku ez herim bixebitim, li gund tu kar nemane ku wiha çû devara me nabe em îsal zivistanê li xwe zar û zor dertêxinî. Sal jî nebaş e, bimbareka baran û rehmet jî nabarine ku zevi çê bibin. Çê bibin çi ku jê bişeyitê.

Du cenderme bi penç pera ye bên wê ji dest me digrine diçin. Efendim wa oşûrê, wa heqê mixterê, wa heqê mala ye, wa çi zikime wa mîlike wa tawêji dest me digrine û tu xêrê bi me nake Roma Reş. Ma tu nizanî îsal hatin bi nav gund ketin kê çi xwe heye ew ji dest girtin, ye ku tu tişt nedayî lêxistin birin qereqol xiş û xalî kirin. Em çi awa bikin, nizanîm, şaş im Zeynê. Ez dibêjim li wan gundên cîrana herkes diçe der ku bixebite, dibêjim ez ji herim çawa bikim li çavê Zeynê meze kir, melûl melûl mîna ku li ber bigere. Xwazî di qirka Zeynê de ma; bi kê ra herî tot murûzê xwe dalkir û awirên xwe tûj kirin. Hetana kî çûye tu herî. İzmirî hersal diçe, ez jî herim.- Baş e, lê İzmirî hercare bi xwe re yeke tîne, her halde tu jî wiha biki. Memo kenî Uso û Alo wan jî dibêjin em ê herin

eger ku tu jî bi me re herî. Tu ê min çî awa bi tenê cih binî li wî gundî ku ez tu kesî nas nakim.

Ez *egsigek* im bi tenê nawerim razem.-Em çî awa bikin em mecbûr in delala min. Ew gunda giştik çî awa bûne tu jî wiha bibi, qe tu ne li serê çîya yî.- Ez bi tenê nawerim ku razem, welleh dost hene dijmin hene tu din bûyî lavo min bi tenê di navberê çar diwara de cih binî. Keçika mala Qasima bê nik te razê. Nizanim ku razî bibin nebin, ji bo Berivanê. Erê le malneketê! çî heye em giştik xisim û eqrabaye hev in. De cibîne lo, yanê kal û pîrê me giştik ji nezda mirin li wî gundî, ku em ji nezda bimirîn? Nemirin jî lê tu xer ji tê de neman zewaliye min. Şev epêy çûbû Memo rabû çû derva ku avêka bi çuk birîjîne. Li gund mêze kir xeynî wan hemî gundî rakati bûn. Zeynê nivîn daynan û bi Memo va ketin nava nivînen xwe û herdu yan jî xew nekete çava.

Dora dina rojê Mamo çû mala Qasim. Selam in aleykûm cîran, Ma hûn mêvanan qebul nakin?- Li ser serî û li ser çava cîran, fermo derbasa hundir bê. Yek ji vir yek ji wir da peyivîn çay û qahvê vexwarin. Memo got; apê Qasim daxwaziyeka min ji te heye. Bibêje daxwaza xwe cîran, ku ez ji te re bibim derman. Ez dixwazim herim bixebitim, lê problemeki me heye, Zeyn bi tenê nawere ku razê. Ez ji te tika dikim ku bila Berivan bê cem Zeynê razê. Ew çî gotina te cîran, ezê bi qurbana te kim em cîranê hev in. Memo bi vê got;inê kêfxwaş bû. Spas cîran, ez di bin wê rindiya te da namînim bi'îzne Xwedê. Hate mal ku Zeyn hetanî dev

hatiye awirên xwe tûj kirîne, eger ku mêşek li ser çavên wê daniya dê çil parçe bibe. Memo fam kir ku Zeynê qehiriye. Navberê bistek kete. Bi giran got; Zeynê, tu zanî Berivanê bê cem te raze min bi Qasim re xeber da, got; ezê bi qurbana te kim.

Walle malê bavê min bişewite, ez te bernadim, tu ê herî û wenagerî, dilê min wiha dibêje. Mal xerabê devê te çî awa li wan got;inê wiha digêrê, tu başek ji başê canê minî, tu rihê minî, hezkirina min ji çîya mezintir e, ji deşta Heranê û jî beriya Merdinê firehtir e û hezkirna xwe anî zimên.-Hiiim hiim tu wiha bibêje ha! ez qet bawer nakim. Na na welleh mezinê me digotin çî? Ma tu nizanî. Xeribî him dijar e him jî xweş e, gava ku meriv hînî xeribiyê bû destê xwe ji xeribiyê nabe. Tu herî di jiyaneke din a nû kevi, dê me ji bîr bikî, hert tiştêkî bî rbike! Mezinê me qal dikirin li kîjan gundî niha navê wî gundî neye bîra min, lavê kê çûye cihekî din ku bixebite wenegeriye, bûye berdoş û serxoş.

Paşê gundiya jî jin û zaroyên wî re pars kirine û paşê jî jinik belengaz wî mecbur maye, çûye mêrekî xwe din kiriye. Zarokên xwe birine bi ser mala xezûrê xwe kirine û zaroyên wê mîna cevrika di dûê diya xwe dikirne kuze kuz digrîne, dilê hemî gundiyan pê dişewtiye. Ev mêrê ku kir xizana min niha mêrekî tozkeke mîna însanan bûya. Bi şeş zaroyên xwe hebûne û çûye ser heviyê. Dêrê sêviya, dêrê heviyê ez naxwazim di rewşeka wiha kevim, dêrê xelke bikşînim. Welleh ez te bernadim, tu ji li min wiha biki

got;.-E de baş e eger tu riza nekî ez jî narim qet ne tiştêkî dijwar e Zeynê.

Ew roja wiha li ber gerîne derbas kir Memo. Ji aliyekî va Zeynê jî dixwast ku bila Memo here ji vê xizaniyê xelas bibibin. Lê bi Memo ew hêla xwe nedida xûya kirine. Memo çû cem hevalên xwe got;,, welleh Zeynê îcaze nade ku ez herim, dibêje eger tu herî ez ê ji te cih bibim. Welleh hevalno tu niyeta mina ku ez jina xwe cih binim tune.-Belê rast raste em dizanin tu ji Zeynê ditirsî û newêrî, tu Eloyê Newêrek î, henekên xwe bi Memo kirin.-Alo xwe di ber re awit got;,, na lo tu çiqasî sist î, bi gura jina dikî ha! bavê min ji me re digot; hûn bin û hûn bin bi gura jinên xwe nekin, merivê ku bi gura jina kirî, yan jî bi rêça wanda çûyî li civatên şûn warê xwe tune ne. Hînge kumê xwe ji serê xwe bike bideserê jina xwe.-Ma te du şelmaq biavitanane bine guh ka hînge çi ava digot; here Uso got;.-Ji bo çi lebidim? got.

Tiştne pîs kiriye ku ez lê bidim, serê min berjer kiriye! Jin got;ine ku li ba mêrê xwe deng nekin, jin kolê mêrane, ma tu ne Kurdî lo? Erê ez Kurd im, lê belê hemî Kurd jî wiha nakin heval. Lewra bavê te li diya te wiha dike heryek diya te dipeyive bavê te wê ledide. Welleh diya min li ba bavê min newêre ku devê xwe jî veke. Jin jî însan in heval, pêvist e ku meriv wan jî guhdar bike. Merivê bihiş û aqil divê ku jina xwe guhdar bike û dilê wê jî bistîne, muhakak nêrînên wê jî hene, ez wiha difikirîm û wiha dibêjim. Ew got;ine ku tu dibêjî heval sed salî di ber ve digotin.

Ma tu nizanî însanî êdî diçe hîvê. Bi wî bavê xwe re bibêje hişê xwe bi serê xwe de, tozkeke mîna mêrîva bibe. Herdu heval jî bi vê got;ina Memo kenyan. Uso bi Alo wa got; Welleh ku em zevicin em bi gura jinên xwe nakin, jin kî ne û bi çend perane ajotin ser Memo û bi Memo qerf kirin. Memo qet dengê xwe nekir. Memo got; hûn sibê zevicin ezê we jî bibînim kume serê we yî ferê ye niha. Uso got; baş e em ê hatanî heftek biryara xwe bidin ji bo çûyîne, tamam e hevalno? Ma Memo jî dilê Zeynê bike. Alo jî ma here ba dergista xwe bibîne xatirê xwe jê bixwaze. Alo malneketo qe tu jî mîna Memo nebêje welleh Dilber razî nabe ji bo çûyinê. Henekên xwe bi Alo kirin û kevir li Memo xist.

Memo jî di hundirê heftekî de dilê Zeynê kir û ewle da wê. Zeynê çû quran anî danî ber Memo, ez bi te bawer nakim, tu yê destê xwe li Quranê xîni ji bo ku wegerî mal û tu çaw reşiyê li min nekî. Memo destê xwe li Quranê xist. Te xwastiye ku ez bi Zend Avesta sond xim got. Zeynê yektên sekinî got; Memo Zend Avesta çi ye? Zeyna delal Zend Avesta, Qûrana Kurda ya berê ye. De îş lo! ji te jî çinê têne derê. Memo got; welleh kitaba Kurdan mûqadesa berê Zend Avesta bû, ma tu nizanî? Na welleh. Zeynê ew meselaka dûrnû dirêj e, ez ê rojekê ji te re qala wê bikim. Lê mêjoye Zeynê sekinî ji bo Zend Avesta yê. Alo jî hat bi dê û bavê xwe re şewirî ji bo vê pêşniyaziya ku Uso gotê ku herin bajarekî biyanî bixebitin.

Bavê Alo bi va xebera lavê xwe pîrr kêf xweş bû. Herê lavê min Xwedê

teva karê te be, qet tu kevir neynê ber lingê te, keviyek bê ber lingê te ma ber lingê me. Mûye Pêxembera di jinû ye tekevê, rê ya te rêya xerê bê, here lavê min ma em destê xwe li ber ker û kûçikan venekin. Bavê Alo gazî jina xwe kir. Lêêê hele bê, hele bê ku ez mizgînîke xêrê bidim te. Edûl ma te nebihst şêrê min Alo ku here bixebite êdî geçima (qaxuya) malê ketiye stûye wî jî, malê xwedê hezar carî awa be, ez girîk vê rojê jî bibinim ha! Keda me vala dernexist lavê me. Edûl got; tu ji ber vê mizginiyê wa bi xêr hatî. Heza xwe kir rabû ser piya çû lavê xwe maç kir û got; diya te bi qurbana te be Alo ye minî çav belek.-Lavê xwe kişande qûncekî got; lavê min tu î herî riyeka ka dûr û dirêj, here xatirê xwe ji Dilberê û xwasiya xwe jî bixwaze. Ma dilê wan li te nemine. Mezinê me digot; in heqî çar dê û bava yek e, lavê min. Alo rabû çû mala cîranê xwe ku ji Aram re bibêje here mala xasiya min bi dizîka bibêje Alo dibêje ez nezîkî herime qurbetiye bixebitime, ez dixwazim bêm Dilberê bibînim şevêk li mala wan razem, xatirê xwe ji Dilberê û xasiya xwe bixwazim, ji wan re bibêje. Aman Aram ha bi dizîka bibêje, eger Rûstem beg heye qet dengê xwe neke, Rûstem merivekî pir esebi ye.

Aram rabû çû mala Rûstem begê bi dizîka bi Fatimê re got;. Te got; çi, min fahm nekîr xwazî di qirke de ma. Alo ez şandim xaltiyê, dibêje ezî ku herime bixebitime, dixwaze bê te bibîne û xatire xwe ji we bixwaze. Xasiya Alo got; lavê min bavê Dilberê li malê ye, ez çi

awa mûsade bikim, welleh ku Rûstem bibêze yê min jî Dilberê jî bi darda bike. Ji xwe Alo jî got;. bi dizîkî ve ji wan re bibêje, eger Rûstem li malê qet dengê xwe neke. Eger ku ji te pirsîn got; in tu hatî vira çi? Tu ye bibêjî dilê min xwast ez hatim vir, yan jî bê ez î li kûlekên me digêrim. Dereweke xwe bike lo qet derew ne ku teva bûne. Ez bawer im ew dê hatanî du, sê rojan here bajêr, gava ku çû ez ê xeber bidim Alo Fatimê got;. Kînge diçe Alo? Welleh ez nizanîm xaltiyê, kîngê diçe, hat mala me ji min re got;. Min jî hat ji te re got.

Dilber hat nik diya xwe.-Ji diya xwe pirsî dayê Aram hatiye çi?-Aram hatiye dibêje got; in ji dev Fatimê derneket, di devê xwe de bir û anî û devê xwe lê negerî ku bi keça xwe re bibêje. Lavê Edûlê here bixebite li qurbetiye û dixwaze bê mala me. Dilberê qet deng nekîr, bengiz bet lê bû xizîk. Aram wegerî hati nik Alo. Ku xasiya Alo bi wî re got; iye û bi Alo re yek û yek got;. -Spas Aram. Uso jî bi dê û bavê xwe şevirî, tu problem derneketin. Evar bû Memo zû wegeriya mal, Zeynê jê re xwarineke baş çêkiri bû wê rojê. Ji bo ku ew êdî mêvan bû û rê li ber wî wiha dihate xûya kirine.-Zeynê ez herime, xwe xemgin neke, li xwe baş mêzeke. Helê tu dest ji wan berde, li xwe jî mêze ke tu nekeve xemgîniya min. Tu wê rojê ji min re qala Zend û Avest kiribû, min got; tu bi Xwedê kî helê careke ji min re qalê bike. Min pir meraq kir ji aqilê min qet derneket. Baş e got; ez ê piştî xwarine ji te re qalê wê meselê bikim delala ber dilî min e.

KOMELEKE NÛ

Xwendekarên kurd ku li belediya Botkyrka dimînin, di nav xwe de komelek saz kirin û navê wê danîn: Komela Kurd ya Lisê li Botkyrka (Kurdiska Gymnasieföreningen i Botkyrka). Çawa tê zanîn li vê belediyê bi hezaran Kurdên Anatoliya Navîn dijîn, wek "paytextê" wan tê hesibîn. Ji ber vê minasebetê, komelê bi sê zimanan daxuyanîk belav kir (swêdî, kurdî, tirkî).

Komela Kurd ya Lisê li Botkyrkayê

Me bi navê *Komela Kurd ya Lisê* rêxistinek saz kiriye (8ê adarê 2002). Mebest û armanca me bi kurtahî xalên jêrî in:

- Lihevneziçkirin û xurtkirina pêwendiyên navbera xwendekarên kurd yê li liseyên Belediya Botkyrka, Tumba, Tullinge, Botvids.
- Peydakirin û belavkirina meraq û heweseke xwendekarî di nav xwendekaran de, li ber dilên wan şêrînkirina xwendinê.
- Li ser diwariyên civakî û kulturî yê xortên liseyê rawestin û çareserkirin.
- Têkuzkirina yekiti û tevgirêdana xortên kurd yê liseyê.
- Bi wezîfa pîrekê rabûn, pira navera zaningeh û dibistana bingehîn. Ji alîkî ve wê arîkariya şagirtên høgstadiyê bikin wekî arîkariya derstan (läxhjälp) û ji aliyê din jî wê ji xwendekarên kurd yê unîversîtê arîkarî bixwazin.

Em anuha li belediya Botkyrkayê li lokalekê digerîn, bona ku em bika-ribin kar û xebatên xwe pêk bînin. Dê û bav an xwendekarên ku dixwazin pêwendiyê bi me re daynin, dikarin bi rêya e-maila jêrîn xwe bigihînin me: kurdiskagymnasieforeningen@hotmail.com

Alikariya Cenazeyan ya Anatoliyê li Fittja

(Anatoliens begravnings stöd i Fittja)

Di sala 1993'an de li Swêdê fondê ji aliyê kurdên Anatoliya Navîn de bi navê *Alikariya Cenazeyan ya Anatoliyê li Swêdê* (Anatoliens begravnings stöd i Fittja) hatiye saz kirin. Çawa tê zanîn li vê taxa bajarê Stockholmê bi hezaran kurd dijîn û her sal hin kesên salbihurî, kal û pîr diçin rehmetê.

Veşartina cenazeyên wan hertim ne hêsa ye. Gelek malbatên kurd dixwazin cenazeyên nas û pizmamên xwe bişînin welêt.

Ev fonda, alikariya maddî û manevî ya van malbatên kurd dike. Fond tu rêxistinekê ve girêdayî nîne.

Her kesê 18 salî tijî kiribe, dikare bibe endamê wê.

Kesên ku dixwazên têkiliyê bi fondê re daynin, dikarin ji **Yakup Baysal** re telefon bikin.

Tel: 070/4002820

AGAHDARÎ:

Çawa me di hejmara berê de jî dabû dîyar kirin, li Stockholmê bi navê *Komela Çanda Kurd ya Gordogli li Swêdê* saziyek hatiye avakirin. Ji ber minasebeta sazûna komelê, îsal di meha Gulanê de komelê biryar girtiye ku şahîkê çê bike. Li jêr cîh û dema şahiyê hatiye nivîsîn. Hun bi xêr bin:

Komela Çanda Kurd ya Gordogli li Swêdê

Cîh: Slagsta Strand

Dem: 25 Gulan / 2002

Seet: 11⁰⁰

KURDISKA Kultur 3-4 maj dagar

...och andra aktiviteter med kurder från Anatolien

3/5 Språkseminarier

• Språk • Identitet

Fittjaskolans aula kl 13⁰⁰-17⁰⁰

4/5 Barnaktiviteter

Fittja Gärd kl 14⁰⁰-17⁰⁰

VUXEN

FEST lördag 18⁰⁰-24⁰⁰

Fittjaskolan • Entré 40:-

Kurdisk mat & musik

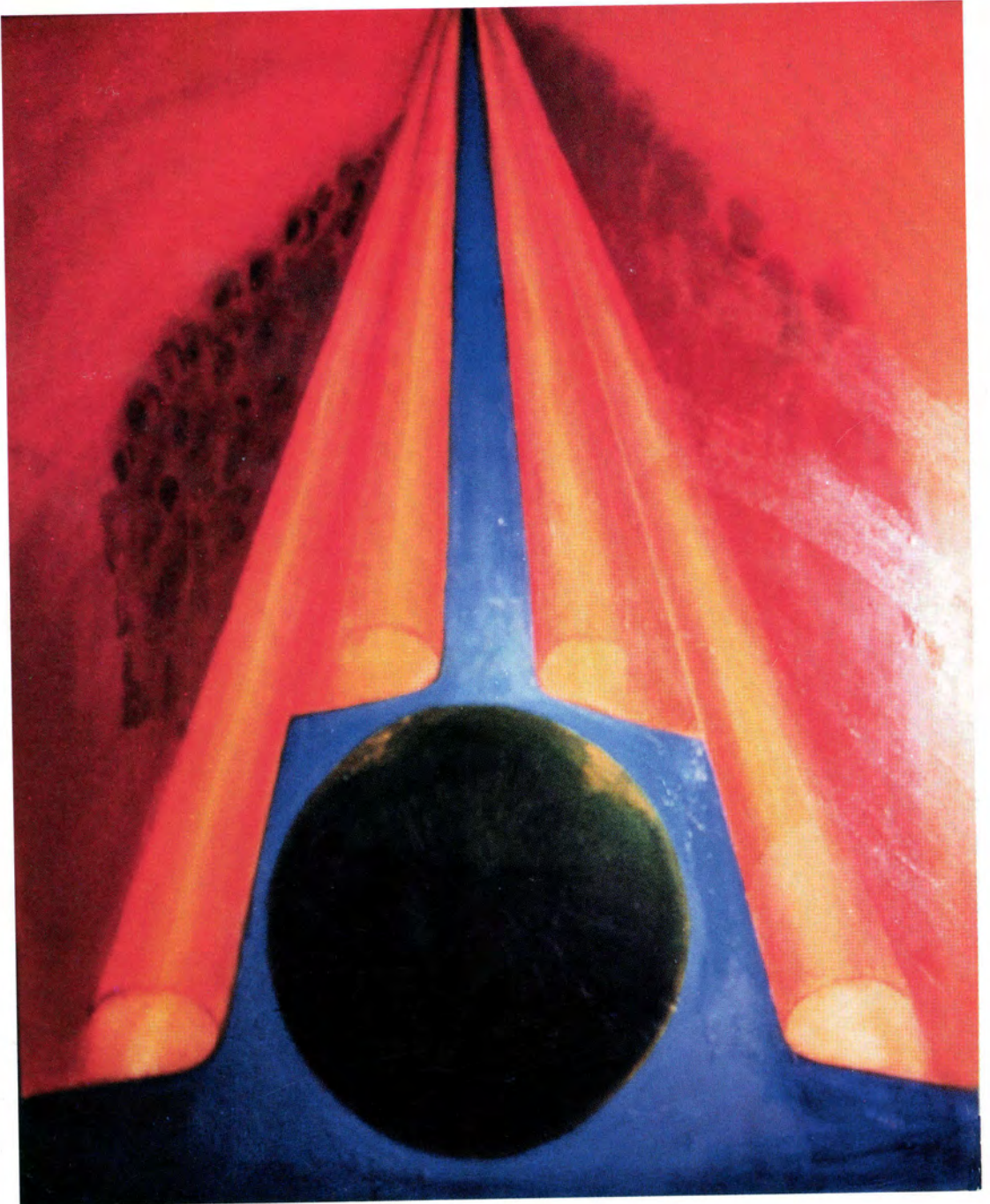
Kvällens artister:

Cejno / Apê Raşit & Sami Küçükkara

Mer info: 530 625 68

arr: Bärnbygdssamarbete med ABF-Botkyrka, Fittjäängskolan, Tallidskolan, Kurdiska Gymnasie Övningen, Fittja Övningen, Mångkulturellt centrum, Södertörns Högskola

www.netewe.com

Målning av Bekir Darı